

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ YEREL SİYASET VE SEÇMEN
DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ: BİNGÖL İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Onur YERLİKAYA ŞAŞMAZ

HAZIRLAYAN

Serdar APUHAN

ELAZIĞ-2020

ONAY

T.C.

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ YEREL SİYASET VE SEÇMEN
DAVRANIŞLARI ÜZERİNE ETKİSİ: BİNGÖL İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Onur YERLİKAYA ŞAŞMAZ

HAZIRLAYAN

Serdar APUHAN

Jürimiz, tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu yüksek lisans / doktora tezini oy birliği / oy çokluğu ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri

- 1.
- 2.
- 3.

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Murat SUNKAR

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

**Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Siyaset ve Seçmen Davranışları Üzerine Etkisi;
Bingöl İli Örneği**

Serdar APUHAN

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Elazığ-2020, Sayfa: X+79

Bu çalışmada sivil toplum kuruluşlarının yerel siyaset ile ilişkisi ve yerel siyasal süreçler üzerindeki etkileri konu olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda hemşehri derneklerinin yerel siyasi iktidar mekanizmaları ile ilişkisinin biçimi ve boyutu, derneklerin siyasal süreçlere olan etkisi, siyasi aktörlerin sivil toplum örgütlerine yaklaşımı ve sivil toplum örgütleri nezdinde oluşan algı, sivil toplum kuruluşların üyeleri üzerindeki etkisi ve seçmen davranışlarına olan etkisi, öncelikli inceleme alanlarını oluşturmaktadır. Özellikle hemşehrilik temelinde bir araya gelen bireylerin oluşturduğu derneklerin, buldukları ilin yönetimine ve karar alma mekanizmalarına etkisi araştırılmıştır. Yönetişim kavramının en önemli aktörlerinden biri olarak görülen sivil toplum örgütlerinin önemi, çalışmamızın içerisinde vurgulanmıştır.

Özellikle seçim dönemlerinde önem kazanan sivil toplum örgütlerinin, kitlelere kolay bir şekilde ulaşabilme imkânı tanınması yönüyle, yerel siyasi aktörler tarafından da bir cazibe merkezi olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Bu anlamda aradaki ilişki daha somut bir hal alarak çalışmamızın temelini oluşturmuştur.

Çalışmamız üç kısımdan oluşmaktadır. İlk bölümde çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesi yer almaktadır. Bu bağlamda yerel siyaset kavramı, yerel yönetimlerin dünyada ve Türkiye'deki gelişimi, siyasal katılım ve temsil gibi kavramlar incelenmiştir. Ayrıca sivil toplum kavramı ve tarihsel gelişimi ve kapsamı üzerinde durularak, özellikle hemşehrilik ve hemşehri dernekleri incelenmiştir. İkinci kısmında

III

araştırma konusu ve metodu kapsamında açıklamalar yapılmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise yapılan araştırmanın bulguları analiz edilerek değerlendirilmiştir. Yapılan bu analizler sonucunda sivil toplum ve yerel siyaset arasındaki etkileşim gücü görüşmecilerin değerlendirmeleri neticesinde somutlaştırılmış aradaki ilişki ağları belirlenmeye çalışılmıştır. İki aktör arasında algı ve bakış açısı incelenerek sorunlar saptanmaya çalışılmıştır. Aradaki ilişkiyi incelerken derneklerin kendi içlerindeki dinamikleri de araştırılmış ve ne tür farklar ortaya konduğu saptanmaya çalışılmıştır. Bu noktada derneklerin birbirinden nicelik ve nüfuz anlamındaki farkların siyasi aktörler nezdindeki önemi ve sürece etkisi tespit edilerek ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın son kısmında sorunlar ve çözüm önerileri belirtilerek çalışma sonlandırılmıştır.

Anahtar kavramlar: Yerel Siyaset, Yerel Yönetim, Sivil Toplum Kuruluşları, Hemşehri Dernekleri, Yönetişim, Siyasal Katılım.

SUMMARY**Master Thesis****The Effect Of Non-Governmental Organizations on Local Politics and Elective Behavior; Case of Bingöl**

**Fırat University
The Institute of Social Sciences
The Department of Public Administration
Elazığ-2020 Page: X+79**

In this study, the relationship of non-governmental organizations with local politics and their effects on local political processes are discussed. In this context, the form and dimension of the relationship of fellow countrymen associations with local political power mechanisms, the impact of associations on political processes, the approach of political actors to non-governmental organizations and the perception of non-governmental organizations, their influence on the members of non-governmental organizations and their influence on voter behavior constitute the priority areas of study. Especially, the effects of associations formed by individuals coming together based on citizenship on the governance and decision-making mechanisms of their provinces were investigated. The importance of non-governmental organizations, seen as one of the most important actors of the concept of governance, has been emphasized in our study. It is understood that non-governmental organizations, which gain importance especially during election periods, are seen as a center of attraction by local political actors, as they allow easy access to the masses. In this sense, the relationship between them became more concrete and formed the basis of our study.

Our study consists of three parts. The first section includes the conceptual and theoretical framework of the study. The concept of local politics in this context, the development of local governments in the world and in Turkey, concepts such as political participation and representation were investigated. In addition, the concept of civil society and its historical development and scope, especially citizenship and citizen associations were examined. In the second part, explanations are made within the scope of the research subject and method. In the third part of the study, the findings of the research were

analyzed and evaluated. The power of interaction between civil society and local politics was concretized by means of the interviewees' evaluations and tried to determinate the relationship networks between them as a result of this analyzes. Problems were tried to be identified by examining the perception and perspective between the two actors. While examining the relationship between them, the dynamics of the associations were also investigated and it was tried to determine what kind of differences were revealed. At this point, the importance of the differences in terms of quantity and influence among the associations on political actors and their effect on the process were determined and evaluated in detail. In the last part of the study, the problems and solution suggestions were stated and the study was concluded.

Key Words: Local Politics, Local Government, NGOs, Citizen Associations, Governance, Political Participation.

İÇİNDEKİLER

ONAY	I
ÖZET	II
SUMMARY	IV
İÇİNDEKİLER	VI
ŞEKİLLER LİSTESİ	VIII
ÖN SÖZ	IX
KISALTMALAR	X
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1. Siyasal Katılım ve Katılımcı Demokrasi	3
1.2. Yerel Siyaset	5
1.2.1. Yerel Yönetimlerde Katılım ve Temsil	6
1.2.1.1. Yerel Yönetimlerde Katılım	6
1.2.1.2. Yerel Yönetimlerde Temsil	8
1.3. Sivil Toplum Kavramı ve Tarihsel Gelişimi.....	9
1.3.1. Sivil Toplum Kavramının Kapsamı	10
1.3.2. Sivil Toplum Kuruluşları	11
1.3.2.1. Dernekler	12
1.3.2.2. Vakıflar	13
1.3.2.3. Sendikalar	13
1.3.2.4. Meslek Örgütleri	15
1.3.3. Baskı Grupları.....	15
1.3.3.1. Baskı Grupları ve Siyasal Partiler.....	16
1.4. Bir Sivil Toplum Kuruluşu Olarak Hemşehri Dernekleri.....	17
1.4.1. Hemşehrilik Kavramı.....	17
1.4.2. Hemşehri Dernekleri.....	18
1.5. Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Siyasete Etkisi	19

İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE METODU.....	23
2.1. Araştırmanın Konusu.....	23
2.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	23
2.4. Araştırmanın Metodu.....	24
2.4.1. Araştırmanın Katılımcı Grubu.....	24
2.4.2. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği.....	24
2.4.3. Araştırmanın Veri Analizi Süreci.....	25
2.5. Literatür Taraması ve Tanıtımı.....	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	29
3.1. Yerel Siyaset ve STK'lar arasındaki etkileşim, ilişki, algı, beklenti ve talepler: 29	
3.1.1. STK'ların Yerel Siyaseti etkileme gücü:.....	29
3.1.2. Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Siyaset Arasındaki İlişki:.....	34
3.1.3. Yerel siyasi aktörlerin STK'lardan beklentileri ve talepleri:.....	38
3.1.4. STK'ların yerel siyasi aktörlerden beklentileri ve talepleri:.....	44
3.1.5. Siyasi aktörlerin STK'lara biçtiği rol:.....	50
3.2. STK'ların üyeleri üzerindeki etkileri ve ortak davranışları:.....	55
3.2.1. STK'ların kendi üyelerinin siyasi kararlarına etkisi:.....	55
3.2.2. STK'ların üyeleriyle yerel siyasete karşı kolektif duruş sergileme durumu	60
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	66
KAYNAKLAR.....	71
EKLER.....	75
EK 1. Görüşme Formu.....	75
EK 2: Etik Kurul Raporu.....	77
EK 3: Orijinallik Raporu.....	78
ÖZGEÇMİŞ.....	79

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: STK'ların yerel siyaseti etkileme gücü modeli.....	33
Şekil 2: STK ve yerel siyaset ilişkisi modeli.....	38
Şekil 3: Yerel siyasi aktörlerin STK'lardan beklenti ve talepleri modeli.	43
Şekil 4: STK'ların yerel siyasi aktörlerden beklentileri ve talepleri modeli.....	50
Şekil 5: Siyasî aktörlerin STK'lara biçtiği role ilişkin model.	55
Şekil 6: STK'ların üyelerinin kararlarına etkilerini gösteren model.	60
Şekil 7: STK'ların üyeleriyle yerel siyasete karşı kolektif duruş sergileme durumunu gösteren model.....	65

ÖN SÖZ

Tüm dünya demokrasilerinde gelişmekte olan sivil toplum alanının özellikle yerel yönetim organizasyonları ile olan ilişkisi siyasal bilimler alanında önemli bir konu olarak varlığını sürdürmektedir. Bu ilişkinin içeriğini, kapsamını ve pratikteki karşılığını inceleyip literatüre katkı sunmak amacıyla yaptığımız *Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Siyaset ve Seçmen Davranışları Üzerine Etkisi: Bingöl İli Örneği* isimli bu yüksek lisans tezi çalışmamızda Bingöl ilinde faaliyet gösteren derneklerin yerel yönetim aktörleri ve kendi üyelerinin siyasal katılım süreçlerine etkisi incelenmiş olup, belirlenen dernekler ile yapılan görüşmelerden alınan yanıtlar analiz edilerek çalışma sonlandırılmıştır.

Yüksek lisans çalışmasını yürüttüğüm süre boyunca sabrını, tecrübelerini ve ilgisini sürekli üzerimde hissettiğim danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Onur YERLİKAYA ŞAŞMAZ hocama sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Aynı zamanda üzerimde emeği olan tüm lisans ve yüksek lisans hocalarıma ayrıca teşekkür ederim.

Hem çalışmam süresince hem de tüm hayatım boyunca desteklerini en kuvvetli şekilde bana hissettiren aileme de sonsuz minnet ve teşekkürler...

KISALTMALAR

STK:	Sivil Toplum Kuruluşu
NGO:	Non-governmental Organization
Çavuşlar-Der:	Çavuşlar Köyü Kültür, Sanat, Kalkınma ve Dayanışma Derneği
Çev-Der:	Çevlikliler Derneği
Kavar-Der:	Kavar Bölgesi Köy ve Mezralarını Kalkındırma Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği
Melekan-Der:	Melekan Köyü Derneği
Seyfan-Der:	Seyfanlılarla Dayanışma Derneği
Sivan-Der:	Sivanlılar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Kültür Derneği
Tavz-Der:	Tavz Kültür Sanat ve Kalkınma Derneği

GİRİŞ

Demokratikleşme noktasında dünya yönetimleri çeşitli adımlar atma girişiminde bulunmaktadırlar. Gelişen teknoloji, küresel çapta yaşanan siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik ilerlemeler göz önüne alındığında, demokratikleşme ve küreselleşme dünya çapında ivme kazanmıştır. Artan insan ilişkileri ile beraber siyasal ve sosyal bilinç ve bireylerin farkındalık oranı artış göstermiştir. Tüm bu beklenti ve teşebbüsler bireylerin katılım ve temsil noktasındaki girişimlerini de hızlandırmıştır.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de artan nüfus ve kırdan kente göçlerin yaşanması sonucu kentlerdeki sosyal ağlar, kendi içlerinde çeşitli farklılıklar ve dönüşümler yaşama sürecine girmiştir. Günlük hayatlarını kolaylaştırmanın yanı sıra çeşitli yönlerden sosyal ve kültürel ilişkilerini devam ettirmek üzere bir araya gelen bireyler belirli örgütlenmeler meydana getirmiştir. Çalışmamızda sivil toplum örgütleri olarak incelediğimiz bu örgütlenmeler zaman içerisinde işlevsel olarak çeşitli aşamalar kaydetmiş ve varlık gösterdiği coğrafi bölgenin yönetim süreçlerine dâhil olarak, *yönetişim* kavramının aktörlerinden biri haline gelmiştir.

Özünde geç kalınmış bir gereklilik olan sivil toplumun bu etkisi, politika oluşturma süreçlerinde daha sağlıklı ve işler kararlar alınmasına ön ayak olmuştur. Politika üretme sürecine, bizzat problemi yaşayan ve bu problemlerin çözümü noktasında en etkili müdahaleleri yapabilecek olan aktörlerin dâhil edilmesi gerekmektedir. Her zaman iş birliği kusursuz işlemese dahi, *yönetişim* kavramının teorik ve pratik olarak hayata geçirilmesi fikri, tek elden karar alma süreçlerine göre daha sağlıklı sonuçlar doğurmaktadır.

Özel olarak çalışmamızda sivil toplum kuruluşlarının yerel siyasi süreçlere ve aktörlere etkisi, hemşehrlik bilinci ile bir araya gelmiş kitlelerin karar alma ve katılım süreçlerindeki iç dinamiği, yerel yönetim düzeyindeki fonksiyonu, işlevleri, seçim sürecinde üyelerini etkileyip etkilemedikleri üzerinde durulacaktır.

Sivil toplumun tarihsel süreç içindeki oluşum ve gelişimi, sivil toplum kuruluşlarının yanında özel olarak hemşehrlik kavram ve bilincinin seçim süreçlerindeki etkisi, katılım süreçlerinde ve karar alma süreçlerinde neyi temel aldıkları ve kolektif bir duruş sergileyip sergilemedikleri çalışmamızın temel inceleme alanını oluşturmaktadır.

Yerel demokrasinin en etkili aktörü olan yerel yönetimlerin karar alma süreçlerine STK'ların etkisinin ne ölçüde olduğuna ilişkin yapılan araştırmada elde edilen sonuçlar bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

Çalışmamızın ilk kısmı kavramsal ve kuramsal çerçeve üzerine olup, siyasal katılım, demokratikleşme, yerel yönetim kavramının incelenmesi, temsil ve yönetim, sivil toplum kavramının çıkış noktası gelişimi ve içeriği gibi kavramlar üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, yapılan araştırmanın metodu hakkında ayrıntılı açıklamalar yer almaktadır. Üçüncü kısımda ise aradaki ilişkinin boyutu, içeriği ve literatüre nasıl yansıdığı incelenmiştir.

Çalışmamızın son kısmı yapılan araştırmanın bulgularını ve değerlendirmelerini içermektedir. Bu bölümde Bingöl ilindeki hemşehrilik temelinde kurulmuş dernekler belirlenmiş ve on adet dernek yöneticisi/sözcüsü ile sivil toplum kuruluşlarının yerel siyaseti etkileme gücü, STK'lar ile yerel siyasi mekanizmalar arasındaki ilişkinin içeriği, iki aktörün birbirinden karşılıklı beklenti ve talepleri, STK'ların bakış açısıyla kendilerine verilen değer ve biçilen rolün içeriği, derneklerin siyasal süreçlerde üyelerine etkileyebilme durumu ve kolektif hareket edebilme bilinci ile ilgili veriler içerik analizine tabi tutulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Siyasal Katılım ve Katılımcı Demokrasi

Toplum düzenini amaçlayan siyasetin, geçmişten günümüze kadar geçirdiği süreçte faaliyet alanının genişlediği söylenebilir. İçinde yaşadığımız çağda siyasetin, katılımcı demokrasi özelliği gösterdiğini, bu sebeple siyaset yapma ya da siyasete katılma faaliyetlerinin, önceki dönemlerde olduğu gibi seçkin bir azınlığın görevi değil, vatandaşların geniş bir yelpazede dâhil oldukları bir faaliyet alanı olduğunu söylemek mümkündür.

Siyasal katılma, yalnızca oy verme davranışı şeklinde görülemeyecek kadar geniş kapsamlı bir duruma işaret ederek, bireylerin siyasal sisteme dönük durum, tutum ve davranışlarını belirler (Kapani, 2007: 144).

Yurttaşlar çeşitli biçimlerde siyasete katılırlar. Oy verme davranışı ile öne çıkan bireysel **siyasal katılım**, genel anlamda vatandaşlık görevi olarak değerlendirilebilecek, insan ilişkilerinin dâhil olmayıp bireysel olarak gerçekleştirilen siyasi faaliyetlerdir. **Toplumsal siyasal katılım** ise öncelikli olarak insan ilişkileri üzerine temellenen, grup dayanışması ve sosyal faaliyetleri içeren bir katılım türüdür (Ayata 1993: 293-294). Sadece seçim dönemlerini dolayısıyla doğrudan iktidar yarışını temel almayan bir siyasal katılım yolu da grupsal siyasal katılımdır. Bireyler, bir amaç doğrultusunda aynı düşünceyi paylaşan başka bireylerle birlikte grup oluşturarak, örgütlülük temelinde siyasal katılma faaliyeti göstermektedirler. Öncelikli olarak siyasal partilerde daha alt ve sivil düzeylerde, dernekler, meslek kuruluşları ve benzer yapıda kuruluşlarda da grupsal siyasi katılım faaliyetleri yürütülebilir (Turan 1986: 71).

Geleneksel ya da konvansiyonel siyasal katılım, seçimlerde ilgili ve buna bağlı olarak siyasal iktidara talip olan siyasal partiler yoluyla gerçekleştirilen katılım faaliyetlerini kapsar. Geleneksel/konvansiyonel olmayan siyasal katılımda bireyler, siyasi partiler ve benzer biçimde örgütlenmiş siyasal kurumlar yerine baskı ve çıkar grubu özellikleri taşıyabilecek sivil toplum kuruluşları şeklindeki organizasyonlarda siyasal katılımda bulunurlar. Bu kuruluşlarda amaç, toplumsal sorunları çözmek olabileceği gibi, grup içinde ve grup kimliğiyle karar alma mekanizmalarını etkileme amaçlı siyasi

faaliyetlerden de söz edilebilir. Merkezi yönetimlerde halkın karar alma süreçlerine müdahil olması çok mümkün değilken, *demokrasi okulu* olarak nitelendirilen yerel yönetimler (Wickwar, 1970:2), siyasal sistemlerin gelişimine ve demokratikleşme sürecine direkt etki ederken, aynı zamanda bireylerin danışılan pozisyonunda kendilerine yer bulması ve katılım süreçlerine dâhil olması açısından da önemli bir zemin oluşturmaktadır (Kaypak, 2012:178).

Merkezi demokrasi ile yerel demokrasi kavramlarını birbirinden ayırmak mümkün değildir. Çünkü ulusal demokrasi kavramının gelişimi ancak gelişmiş yerel demokrasilerin varlığı ile mümkün olabilmektedir. Yerel demokrasilerinin gelişimine önem vermeyen siyasal sistemlerin ulusal demokrasilerinin gelişmişliğinden bahsetmek mümkün değildir. Güçlü bir yerel demokrasi içinde siyasal katılımın yüksek olması, çoğulculuk ve şeffaflık ilkelerinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Katılımcı demokrasilerde amaç; temsil hakkı bulunan tüm bireylerin ya da kesimlerin katılım hakkını mümkün kulan koşulların ve şartların sisteme dâhil edilmesidir. Halkın kendini ilgilendiren politikalarda söz sahibi olabilmesi ve çeşitli yollardan siyasete en geniş biçimde katılabilmesi sağlanmalıdır. Âdem-i merkeziyetçilik ekseninde hareket etmesi gereken ve oluşum amacı bu olan yerel yönetimlerde, bireyler sürece kişisel olarak dâhil olabilmekle beraber aynı zamanda sivil toplum tüzel kişiliği altında da faaliyet ve etkinlik gösterebilmektedir. Bu yüzden günümüz gelişmiş demokrasilerinde sivil toplum kavramı yönetim süreçlerinden ayrı düşünülememektedir. Demokrasiyi en temel şekliyle bireylerin kendi kendini yönetebilmesi olarak tanımladıktan sonra katılımcı demokrasiyi de bireylerin kendi fikir ve iradeleri, bireysel olarak kendi egemenlikleri doğrultusunda hareket edebilmeleri ve bu doğrultuda gerekli gördükleri süreçlere dâhil olmayı tercih etmeleri olarak tanımlayabiliriz (Sartori,1993:124-125).

Demokratik gelişme için yerel yönetimlerin demokratikleştirilmesinin ve güçlendirilmesinin en önemli etken olduğu kabul edilmiş bir gerçektir. Siyasal katılım ve onun işlerlik kazandığı katılımcı demokrasiye değindikten yerel siyaset, yerel siyasette katılım ve temsil konularını ele almanın yerinde olacağı düşünülmektedir.

1.2.Yerel Siyaset

Yerel siyaset kavramı üzerine birçok tanımlama yapılma ihtiyacı hissedilmiş ve dönem ve şartlara göre farklı ele alınmış kavramlardan biri olarak literatüre girmiştir.

Göymen (2007:6-8) yerel siyaseti, genel siyaset tanımından yola çıkarak yerele ait kaynak kullanımını, önceliklerini belirlemek ve tüm bunları sağlamak amacı ile karar alma süreçlerinde, ulusal siyasetten farklı olarak yerel aktörlerin ve yerel güç odaklarının yerel kaynakları ve potansiyelini kullanması şeklinde tanımlamaktadır.

Yerel siyasetin tanımı yapılırken, siyasetin çıkış noktası olan kentler ve kent idaresi kavramları, aslında geçmişten günümüze yerel siyaseti şekillendiren unsurlardır. Şehir yönetimleri siyaset biliminin çıkış noktalarını oluşturmuştur.

Akdoğan (2008), yerel siyaseti; “şehir ölçeğinde faaliyet gösteren kişi, kurum ve kuruluşların, şehir ve şehir halkına ait sorun ve konuları ele alarak sürdürdükleri bir yerel iktidar mücadelesi; yerel düzeydeki kaynak ve imkânların kullanılarak, yerel ölçekteki vatandaşların mutluluk, refah ve adaletini sağlamak üzere yerel iktidar ve otorite üzerinden yerel toplumu idare etme sanatı.” olarak tanımlamıştır (Akdoğan, 2008:10).

Yerel siyaset, kentleşme ve yerellik kavramlarıyla ilişkilendirerek genel siyasetten ayrı düşünülse dahi unutulmamalıdır ki yerel siyaset ile genel siyaset birbirinin tamamlayıcı öğelerdir. Ülkenin belirli bir bölgesindeki yerel siyasetin seyri genel siyaseti etkilemektedir. Yerel yönetimlerde görülen bir aksaklık genel siyasete mal olabilmektedir. Bu sebeple gelişmiş demokrasiler daha çok yerel siyaset kültürünün oturduğu ve iyi işlediği demokrasiler olarak görülmektedir. Çünkü yerel yönetimler, genel siyasetin dar alandaki yansımalarıdır ve genel siyaset hakkında fikir sahibi olmamızı sağlayan en önemli unsurlardan biridir diyebiliriz.

Türkiye’de yerel yönetim anlayışı, dünya demokrasilerine göre daha geç ortaya çıkmıştır. Geç ortaya çıkışının doğal bir sonucu olarak da hala ideal seviyesine ulaşamadığı düşünülmektedir. Merkezi yönetimin bir aynası olarak görülen ve işlerlik noktasında merkezi yönetim kadar önem arz eden yerel yönetimler, vatandaşlar ile daha yakın, sürekli ve somut bir etkileşim halinde olduğundan demokrasiler için önemli bir unsur olarak varlığını sürdürmekte ve git gide daha önemli hale gelmektedir. Öyle ki, yerel yönetimler ülkenin genel yönetiminden bağımsız sadece daha küçük bir yerleşim biriminin yönetimi ile ilgileniyor gibi görünse de, yerel yönetimlerin gösterdiği ufak hata

ve ihmaller dahi merkezi yönetimi ve merkez siyasetini etkileyebilecek boyutlara ulaşabilmektedir.

Temel görevleri merkezi yönetimden gelen gücü ve yetkiyi yerel birimlere yayarak yerel halkın ihtiyaçlarını karşılamak olan yerel yönetimler, bu yönleriyle adalet, katılım, temsil gibi birçok demokratik olgunun da önünü açıp, işler hale getirmektedir. Kamusal kaynakların, ihtiyaçlara göre adaletli ve eşit dağılımında da önemli bir rol oynayan yerel yönetimler, bireylerin ihtiyaçlarını en yakın şekilde takip edebilme, direkt iletişime geçebilme ve yerel konulara müdahale edebilme imkânına sahiptir.

Bu yüzden demokrasi kavramını ülke geneline yaymak için, yerel yönetimlerin özerk ve sağlıklı işlemesi, en küçük birimlerde faaliyet gösteren idari kurumların dahi temsil ve katılıma önem göstermesi temel esastır.

Yerel yönetimlerin özerklik açısından sağlıklı hale gelebilmesi için öncelikle yerel yönetim kavramının sınırları ve yetkileri net bir şekilde belirlenmeli, mali açıdan güçlendirilmeli, üzerinde ki politik baskı azaltılmalı ve halkın da katılımının ve temsilinin artması gerekmektedir.

Yerel özerklik, yerel yönetimlerin kendilerine özgü politika geliştirme, yenilik ortaya çıkarma ve bunları uygulama konusunda takdir yetkisine sahip olması olarak da tanımlanmaktadır (Ulusoy, Akdemir, 2009).

1.2.1. Yerel Yönetimlerde Katılım ve Temsil

1.2.1.1. Yerel Yönetimlerde Katılım

Demokrasi kavramının başlıca üç özelliği temsil, denetim ve katılımdır. Katılım demokrasi kavramının en önemli parçasıdır. Demokrasi özünde katılımı ifade eder. Bunun sonucunda şöyle diyebiliriz; katılımı yeterince benimsememiş bir demokrasi kavramının temsil ve denetim boyutu pek bir şey ifade etmemektedir. Katılım hakkı bütün yurttaşlara verilmiş temel bir haktır. Katılımın amacı siyasal karar alma mekanizmalarını müdahil olmaktır. Ancak katılımın ifade ettiği sadece seçimlerde oy kullanmak değildir. Genel olarak yurttaşların devlet yönetimine dâhil olma ve katılımında bulunmasını ifade eder. Vatandaşların sahip olması gereken bu temel ve hayati hak sayesinde demokrasi doğru şekilde işler hale gelebilir.

Diğer bir deyişle katılım; bireylerin kendileri ile alakalı, tesirinde bulunduğu olaylar ile alakalı kendisine etki eden kararların alınma sürecine dâhil olması, iş birliği içerisinde bulunması ve sürece etki etmesi olarak da tanımlanabilir.

Demokratik yönetim biçimini benimsemiş bir devlet için katılım kavramı hayati bir önem taşımaktadır. Katılımcı demokrasinin argümanları, kurum içi demokrasi ve kişilerin kendi istekleriyle kurmuş oldukları ve kendi istekleriyle katıldıkları birlikler-sivil toplum kuruluşlarıdır (Usta,2011:205).

Demokrasi ve katılımdan bahsederken, katılımın belki de kendine en fazla alan bulduğu/bulması gerektiği yer olan mahalli idarelerden bahsetmek gerekir. Yerel yönetimler demokrasi ilkesi ile bir bütünlük içerisinde. Halkın katılımına en uygun alanlar yerel yönetimlerdir. Karar alma süreçlerine bizzat vatandaşların dâhil olabildiği bu sistemler demokratikleşme adına önem arz etmektedir. Yönetim içerisinde uygulamalar için halka karar verme olanağı sağlanmaktadır. Ancak bu sürecin sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi, halkın bilgi ve bilinç düzeyi ile doğru orantılıdır.

Halkın bilinç düzeyinin ve katılım kültürünün ve isteğinin yanı sıra, ülke de ki siyasi ortam ve siyasal kültürün olgunluğu da katılım sürecini bizzat etkileyen başlıca faktörlerdendir.

Bir ülkede siyasal sistem demokratik nitelik taşıyorsa, yerel yönetimlerinde demokrasi ile ilişkisinden söz etmeniz kolay değildir (Wickwar, 1970:74).

Yöneticiler ile yönetilenler arasındaki diyalog sorununu minimum seviyelere indirmeyi amaçlayan yerel yönetimler, yurttaşların yönetimde daha fazla söz sahibi olmasını, temsilin, katılımın ve bu alandaki bilinç düzeyinin de artmasını sağlamıştır. Tabii tüm bunların gerçekleşebilmesi için ülkede merkezi demokrasinin sağlıklı bir şekilde işlemesi esas şarttır. Ancak bu şekilde yerel yönetimler demokrasi, temsil ve katılım gibi ilkeleri sağlıklı ve bilinçli bir şekilde yurttaşlar ile iş birliği içerisinde yürütebilir. Tüm bunlar gerçekleştirildiği takdirde halk özgür bir şekilde demokrasiye katılım sağlayabilir.

Ancak tüm bu açıklamalara rağmen teorik bilgi ile konunun pratiği arasında çeşitli farklılıklar olduğundan da bahsedilebilir. Yerel yönetimler ile halk arasındaki iletişim ve iş birliğinin çok sınırlı olduğu fikri daha yaygın kabul görmektedir. Türkiye’de katılım daha çok seçimler vasıtasıyla özendiriliyor olsa da genel olarak katılım fikrinin işlerliği hala yeterince olgunlaşmış görünmemektedir.

1.2.1.2. Yerel Yönetimlerde Temsil

Demokrasi kavramının içinde, katılım ile beraber bir diğer önemli kavram temsil kavramıdır. Yurttaşların yerel yönetimlerin oldukça içinde oluşu, temsil kavramını daha önemli kılan etkenlerin başında gelir. Çünkü atanmışlardan ziyade seçilmişlerin halka karşı sorumluluğunun daha fazla olduğu ve halkın daha çok temsil edilme imkânı bulduğu bu alanlara ilgisi de daha yoğun olmaktadır. Bunun sonucunda taraflar arasında ki ilişki ve temsil kavramının kapsamı gelişme göstermektedir.

Yerel yönetimlerde temsil kavramının sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi, yöneticilerin doğrudan halk tarafından seçilmesine ve halkın düşünce ve beklentilerinin karşılanma çabası gösterilmesine bağlıdır.

Temsil temel olarak yurttaşların istek, düşünce ve beklentilerinin belirli bir zümre tarafından dile getirilmesi ve gerçekleştirilmesidir diyebiliriz. Buna en uygun alanın ise mahalli idareler olduğunu söylemek yanlış olmaz. Kültürel ve coğrafi yakınlığında işin içine girmesiyle yerel yönetimlerde temsil kendine oldukça geniş bir alan bulmaktadır. Yerel yönetimler içerisinde katılım ve temsil oranı arttıkça, demokratik anlamda daha kuvvetli, halk açısından ise daha sağlıklı ve huzurlu bir yönetim anlayışının ortaya çıkacağı şüphesizdir.

Aynı zamanda temsil edilenlerle en iç içe olan yönetim birimi yerel yönetimler olduğundan, temsilin en sağlıklı uygulanabileceği alan yine yerel yönetimlerdir. Halkın kendi kendini yönetebilme imkânının yanı sıra merkezi yönetime kıyasla denetlenebilirliği ve hesap sorulabilirliği de daha mümkün görüldüğünden, yerel yönetimler demokrasi kavramına daha yakın görülürler. Çünkü temsilciler görev başına seçimle geldiğinden alınan kararlar ve sergilenen duruşlarda bu sorumluluğu hissederler. Çünkü kaderleri bir dahaki seçimde yine halkın takdirine bağlıdır. Aynı zamanda adayların halkın içinde ki tanınırlığı daha yüksek olduğundan üzerlerinde sorumluluk hissi ve psikolojik baskı daha yüksektir. Halk tarafından ise bu daha sağlıklı ve bilinçli karar alma imkânı yaratır.

Fakat yapılan çalışmalar göstermiştir ki yerel yönetimlerde temsil edilen kitleler ile temsil edenler arasında bir uyumsuzluk ve farklılaşma bulunmaktadır. Eğitim açısından, ekonomik açıdan etkin nüfustan çok daha seçkin olan belediye meclisi üyeleri, uğraş açısından da temsil ettikleri nüfusu yansıtmaktan uzak kalmaktadırlar (Çitci, 1996:8).

Nitekim sonrasında yapılan çalışmalarda bunu destekler nitelikte veriler sunmuştur. Temsilcilerin, özellikle belediye meclis üyelerinin, temsil edilenlerden sosyo-kültürel, ekonomik ve eğitim durumu açısından önemli farklılıklar gösterdiği görülmüştür. Bir diğer önemli farklılık ise cinsiyet alanında ortaya çıkmıştır. Kadın temsilci oranının süreç içerisinde minimal oranlarda artış gösterdiği bilinse bile hala Avrupa'daki veriler ile kıyaslandığında çok yetersiz oranlarda varlık gösterdiği belirlenmiştir. Bu sorun sadece ülkemizin sorunu olmayıp, yerleşme konusunda bizden çok daha erken adımlar atmış olmasına rağmen hala birçok ülkede temsil ve katılım anlamında tartışılan sorunların başını çekmektedir.

1.3. Sivil Toplum Kavramı ve Tarihsel Gelişimi

İnsanlık tarihi boyunca değişimler süregelmiş ve bu değişimlerin sonucunda yeni kavramlara ihtiyaç duyulmuştur. Özellikle batı kültüründe bu sürecin sonunda “Sivil Toplum” kavramı ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu kavram üzerinde çerçevesi belirli hatlarla çizilmiş bir tanım yoktur. Ortaya çıktığı her yerde, anlamı dönemsel ve mekânsal şartlar ile ilişkili olarak farklılık göstermiştir.

Asıl anlamının yanı sıra zaman içerisinde devlet kademesinden olmayan anlamını da kazanmıştır. Sivil toplum, devletin etki alanı haricinde kişilerin ve toplulukların kendi siyasal ve sosyal alanlarını belirleme ve açıklamalarının yanı sıra, devlet otoritesi dışındaki alanı nitelikleme için ve kendi dinamiklerine göre işleyen bağımsız alanları tanımlamak için kullanılmaktadır.

Sivil toplum kavramı ile yönetim, demokrasi, devlet gibi kavramlar arasında kuvvetli bir bağ bulunur. Sivil toplum kavramının anlam bulması açısından demokrasi hayati bir kavramdır. Tosun'a göre; sivil toplum kuruluşları, demokrasi kültürünü besleyen sivil değerlerin (saygı, tolerans, karşılıklılık vb.) inşasına katkıda bulunan temel aktörlerdir (Tosun, 2007:5).

Sivil toplum, gönüllü ve hiçbir zorlama olmaksızın oluşan, kendi desteklerine sahip, devletten bağımsız, özel alan ile devlet arasında aracı niteliğinde olan örgütlü bir sosyal yapıdır (Sarıbay, 2000:58).

Keyman ise sivil toplumu “devlet ile ekonomi ve aile arasında kalan toplumsal sorunları çözmeye yönelik kamusal tartışma alanı” olarak tanımlar (Keyman, 2005).

Ancak sivil toplum kavramını günümüze en yakın anlamında kullanarak, “devlet ve aile ile ilgili olmayan tüm toplumsal yapılar, kurumlar ve değerler” olarak tanımlayan Hegel, siyasal toplum kavramından ayıran ilk filozof ve düşünürdür.

Sivil toplum kavramı amacı itibariyle her iki tarafın çıkarları ve ilişkilerinin en az sorunla ilerleyebilmesi amacıyla oluşturulmuş bir alanı ifade etmektedir. Kendi içinde esnek kuralları ve zaman içerisinde değişen bir işleyişe sahip olan bu sosyal alan, özerk bir yapı olarak bireyler ile devlet arasında bir köprü görevi görmeyi amaçlamaktadır.

1.3.1.Sivil Toplum Kavramının Kapsamı

Üzerine birçok farklı tanım bulunan sivil toplum kavramı, zamanla kendi içerisinde kavramsal bir genişleme yaşamıştır. Kapsamı genişlemiştir. Yalnız kavramsal olarak genişlemekle kalmayan bu kavram aynı zamanda etki ettiği alan anlamında da büyük gelişim göstermiştir.

Geleneksel toplumların yapısında yurttaşların elde ettikleri kazanımların ve fırsatların önünde çeşitli kısıtlamalar olduğu ileri sürülmüştür. Bu fırsat ve kazanımların her anlamda artışı ve bu anlamda gösterilen mücadele sivil toplumun ortaya çıkışına zemin hazırlamıştır. Bu mücadele algı olarak sivil toplum kavramını devlet kavramının karşıtı olarak konumlandırmıştır. Elinde artık ekonomik bir potansiyel bulunduran halk tabakalarının, kitlesel olarak bu gücü politik alanda da kullanma eğilimi göstermeye başlamasıyla sivil toplum kapsamı genişleyen bir alan haline gelmiştir.

Sivil toplum ve demokrasi ilişkisi, özellikle sanayileşmiş milletlerde farklı bir anlam kazanmıştır. Kendi kendini yönetme konusunda görece daha ileri durumda bulunan batı toplumlarında sivil toplum, demokratikleşme ve siyasal sürece katılım sağlama konusunda vazgeçilmez bir enstrüman olarak görülmüş ve bu anlamda gelişimi hızlanmıştır. Adeta demokratikleşmeye rehberlik eden bir kavram haline bürünmüştür (Tosun, 2001:29). Fakat geleneksel olarak nitelendirilebilecek, sanayileşme sürecini Batı toplumları gibi deneyimleyemeyen toplumlarda aynı hızda bir gelişim olduğunu, bu anlamda bireyin sivil katılım bilincinin demokrasiyi içselleştirerek geliştirdiğini söyleyemeyiz.

Sivil katılımın bazı ülkelerde görece geç bir dönemde gelişim göstermesi konusunda Prens Sabahattin'in, sosyal gelişmeyi gerçekleştirmek için Demolins'in ikili toplum tipolojisi olan bireyci ve kamucu toplum konusundaki değerlendirmelerine değinmekte fayda vardır (Özyurt, 2012, 185). Sosyal gelişme açısından bireyci toplumları

gelişen, kamucu toplumları da geri kalan toplumlar olarak değerlendiren Prens Sabahattin, kamucu yapının bireyin gelişimine engel olduğunu, aile, devlet, cemaat gibi grupların himayesinde olan bireyin, başkalarına bağımlı olduğu için yaratıcılıktan ve özgünlükten yoksun olduğunu ifade eder. Bu bireylerin davranışları toplumsal/kültürel değerler ile sıkı sıkı kodlanmış ve kısıtlanmıştır bu da bireylerin kendilerini yenilemelerinin önünde engel teşkil etmektedir (Aytaç, 2018: 92).

Daha önce de belirttiğimiz gibi sivil toplum olgusu farklı zamanlarda farklı tanımlar edinmiştir. Sürekli yeni anlamlar kazanan sivil toplum kavramı yakın zamanda özgürlükçü bir alanı ifade etmeye başlamıştır. Bu alan içerisinde kentleşme ile beraber gelişen ekonomik faaliyetler, politik iktidardan farklı olarak gelişen bir sivil alan, bireyler ve ortak amaç için bir araya gelen gruplar tarafından kendilerini rahatça ifade edebilecekleri bir alanı ifade etmeye başlamıştır.

Bu yeni tanım ve devam eden genişleme süreci, sivil toplum alanına birçok farklı olgunun girmesine imkân vermiştir. Birbirinden farklı amaçlar için bir araya gelmiş birçok sivil örgütlenme bu sayede tek bir çatı altında vücut bulabilmiştir. Anlaşılmaktadır ki sivil toplum kavramı çok geniş bir alanı kapsama kapasitesine sahiptir (Yayla, 1998).

Ancak tüm ülkelerde devam eden bu gelişme ve genişleme süreci ve sivil toplum kavramının kapsam tartışmaları belli bir boyuttan sonra ulusal sınırlar içerisine sığmayarak uluslararası bir konu haline gelmiştir.

1.3.2. Sivil Toplum Kuruluşları

İdare ile çeşitli iş birlikleri ve ilişkiler yürütse dahi, tanımsal olarak onun bir parçası olarak faaliyet göstermeyen sivil toplum kuruluşları içerisinde esnaf birlikleri, işçi sendikaları, kültür-sanat dernekleri, farklı ölçekte ki özel sektör girişimleri, siyasi faaliyet gösteren gruplar gibi sivil toplum alanında faaliyet gösteren örgütlenmelerin tamamını barındırır.

İçerisinde birçok faaliyet alanı bulundursa da günümüz sivil toplum kuruluşlarını; dernekler, sendikalar, vakıflar ve meslek örgütleri olarak ele almak daha sağlıklı olacaktır. Bahsedilen tüm faaliyet alanlarını işlevsel olarak bu 4 temel kategori altında sınıflandırmak mümkündür.

1.3.2.1. Dernekler

Endüstrileşmiş toplumların sayısındaki artış, sivil toplum kavramının da önünü açmış ve kapsamının genişlemesine ön ayak olmuştur. Sanayileşme ile kentleşme de artmış ve toplumlarda daha karmaşık ilişkiler ağı oluşmuştur.

Bu ilişkiler ağı kendine has bir toplum yapısı ortaya çıkarmaktadır. Farklı görüşler ortaya koyan gruplar, bir arada bulunduğu kentlerde, görüşlerini beyan edebilecekleri bir alan arayışına girmişlerdir. Dernekler bu alanların başında gelmektedir (Şahin, Canan, 1997:322).

Sanayileşen toplumlarda kişisel ve duygusal paylaşımın azalması ve bireylerin yalnızlaşması, kendi duygu, düşünce ve ortak paydayı paylaştığı kişilerle beraber hareket edebilme isteğini doğurmuştur. Dernekler de bu temelde ortaya çıkmış örgütlenme şekilleridir.

Kültür ve dayanışma temelinde bir araya gelen bireylerin oluşturduğu dernekler, kişilerin tek başına hayata geçiremeyecekleri ideallerini gerçekleştirmek üzere bir araya gelmiş oluşumlardır (Yıldırım, 2004).

Derneklerin ortak amaçlar doğrultusunda ortaya çıkmış topluluklar olduğunu söylemiştik. Ancak; işlevsel olarak günümüzde, siyasi partiler, devletin kurduğu üyeliği gönüllüğe dayanmayan kurumlar ve kazanç temelinde bir araya gelen örgütler bu tanımın dışında kalır.

Amaçlarının dışında işlevsellikleri ile ilgili yapılmış bir çalışmaya göre ise; CIVIUS ve TUSEV ortaklığında yürütülen ve 1999 yılında gerçekleştirilen çalışmaya göre; Türkiye’de sivil toplum gelişim göstermektedir. Fakat hala yeterli seviyelere ulaşamamış olmakla beraber işlevsel olarak da istenilen düzeyde değildir. Her 100.000 vatandaşa ancak 108 dernek ve 4,5 vakıf düşmektedir. Bu sayının az olması ile beraber sınırlı sayıdaki bu örgütlenmelere katılım ise düşük düzeyde kalmaktadır.

2000 yılı ve sonrasında yapılan araştırmalar göstermiştir ki Türkiye yaşadığı reform sürecinde eskiye göre sivil toplum açısından daha olumlu ilerlemeler kaydetmiş ve daha teşvik edici faaliyetler yürütmüş gibi görünmektedir. Ancak araştırmaların pratikte bu sonuçların yeterince sağlıklı olmadığını gösterdiğini de belirtmek gerekir.

Ancak öte yandan sivil toplum alanının önünün açık olduğu ve başarılı faaliyetler yürüttüğünü söylemek mümkündür. Sivil toplum kuruluşları aynı zamanda kendi eksiklikleri noktasında öz eleştiri yapabilmektedir.

1.3.2.2. Vakıflar

Vakıflar kendine ait bir mali kaynağı olan ve bunu kendi amaç, ihtiyaç ve hedefleri doğrultusunda kullanan sivil toplum kuruluşlarıdır. Vakıflar Medeni Kanunumuzun belirlediği usullere göre kurulurlar. Tüzel kişiliğe sahip bir kuruluşlardır. Vakıfların amacı kar sağlamak değildir. Genellikle, çeşitli toplumsal alanlarda hizmet vermek, hayır işleri görmek üzere kurulurlar.

Bu tür kuruluşlar, buldukları ülkelerin, eğitimine, kültürüne, ekonomisine, sosyal ve siyasal hayatlarına büyük katkı sağlamaktadırlar (Özdemir, 1997, s.309). Vakıfları da kendi içinde ayırmak mümkündür;

a) Mazbut vakıflar: 5737 Sayılı Vakıflar Kanunu uyarınca; 743 sayılı Türk Kanunu Medenisinin yürürlük tarihinden önce kurulmuş vakıflara Mazbut Vakıflar denilmektedir. Kendi tüzel kişiliklerine sahip olan bu vakıfların idaresi Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından üstlenilmiştir.

b) Mülhak Vakıflar: 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'na göre Türk Kanunu Medenisinin yürürlüğe girmesinde önce kurulan vakıflara Mülhak Vakıflar denilmektedir. Mazbut vakıflardan farkı ise mülhak vakıfların yönetimi vakfedenlerin soyundan gelen kişiler tarafından devam ettirilir.

c) Özel Vakıflar: Belirli bir amaca hizmet etmek amacıyla, varlıklı kişiler, zümreler veya aileler tarafından kurulmuş olan vakıflardır.

d) Kamu Vakıflar: Toplumun belirli bir kesimlerinden insanların bir araya gelerek belirli bir amaç için kurdukları vakıflardır.

e) Kurum Vakıfları: Belirli bir amaca hizmet etmek için kurulan kurum vakıfları, bağlı buldukları kurumun veya şirketin karından pay alarak varlıklarını devam ettirirler.

f) Devlet Vakıfları: Meclis tarafından yasa ile kurulurlar. Maddi kaynaklarını ise devlet bütçesinden sağlarlar.

1.3.2.3. Sendikalar

İşverenlerin ve işçilerin kendi bireysel ve kolektif haklarını korumak üzere bir araya gelerek oluşturdukları, kendi içinde yarası ve kuralları olan örgütlenme biçimine sendika denmektedir.

Sanayi devriminde sonra ortaya çıkan kötü çalışma şartları ve sermaye sahibinin işçinin emeğini sömürmesi hali, zaman içerisinde işçilerin harekete geçmesini sağlayarak, bir araya gelen işçilerin örgütlenmelerine neden olmuştur ve sendikalaşmanın ilk adımları atılmıştır.

Sendikalar kapitalizmin gelişme süreci içinde ortaya çıkmaya başlamışlardır. 18. yy. sonlarında, teknik gelişmelerle beraber gelişen kapitaliz sistemi Avrupa ülkelerinde sanayi devrimini doğurmuştur. Bu yeni sistem kendi içinde bir işçi-işveren sınıfını doğurmuştur. Sınıflar arasında ki farkların büyümesi ve hayat standartlarını etkilemesiyle beraber kolektif bir hareket başlamış ve işçi sınıfını doğurmuştur. Haklarını alamayan ve devletin koruyucu bir rol üstlenmemesi sonucu işçiler, kendi kendine yardım anlayışı içinde, bir araya gelme ve ortak menfaatlerini koruma yolunda birleşmeye başlamışlardır. Bu birlikler “sendika” olarak anılmıştır.

Sendika terimi, batı ülkelerde sadece işçi kuruluşlarını ifade eder. İşverenlerin aynı amaçla kurmuş oldukları kuruluşlara ise “İşveren Birliği” (Employers Union) gibi isimler verilmektedir. Türkiye açısından hem işçi hem de işveren kuruluşları “sendika” terimiyle ifade edilmektedir.

Zaman içerisinde sendika kültürünün yaygınlaşması ile beraber sendikalar sadece üyelerinin değil, toplumun tamamının menfaati doğrultusunda hareket etmeyi ilke edinmişlerdir.

Belirli bir amaç uğruna bir araya gelen üyelerin ortak hedefe yönelik çalışmaları sendikaların gücünün kaynağını oluşturur (Çalış, Benli, Yıldırım, 2004:235).

Sendika kurmak için kullanılan sistemler;

1) İzin sistemi: Bu sistemde sendikaların kurulması ve tüzel kişiliklerini elde edebilmesi için belirli bir makamın izni gereklidir.

2) Normatif sistem: Sendikanın kurulması için, sendika tüzüğü yetkili makama verilir. Tüzüğün uygunluğu yetkili makamca kontrol edilir, aykırılık görülürse yargı organına başvurulur.

3) Serbest kuruluş sistemi: Kuruluş için kamunun aradığı belgelerin yetkili makama verilmesi ile sendika kurulmuş olur. Türkiye’deki sistem Serbest kuruluş sistemidir.

1.3.2.4. Meslek Örgütleri

Bireyler dayanışma, iş birliği, yardımlaşma, ortak paydalarda buluşma ve ortak sorunlara çözüm bulabilme, bireysel menfaatler ve kazanımlar, toplumsal dayanışma gibi birçok farklı amaç için bir araya gelebilen varlıklardır. Bu bir araya gelişler zaman içerisinde daha kolektif ve profesyonel örgütlenmelere dönüşmüştür.

Tüm bu toplumsal gelişmeler ile beraber günümüzde meslek örgütleri diye tabir edilen kurumlar, 15. yüzyılda Osmanlı'da esnaf örgütlenmeleri olarak ortaya çıkmıştır. Temel amacı esnaf ve sanatkârlar arasında ki bağı ve iş birliğini kuvvetlendirerek dayanışmayı arttırmak ve aynı zamanda denetim ve düzenleme gibi işleri yürütmek olmuştur.

Bazı meslek oda şeklinde örgütlenme faaliyeti gösterirken bazı meslek grupları ise dernek çatısı altında birleşmişlerdir.

Oda çatısı altında örgütlenen birlikler kamu kurumu niteliği taşırlar. Bu nitelik çeşitli hak ve görevleri de beraberinde getirmektedir. Yasa ile kurulurlar. Kendi meslek grupları ile alakalı çeşitli faaliyetlerde ve denetimlerde bulunabilirler.

1.3.3. Baskı Grupları

Toplumun farklı katmanlarında, belirli bir amaç ve/veya çıkar uğruna örgütlenmiş, belirli durumlarda yüksek bir etkinliğe sahip olan ve amacı bürokrasiyi ve idareyi etkilemek olan gruplardır. Dernekler, sendikalar, çeşitli lobicilik faaliyeti gösteren örgütlenmeler, meslek grupları, siyasal gruplar ve ortak amaçlar ve çıkarlar doğrultusunda bir araya gelerek etkinlik sağlama amacıyla olan bütün örgütlenmeler baskı grupları başlığı altında incelenebilir.

Akad (1976)'a göre; “baskı grupları, sosyal güçlerin örgütlendiği çeşitli meslek kuruluşları ile derneklerin, sendikaların bir bütün olarak iktidarı kendi amaçları doğrultusunda baskı altında tuttıkları gruplardır” (Akad, 1976:64).

Bu grupların iktidarı veya idareyi elde etme talepleri yoktur. Daha çok baskı güçlerini kullanarak etkileme ve böylece çıkarlarına uygun kararlar alınmasını sağlama veyahut dezavantajlarına olan bazı kararların alınmasını engelleme amacı güderler.

1.3.3.1. Baskı Grupları ve Siyasal Partiler

Baskı gruplarının en fazla mukayese edildiği örgütlenmeler siyasal partilerdir. Kuruluş yönteminden bağımsız olarak genelde siyasi oluşumlarla karşılaştırılan baskı gruplarının bu örgütlenmelerden temel farkı, bahsettiğimiz gibi, iktidarı elde etme amacı gütmemesidir.

Tarihsel süreçte çok eskilere dayanan baskı grupları, özellikle sosyo-ekonomik gelişmeler doğrultusunda günümüzde çok güçlü bir konumda bulunmaktadır. Amaçları doğrultusunda iktidarlara istediği kararların alınması noktasında baskı yapabilmekte ve bu konuda başarılı olabilmektedirler. Ve tam tersi bazı kararlarında alınmasını engelleme noktasında sürece müdahil olmaktadır.

Baskı grupları sadece kendi çıkarları doğrultusunda hareket eden ve süreci yönlendiren örgütlenmeler olarak görünseler de aslında siyasal katılım noktasında demokrasilerin vazgeçilmez tamamlayıcı unsurlarından biridirler. Toplumun farklı kesimlerinin talep ve şikâyetlerini iktidara ileten, bir nevi arada köprü görevi gören bu gruplar siyasal katılım ve temsil noktasında önemli görevler üstlenmiş durumdadırlar. Aralarında ki bu görev dağılımı, toplumun en altından en üstüne doğru iletilerek karar alma süreçlerinde önemli bir etkiye sahip olur.

Aksi halde farklı grupların katılım sürecinin dışında kalması zaman içerisinde demokrasi kavramının işlevsizleşmesine, katılımın azalmasına ve toplumda ki farklı grup ve seslerin temsilinin sekteye uğramasına neden olur. Bu da otoriter bir rejimin doğuşuna ön ayak olur.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi baskı grupları amaç noktasında siyasal partilerden ayrılmakla beraber, yine en önemli ve başlıca muhatapları siyasi partiler ve siyasetçilerdir. Bu ilişkide, baskı grupları siyasetçilerle olan diyaloglarını, siyasetçinin mensup olduğu partiden bağımsız bir şekilde yürütür. Siyasal süreçlere katılımları daha çok çıkar ilişkileri üzerinden yürütülür.

Örneğin bir baskı grubu kendisine yöneltilen vaatlerin anlam ve önemine göre, özellikle yerel seçimlerde, seçim süreçlerinde üyeleri ile beraber ortak hareket etmekte ve parti odaklı değil daha çok aday odaklı düşünmektedir. Kolektif olarak bir adayı destekleme, propaganda süreçlerine etki etme ve seçim sürecinde aday için oy toplanmasına kadar birçok alanda destek verirler.

Böyle süreçlerde belli yöntemler belirleyen baskı gruplarının öncelikli hedefi kendi üye ve gönüllüleridir. Amaç ve hedeflerin belirlenip etrafında birleşmesi sonrasında ise geniş kamuoyu kitlelerine ulaşmaya ve onları ikna etmeye çalışan baskı grupları, çeşitli yöntemler ile propaganda sürecini başlatırlar. Bu süreçte çeşitli yazılı ve görsel kaynaklar üretmek, toplantı ve ziyaretler gerçekleştirmek ve basın organları ile görüşmeler yapmak bunlardan bazılarıdır.

Siyasi partiler ile baskı gruplarının ilişkileri belirli şartlar olgunlaştığı takdirde işler hale gelir. Öyle ki, aslında baskı grupları siyasi partiler ile organik bir bağ kurmazlar. Daha çok kısa süreli ve somut ilişkilerden bahsedilebilir. Siyaset üstü bir örgütlenmeye sahip olan baskı grupları, çıkarları doğrultusunda hareket etmektedirler. Bu süreci tek tarafın çıkarları doğrultusundaymiş gibi görmek yanlış olacaktır. Öyle ki bazı durumlarda siyasal partiler veya siyasetçiler, baskı grupları ile açık veya gizli görüşmeler yapmakta ve vaatlerde bulunmaktadır. Karşılıklı çıkarlar ve pazarlıklar üzerine süreç şekillenmektedir. Bu süreçte bazen baskı grupları seçim listelerine kendi üye ve gönüllülerinden belirli sayıda kişi sokmak isterken, bazen de partiler belirli oranda kontenjan teklif edebilirler.

1.4. Bir Sivil Toplum Kuruluşu Olarak Hemşehri Dernekleri

1.4.1. Hemşehrilik Kavramı

Hemşehrilik kavramı temelinde aynı coğrafi bölgede doğan, büyüyen veya yaşayan insanları tanımlamak için kullanılır. Ancak algısal olarak aynı coğrafyada yaşayan bireyler açısından kavramın içeriği pek önem arz etmezken, farklı bir coğrafi bölgede aynı coğrafi kökleri taşıyan bireylerin bir araya gelmesiyle ifade ettiği anlam artmaktadır.

Bu tanımlamayla beraber hemşehrilik kavramı kendi içerisinde farklı anlamlara da gelebilmekte, kullanım amacı değişebilmektedir.

Bir yandan hemşehrilik birden fazla kişinin arasında bir durumsallık ilişkisi kurarak söz konusu kişilerin birbiri ile aynı coğrafi kökten geldiğini vurgulayan bir durum ortaya koyar.

Bir diğer kapsamı ise bireylere bir kimlik sunmasıdır. Birbirini tanımayan insanlar memleketçilik, hemşehricilik gibi kavramlar ve ortak paydalar üzerinden kendilerine ve diğer kimselere bir kimlik belirler ve buna göre çeşitli ilişkiler içerisine girebilirler.

Fakat şöyle bir gerçeklikten bahsetmek gerekir; hemşehricilik kavramı aynı coğrafyada doğup, yine aynı coğrafyada yaşamaya devam eden kimseler için pek fazla anlam ifade etmezken, aynı coğrafyada doğup, farklı bir coğrafyada bir araya gelenler için daha anlamlı ve önemli hale gelebilmektedir ve daha çok böyle durumlarda kullanılan bir kavram haline gelmiştir.

Bir aidiyeti içerisinde barındıran hemşehricilik kavramı, bireylere yüklediği anlam gereği, aile, arkadaş, akrabalık gibi kavramlardan farklıdır ve ancak yabancı bir coğrafyada bir araya gelmiş iki kişinin kurabildiği bir bağ çeşididir.

1.4.2. Hemşehri Dernekleri

Pratikte var olarak görünseler bile yasal mevzuatta dernek birimleri arasında “hemşehri dernekleri” bulunmamaktadır. Bu dernekler öncelikli olarak yardımlaşma ve dayanışma çatısı altında kurulmuşlardır. Ancak bu dernekleri diğer yardımlaşma-dayanışma derneklerinden ayıran özelliği toplumunun geneline değil, daha yerel ve azınlık olan kısmına hitap ediyor olmasıdır. Yerel ve azınlık diye bahsedilen kısım ise belli bir il, ilçe, köy, belde, mahalle vs. gibi yerleşim yerleridir.

Devletlerin daha düzenli ve sistemli ilişkiler yürüttüğü günümüz dünyasında, bireyler arasındaki düzensiz bağlar çeşitli durumlarda daha fazla vücut bulur hale gelmektedir. Yani, hemşehricilik bağına dayalı örgütlenmeler, hemşehricilik olgusunun toplumun örgütlü alanına yansımalarıdır (Kurtoğlu, 2005). Örneğin kırdan kente göç etmiş kişi, burada hayatını idame ettirebilecek şartları yaratma, barınma ihtiyacı gibi temel ihtiyaçlarını giderme ve karşılaşılabilecek diğer zorluklarla mücadele etme ve adapte olma sürecinde hemşehricilik gibi bir bağı kullanarak var olma çabasına girebilmektedir.

Bu bağ incelendiği zaman kendine yabancı bir bölgede var olmaya çalışan bireylerin bürokratik sistemler içerisinde kaybolması, çeşitli eşitsizlikler ve diyalog eksiklikleri yaşadığını varsayar isek, haklılık payı olduğunu belirtmemiz gerekir.

Bu fiziksel ve kültürel göç sürecinde karşılıklı bir etkileşimden bahsetmek mümkündür. Kırdan kente veya kentten başka bir kente göç eden bireylerin oluşturduğu bu dernekler, buldukları kentlere kendi kişisel ve kültürel özelliklerini taşırlarken, bir yandan da adaptasyon sürecinin gereği olarak mevcut yerin kültürünü de hayatlarına entegre etmeye çalışmaktadırlar.

Şehir hayatı içerisinde hemşehricilik kavramının sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasal sürece etkilerinin yanı sıra, kişiler arası ilişkilerde de hemşehricilik önem arz eden

bir kavramdır. Hemşehrilik kavramı sayesinde aynı coğrafyadan gelen bireyler, dernekler gibi örgütlenmeler sayesinde birbiri ile daha rahat iletişime geçebilir ve etkileşimde kalabilirler.

Hemşehrilik kavramı üzerinden belirli bir bölgenin siyasal ve kültürel sınırlarının belirlenmesinin çok sağlıklı olmayacağını söylemek gerekir. Ancak çeşitli ilişkiler üzerinde etkili bir olgu olduğu açıktır.

Hemşehri dernekleri, kentleşme ve bu anlamda bütünlük sağlama noktasında bazen dezavantajlı pozisyonda görülse bile üyelerine (hemşehriler) birçok avantaj da sağlamaktadır. Kendi coğrafyasının dışında varlık sürdüren birey, bu dernekler vasıtasıyla yerel siyasette takınacağı duruştan, temel ihtiyaçlarını karşılamak için alışveriş yapacağı iş yerlerine kadar, gündelik hayatıyla alakalı birçok konuda bağlı bulunduğu derneğin duruş ve tavsiyesinden etkilenmektedir.

Yukarıda bahsedildiği üzere hemşehri dernekleri asıl olarak sosyal yardımlaşma ve dayanışma dernekleri olarak resmiyette vücut bulmaktadır. Yani bu dernekler öncelikli olarak buldukları coğrafyada kendi ait oldukları bölgenin reklam ve tanıtımını yaparlar ancak bunun yanı sıra zor durumdaki üyelerine çeşitli ekonomik yardımlar, eğlence ve dayanışma amaçlı çeşitli faaliyetler, çeşitli organizasyonlar gibi birçok farklı alanda faaliyet göstermektedir.

Hemşehri derneklerinin, direkt veya dolaylı yoldan, faaliyet gösterdiği bir diğer alan ise yerel siyaset üzerindeki etkileridir. Özellikle siyasal alandaki bu etkilerden bahsedecek olursak, hemşehri derneklerini bu yönüyle bir baskı grubu olarak tanımlayabiliriz.

1.5. Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Siyasete Etkisi

Sivil toplum kavramının gelişim sürecindeki en belirleyici faktörlerden biri de devlet ile olan ilişki sürecidir. Özellikle 1990'larda dünyadaki siyasal süreç, sivil topluma olan ihtiyacı ve halkın ilgisini arttırmıştır. Gittikçe önem kazanan sivil toplum alanı ise dünya çapında çeşitli sorular doğurmuştur. Özellikle sivil toplumun halk ile devlet arasında bir aracı olarak görülmesi, devlet ile olan ilişkilerin hangi konularda ve ne boyutta olacağı sorusu tartışılmaya başlanmıştır. Bunun sonucunda ise ayrımlar netleşmeye başlamış ve ilişkilerin boyutu değişim göstermiştir.

Sivil toplum kuruluşlarının toplum ve yönetim içindeki rolü ve etkinliği gelişmiş ülkelere kıyasla hala istenilen seviyelere gelememiş olduğunu kabul etmekle beraber, nicelik ve nitelik olarak bir artış gösterdiğini belirtmek gerekir.

Demokratik ülkelerde devlet ile bireyler birbirinin tamamlayıcı öğeleridir. Birbirleriyle birçok ilişki içerisinde bulunan bu iki taraf arasında zaman zaman çeşitli diyalog kopuklukları yaşanmaktadır. Sivil toplum kuruluşları tam da bu anlarda ortaya çıkarak iki taraf arasında bir köprü görevi görmektedir. Aradaki diyalogun gelişmesi ise sadece halka değil aynı zaman da yönetimin kendisinin de bir gelişim sürecine girmesine, demokratikleşmesine yardımcı olur.

Özellikle yerel siyasetin gelişimine ön ayak olan bu süreç, sonrasında genel siyasete de olumlu yansır. Bu konuda büyük bir rol üstlenen sivil toplum kuruluşları sayesinde demokratikleşme adımları daha hızlı atılabilir ve böylece ülkenin genelinde huzur, refah ve kalkınma hâkim olabilir.

Çalışmamızın önceki kısımlarında da bahsettiğimiz gibi, yerel yönetimler demokratikleşme sürecinin en önemli sacayaklarından birisi, belki en önemlisidir. Onu bu denli güçlü kılan şey ise yine bahsettiğimiz gibi katılım ve temsil kavramıdır. Katılım kavramı eğitim, sosyal statü, maddi durum, siyasal kültür, yaş, cinsiyet gibi birçok faktörden etkilenir. Ancak gelişmiş demokrasilerde önemli olan çoğulcu ve katılımcı toplumların siyasete yön vermesidir. Bu yüzden siyasal süreçleri katılımın ve farklı seslerin kendilerine yer bulması isteniyorsa bireylerin siyasal süreçlere katılımı kolaylaştırılmalı ve farklı düşüncelerin ifade edilmesine ön ayak olunmalıdır. Aksi takdirde siyasal katılım noktasında düşüşler yaşanması kaçınılmazdır.

Siyasi katılımın düşük olmasının başlıca sebebi kişinin, fikirlerinin önemsenmediğini ve etkisiz olduğunu hissetmesidir. Bu ve buna benzer durumların varlığında doğru bir demokratik ilerlemeden de bahsedilemez.

Sivil toplum-devlet ilişkisinde sivil toplum kavramını anlamlandırabilmek için öncelikle devlet olgusunun ilişkideki rolü iyi bilinmelidir. Çünkü sivil toplum kavramının ilk ortaya çıkışından beri devlet ile çalkantılı ilişkiler içerisinde olduğu bilinmektedir. Nasıl ki sivil toplumun süreç içerisinde devamlı değişim ve gelişiminden bahsediyor isek, aynı şekilde devlet yapısı da çeşitli değişiklikler yaşamaktadır. Genel olarak kamu alanı olarak bahsedilebilecek olan bu alan artık sadece devlet ve siyasi partilerden ibaret görülemez. Medya, sivil toplum kuruluşları ve çeşitli kitle örgütleri bu kamusal alanda kendine yer bularak süreçte değişiklikler yaratmışlardır. Böylece artık yönetim

kavramından ziyade “yönetişim” kavramı siyasal alanda önemli bir kavram haline gelmiştir. Yönetişim olgusunun kamu yönetimi ve ilişkileri alanındaki etkisinin artmasıyla beraber, STK’ların kamusal aktörlerle olan ilişkisinde her iki aktörde kazançlı çıkacaktır (Güloğlu ve Es, 2006).

Türkiye’de ve dünyada yönetim anlayışındaki değişim süreci siyasi literatüre yeni bir kavram olan ‘*yönetişim*’ kavramını sokmuş ve iki farklı uç olarak görülen devlet-halk ayrımını ve yönetimdeki mutlak ve tek devlet anlayışında değişiklikler yaratarak birden fazla aktörü barındıran bir yönetim anlayışı ortaya çıkarmıştır.

Klasik yönetim anlayışından ayrılıp birden fazla tarafı yönetim sürecine dâhil eden bu kavramın aktörleri, devlet, özel sektör ve sivil toplumdur. Halk tarafından ise en kabul gören aktör olarak sivil toplum kuruluşlarını görmekteyiz. Belirli amaç ve hedeflerle bir araya gelmiş yurttaşların oluşturduğu ve tüzel kişilik kazanarak halkın sesinin daha gür çıkmasına imkân veren STK’lar, demokratikleşme anlamında da önemli bir konumda bulunmaktadır. Ek olarak yönetişim kavramı ile toplumu yönlendirmekte sorumluluk dengesinin devletten sivil topluma doğru kaydığını görebilmekteyiz (Tekeli, 1996:6).

Günden güne etkisi artan sivil toplum kuruluşları, kitleleri harekete geçirme, kamuoyu oluşturma, siyasal süreçlere etki etme ve yönlendirme konusunda göz ardı edilemez bir güce sahiptirler. Artık siyasal literatürde de kendine fazlasıyla yer bulan ve tüm dünyada etkisi kabul edilmiş olan sivil toplum kuruluşları, bu güçlerini direkt olarak halktan almaktadırlar. Halktan gelen taleplerin yoğunluğunun ce çeşitliliğinin sürekli bir artış gösterdiği hesaba katılırsa, sivil toplum kuruluşlarının görevi her geçen gün artmaktadır.

Üstlendikleri bu sorumluluk ile konum olarak da bir yükseliş gösteren STK’lar, tıpkı bir siyasi parti gibi halkın temsilciliğini yapmakta ve muhatapları tarafından da (yönetim faktörleri, özel sektör, siyasal partiler vs.) yönetim sürecini etkileyen bir aktör olarak kabul edilmektedirler.

20. yüzyılda devlet düzenleyici rolü gereğince sivil toplumu daha çok tamamlayıcı aktör olarak belirlemiştir ve bu ilişki kendi içerisinde bir hiyerarşi yaratmıştır. Ancak her halükârda sivil toplum, vatandaşların sivil hayata aktif katılım gösterebileceği bir alan olarak artan bir ilgi görmüştür.

Sivil toplum noktasında yaşanan bu olumlu süreç hem yönetim hem de halk açısından olumlu sonuçlar doğurmuştur. Çalışmamızın önceki kısımlarında da

bahsettiğimiz gibi halkın temsilini ve siyasal süreçlere katılımını arttıran, halk ile devlet arasında bir köprü görevi görerek talep ve şikâyetleri belirli yerlere ileten bu takip eden sivil toplum kavramı özelde yerel yönetimler genel de ise tüm ülke siyaseti ve demokrasisi için büyük önem arz etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE METODU

2.1. Araştırmanın Konusu

Bu araştırmanın konusunu, sivil toplum kuruluşlarından hemşehri derneklerinin yerel siyaset ile etkileşimi oluşturmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının kırsal bölgelerdeki güçlü temsilcileri olan hemşehri dernekleri ile yerel siyaset arasında ne tür bir etkileşim olduğu merak edilmiş, söz konusu etkileşimin tespiti ve genelde sivil toplum kuruluşları özelde ise hemşehri derneklerinin yerel siyaset üzerindeki etkileri, dernek yöneticilerinin değerlendirmeleri doğrultusunda elde edilen bilgiler vasıtasıyla çözümlenmeye çalışılmıştır.

2.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı bir sivil toplum kuruluşu olarak hemşehri derneklerinin yerel siyaset ile olan ilişkisini ortaya koymaktır. Bu temel amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

1. Sivil toplum kuruluşu olarak hemşehri derneklerinin yerel siyaset üzerinde bir etkisi var mıdır?
2. Yerel siyasete yön veren siyasi aktörler ile kolektif bir seçmen potansiyelini elinde bulunduran hemşehri derneklerinin, birbirlerine yönelik beklentileri ve talepleri var mıdır?
3. Siyasi aktörlerin hemşehri derneklerine bakış açısını dernek üyeleri nasıl değerlendirmektedir?
4. Kuruluş üyeleri, siyasi karar ve tercihlerinde dernek üyeliklerinden iradî ya da irade dışı olarak etkilenmekte midir?
5. Siyasi iktidar mekanizmalarının kararlarını etkileyebilmek adına dernek üyeleri kolektif bir biçimde hareket ediyorlar mıdır?

İçinde bulunduğumuz çağda küresel/ulusal/yerel siyaset yeniden tanımlanmakta, katılımcı demokrasinin daha etkin bir biçimde karşımıza çıktığı 21. yüzyılda, siyasal katılım giderek sivilleşmiş ve gelenek-dışı hatta dijital biçimlerde üretilerek, geleneksel

siyasal katılıma oranla daha tercih edilebilir hale gelmiştir. Bununla birlikte küreselleşmenin toplum üzerinde yarattığı etkiler, bireylerde aidiyet ve kimlik duygularını yeniden su yüzüne çıkararak, kolektif birleşmeler, bulunan ortak paydalar toplumsal kesimleri dayanışma duygusu ile bir araya getirmeye başlamıştır. Bu bağlamda hemşehri dernekleri ortak bir coğrafya ve geçmiş paylaşan insanların dayanışma adresi olabilmektedir. Bir sivil toplum kuruluşu olarak hemşehri derneklerinin siyasal işlevleri, sözü edilen sivil siyasal katılım bağlamında önem arz etmektedir. Bu çalışma özelinde düşünülecek olunursa, “mekanik” dayanışma ve “cemaat tipi” yapılanma ile karakterize edilen geleneksel toplum yapısının hüküm sürdüğü bir coğrafyada yer alan Bingöl ilinde, hemşehri derneklerinin yerel siyasete etkisinin tespit edilmeye çalışılmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.4. Araştırmanın Metodu

Nitel bir araştırma şeklinde yürütülen bu çalışmada, “durum çalışması” deseni esas alınmıştır. Araştırma esnek bir bakış açısı ile yürütüleceğinden, durum çalışmasının açıklama, tanımlama ve keşfetme yönlerinden faydalanılacaktır.

2.4.1. Araştırmanın Katılımcı Grubu

Araştırma, Bingöl ili ile sınırlandırılmış, bu ilde faaliyet gösteren hemşehri derneklerinden üye sayısı ve kapsamı fazla olan sivil toplum kuruluşları belirlenmiştir. Çalışmanın araştırma grubunu Bingöl ilinde T. C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, Dernekler Dairesi Başkanlığına kayıtlı Hemşehri Dernekleri oluşturmaktadır. Çalışma grubu, söz konusu derneklerden Tavz-Der, Seyfan-Der, Sivander, Melekan-Der, Kavar-Der, Çev-Der ve Çavuşlar-Der yöneticilerinden oluşmaktadır. On katılımcı ile yürütülmüş olan çalışmada “amaçlı/maksatlı (purposive) örnekleme” ye bağlı “kartopu ya da zincirleme örnekleme” yönteminden faydalanılmıştır.

2.4.2. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği

Bu çalışmada “derinlemesine görüşme tekniği” ile veri toplanmıştır. Nitel araştırmalarda görüşmenin amacı, görüşülen kişinin seçili konuya ilişkin bakış açısını ortaya çıkarmak, onun anlam dünyasını, duygu ve düşüncelerini anlayarak, nicel görüşmelerden farklı bir biçimde “derinlikli” bilgi edinmektir (Kuş: 2003: 87).

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. İlgili alanyazın taranarak, bir görüşme formu taslağı oluşturulmuştur. Görüşme formunun geçerliği ve güvenirliği açısından kapsam geçerliğini sağlayabilmek için bu taslak, Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında görev yapan 2 ğretim yesi ve İktisad ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde görev yapan 1 ğretim üyesinin değerlendirmesine sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak 7 soruluk görüşme formu metnine son hali verilmiştir.

Sözü edilen derneklerin yeleri ile gönüllülük esasında dayanılarak nitel görüşmeler gerçekleştirilmiş ve çalışmanın veri setini grşlenlerden alınan yanıtlar oluşturmuştur. Alınan yanıtların bağlayıcılığı gönüllü katılım gösteren görüşülenlere aittir ve araştırma açısından doğru kabul edilmiştir.

Çalışmanın katılımcı grubunu oluşturan 10 grşlenle yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiş, gönüllülerin izniyle yapılan görüşmeler ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır. Veri analiz süreci öncesinde ses kayıtları deşifre edilerek yazıya dklmştir.

2.4.3. Araştırmanın Veri Analizi Süreci

Yapılan derinlemesine görüşmeler sonucunda elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Verilerin kodlanarak sınıflandırılması sürecine, görüşme soruları temel alınarak başlanmış, soru cümleleri sorunun ana fikri bağlamında kodlanarak şemsiye kategoriler oluşturulmuştur. Alınan yanıtlar doğrultusunda tekrar yapılan kodlamalarla, ana kategorilerin altında birinci ve ikinci dereceden alt kategoriler belirlenmiştir. Ayıklama ve kodlama süreçleri, veri kaybı yaşanmamasına dikkat edilerek, bununla beraber verilen yanıtları temsil edebilecek tüm sınıflandırmalar göz önünde bulundurularak tekrar gözden geçirilmiştir. Tüm bu yenilenen kategorizasyon süreçleri sonunda, görüşmelerden elde edilen veriler, şemsiye kategori olarak belirlenen 7 temel kategori altında yorumlanıp değerlendirilmiştir. Çalışmanın bu aşamasında, verileri organize ederken ve işlerken, en elverişli biçimde analiz yapabilmek için NVivo10 yazılımından faydalanılmıştır.

Araştırmada geçerliği sağlamının önemli ölçütlerinden biri araştırmanın detaylı bir biçimde raporlaştırılmasıdır (Yıldırım ve şimşek, 2013). Çalışmanın güvenirliği göz önünde bulundurulduğunda, görüşmelerin deşifre edilmesi sonucunda ortaya çıkan

bulguların “doğrudan aktarılması” önemli bir ölçüttür. Bu çalışmada katılımcı grubun verdiği yanıtlar, doğrudan alıntılar biçiminde, değiştirilmeden ve italik yazı biçimiyle verilmiştir. Görüşülenler tarafından zikredilen dernek isimleri, “...” ifadesiyle gizlenmiş, araştırmacı tarafından ifadenin yanına düz yazı ile parantez içi açıklama yapılmıştır.

Tüm bu süreçler sona erdikten sonra temel kategoriler, NVivo10 yazılımının modelleme işlevi ile grafiğe dökülmüştür.

2.5. Literatür Taraması ve Tanıtımı

Hemşehri derneklerinin yerel siyaset üzerindeki etkisine ilişkin yapılan çalışmalar tarandığında, nitel araştırma yöntemleri ile tasarlanan araştırmaların sayıca az olduğu görülmektedir. Daha çok betimsel bir amaçla yola çıkılan teorik çalışmalara ve nicel yöntemlerle yürütülen araştırmalara rastlanmıştır. Kısaca örnek vermek gerekirse; Aslan (2010) tarafından yayımlanan, “Sivil Toplum Ve Demokrasi-Civil Society And Democracy” isimli makalede, devletle sivil toplumun demokratik ilkelere dayalı sağlıklı etkileşimi, devletin ideolojik değil, hukuk nitelikli olmasına, toplumda herhangi bir hâkim ideolojinin bulunmamasına ve bütün toplumsal gruplara eşit mesafede durmasına bağlı olduğuna, ayrıca sivil toplum alanındaki siyasal kampanyalardan, gönüllü eylemlere kadar birçok etkinlik içinde yer alan, en güçlüsünden en zayıfına birliklerin kurulmasında mutlaka aşağıdan gelen süreçlerin desteklenmesi, bunların devlet eliyle yukarıdan düzenlenmemesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. Sivil toplumun demokrasiye katkısı, sivil toplum alanındaki örgütlenmelerin sayısı ve çeşitliliği yanında, söz konusu oluşumların bir araya gelerek birbirleriyle kuracakları demokratik ilişkilerle ve kendi iç ilişkilerinde demokratik değerleri özümsemiş olmaları şart koşulmuş, aksi halde bu tür oluşumların, otoriter ya da totaliter politikaların birer sivil uzantısı olmaktan öteye gidemeyeceği belirtilerek sağlıklı bir sivil toplu devlet ilişkisinin kıstasları incelenmiştir.

Erdoğan (2011) tarafından hazırlanan *Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Yönetimlerin Karar Alma Sürecindeki Rolü: Aydın İli Örneği* adını taşıyan yüksek lisans tezi, yerel demokrasinin tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için, sivil toplum kuruluşlarının yerel yönetimlerin karar alma süreçlerindeki yerinin ne olduğu yönetim perspektifinden konu edilmektedir.

Tuncel (2010) ise, Türkiye’de *Sivil Toplum Kuruluşları-Kamu Bürokrasisi Etkileşimi* isimli yayımlanmamış doktora tezinde Sivil toplum kuruluşlarının üstlendiği rolün gereklerini yerine getirirken ülke yönetiminde önemli bir konumu olan kamu

bürokrasisiyle yakın ilişki içerisine girmek durumunda kaldığını belirterek, ülkenin demokratikleşme hareketinde belirleyici rolün sivil toplum kuruluşlarının kamu bürokrasisi ile olan ilişkisinin yönü olduğunu belirtmiştir.

Dilber (2011), *Siyasal Katılımda Kitle İletişim Araçlarının Seçmenler Üzerine Etkisi; Karaman İli Seçmenleri Üzerine Bir Alan Araştırması* isimli doktora tezinde bireylerin psikolojik nitelikleriyle, içinde yer aldıkları toplumsal kurumların otorite yapıları arasında yakın ilişki ve karşılıklı etkileşim olduğundan ve her siyasal sistemde toplum üyelerinin siyasal sisteme ilişkin inanç, tutum ve düşünceleri bulunduğundan bahsetmiştir. Bireyin siyasallaşması sürecinin kademeli olarak ilerlediğinden ve aileden başlayarak arkadaş çevresi, meslek grubu, siyasi örgütler, sivil toplum kuruluşları, kitle iletişim araçları gibi unsurların etkisiyle devam etmekte olduğunu belirtmiştir. Siyasal katılımın, günümüzde pek çok konunun çözüm aracı olarak düşünülmekte olduğunu ama siyasal katılımın kendi başına sorun çözücü bir araç olmadığını belirtmiştir. Diğer araçlar ve unsurlarla desteklenmesi gerekmektedir. Bunlar arasında eğitim düzeyinin artırılması, sivil toplum kuruluşlarının gelişmesi ve katılımının artması, kişilerin siyasal sisteme ilgi duyarlı hale gelmesi gibi unsurların yer aldığını açıklamıştır.

Yine Hemşehri Dernekleri üzerine araştırma yapan Sönmez (2010) ise yüksek lisans tezinde bir sivil toplum kuruluşu örneği olan hemşehri derneklerinin siyasi olarak özellikle yerel yönetimler seçimlerine ne derece etkisi olduğunu, işlevlerini, seçim sürecinde üyelerini etkileyip etkilemedikleri üzerinde durmuştur. Araştırmaya öncelikle sivil toplumun tarihsel süreç içerisinde gelişimi incelenerek başlanmış, sivil toplum örgütleri ile birlikte hemşehri ilişkilerinin seçim sürecinde formel olmayan yapısı üzerinde durulmuş, doğdukları kentlerden göç eden bu kişilerin siyasal tercihlerini kullanırken özellikle nelere dikkat ettikleri, hangi kriterleri baz aldıkları üzerine değerlendirmelerde bulunulduğu incelenmiştir. İncelediğimiz bu kaynakta araştırmacı siyasal partilerin meşru bir zeminde siyasi otoriteyi ele geçirmek veya ortak olabilmek adına çeşitli yöntemler ve propaganda araçları kullandığına dikkat çekmiş ve sivil toplum kuruluşlarının ve onları etkileyebilmenin buna aracı mekanizmalardan biri olduğunu söylemenin yanlış olmayacağını belirtmiştir.

Konu alanı ve metodoloji olarak bu çalışma ile benzerlik gösteren önemli bir çalışma da Alimoğlu (2019), tarafından hazırlanan “Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Yönetimlerin Kalkınmasındaki Rolü: Bingöl Tavz-Der Örneği” adlı yayımlanmamış yüksek lisans tezidir. Çalışma hem nitel araştırma olmasından, hem de çalışmamızın

katılımcı grubu açısından Bingöl’de faaliyet gösteren hemşehri derneklerinden birinin yerel yönetimlerle ilişkisini konu edinmesi bakımından çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Söz konusu yüksek lisans tezinin sunum tarihi göz önünde bulundurulduğunda her ne kadar ilk bakışta bu benzerliğin tesadüfi olması ihtimali düşük görünse de çalışmamızın takviminin uzadığı belirtilerek, çalışmamızın etik kurul rapor tarihinin her iki çalışmanın eş zamanlı gerçekleştiğini göstermesi bakımından bir ölçüt teşkil edeceği söylenebilir. Söz konusu çalışma incelendiğinde, çalışmanın nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ile yürütüldüğü gözlenmektedir. Araştırmanın veri setini Bingöl’de faaliyet gösteren hemşehri derneklerinden Tavz-Der hakkındaki bilgiler oluşturmaktadır. Elde edilen bulgularla sivil toplum kuruluşlarının yerel yönetimlerin kalkınmasındaki rolü değerlendirilmiştir. Konu, metot ve örneklem benzerliğine rağmen, içerik olarak söz konusu tezden farklı biçimde, çalışmamızda görüşme tekniği kullanılmış ve Bingöl’de ulaşılabilen hemşehri derneklerinde faaliyet yürüten yöneticilerin anlatılarından yola çıkılarak, yerel siyaset ve sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişki ve etkileşim irdelenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmanın bu bölümünde çalışma grubu ile yapılan nitel görüşmelerin analizlerine ve yorumlarına yer verilmiştir. Görüşülenlere yöneltilen sorular; *Yerel Siyaset ve STK'lar arasındaki etkileşim, ilişki, algı, beklenti ve talepler* ile *STK üyelerinin etki ve ortak davranışlarını* analiz etmek üzere yapılandırılmıştır. Bu iki boyut altında araştırma soruları şemsiye kategoriler olarak biçimlendirilmiş ve sorulara verilen yanıtlar alt temalar şeklinde bu şemsiye kategoriler altında sınıflandırılıp yorumlanmıştır.

3.1. Yerel Siyaset ve STK'lar arasındaki etkileşim, ilişki, algı, beklenti ve talepler:

3.1.1. STK'ların Yerel Siyaseti etkileme gücü:

Sivil toplum kuruluşlarının siyasi iktidar mekanizmalarının karar alma süreçlerini etkileme fonksiyonundan hareketle, çalışma grubundaki dernek yöneticilerine “sizce sivil toplum kuruluşlarının siyaseti, özellikle de yerel siyaseti (yerel seçimler, adayların belirlenmesi, belediye ile ilişkili faaliyetler) etkileme gücü var mı?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen yanıtlar içerik analizine tabi tutulduğunda görüşülenlerin öncelikli olarak bu soruyu “genel ve özel anlamda” farklı açılardan değerlendirerek yanıtladığı görülmüştür. Bir başka deyişle görüşülenler hem genel anlamda sivil toplum kuruluşlarının yerel siyaseti etkileme gücü olup olmadığını daha çok teorik açıdan değerlendirmiş hem de kendi dernekleri özelinde bu etkileme gücünün mevcudiyeti ve çeşitli görünümünü ifade etmişlerdir. Her iki perspektifi aynı yanıt içinde barındırdıkları için keskin bir ayrışma söz konusu değildir. Birbirini tamamlayan bu yanıtlar “**etkileme gücünün varlığı, yokluğu veya sınırlılığı**” ile birlikte “**etkileme gücünün içeriği**” şeklinde kategorize edilmiştir.

Etkileme gücünün var olduğuna ilişkin yanıtlar şu şekildedir:

G2: “Sivil toplum kuruluşlarının yerel siyaseti etkileme gücü tabii ki var. Yani o zaman da vardı hâlâ da var. Yarın da olacaktır. Bu kaçınılmaz bir şey. Çünkü siyasetçiler halka ulaşmak için sivil toplum kuruluşlarına muhtaç. Sivil toplum kuruluşları da halkın taleplerini gerçekleştirmek için siyasetçilere muhtaç. Böyle bir düzen var. Yani herkes

birbirine bağı aslında. Bu bağlantı olduğu içinde siyasetçiler ile sivil toplum kuruluşları arasında karşılıklı bir muhtaçlık söz konusu.”

G8: *“Kesinlikle vardır. Bunu şu şekilde ifade edebilirim; taze bir dernek olmamıza rağmen genelde yerel birimler ile daha çok etkileşim halindeyiz. Sebebi de şu; dernekçilikte şöyle bir algı vardır; ‘biz seçildiğimiz zaman belediyeden şu desteği alırsız ya da organizeli bir şekilde şu işi belediyenin gücünü alarak yaparız’ hesabı ile inanılmaz bir şekilde etkileşim halindedir. Bu anlamda karşılıklı bir etkileme gücünden bahsedebiliriz.”*

Sivil toplum kuruluşlarının yerel siyaseti etkileme gücünün olduğunu ifade eden görüşülenlerin bu yanıtları incelendiğinde, **G2**'nin genel anlamda bir değerlendirme yaptığı görülmektedir ancak **G8** bu soruya yine geneli kapsayan bir bakış açısıyla cevap vermiş olsa da özelden kendi mensubu olduğu derneğin yerel siyaseti etkileme gücü olduğunu vurgulamıştır ve söz konusu sorunun analizinde bu şekilde bir değerlendirme yapan tek görüşülen olmuştur.

Etkileme gücünün olmadığını veya sınırlı düzeyde olduğunu ifade eden görüşlere aşağıda yer verilmiştir:

G10: *“Aslında Türkiye’de siyaset merkezi anlamda belirlendiği için siyasi partiler sivil toplum kuruluşları ile çeşitli görüş alışverişlerinde bulunurlar. Bu siyasetin doğası gereğidir. Ancak STK’ların gücü var mı noktasına değinirsek bu biraz sorunlu bence. Yani etkilemekten ziyade sivil toplum kuruluşlarının siyaset ile ilişkisi arka plan çalışmasıdır aslında. Etkileme ise gücü sınırlıdır.”*

G3: *“Bizde seçim zamanlarından önce bütün STK’lara, derneklere, vakıflara nezaketen ziyaret yapılır. Fikir ve görüşleri alınır. Aday belirleme süreçlerinde her kesimden parti genel merkezleri telefonlarla, anketlerle sivil toplum kuruluşlarından, kanaat önderlerinden, tanınmış simalardan bu konuda görüş alırlar ancak bunlar daha çok nezaketen yapılır. Bingöl özelinde konuşuyorum; kimse bir STK’nın beyanı veya talebiyle bir aday adayının, aday olarak gösterildiğini ya da göreve geldiğini göremezsiniz. Bu nedenle sivil toplum kuruluşlarının adayı ya da seçimi etkileme gücü olduğunu ben düşünmüyorum.”*

G5: *“Ben olduğuna inanmıyorum. Bunun olmamasının da tek nedeni STK’ların duruşlarıyla alakalı. STK’ların başkanları ve yönetim kurulları genelde STK’yı kendi kişisel menfaatleri doğrultusunda kullandıkları için siyasette hiçbir etkilerinin olduğunu*

düşünmüyorum. Adayların belirlenmesi olsun, iş yaptırma olsun, Bingöl'ün bir sorunu olsun hiçbir şekilde, hiçbir etkileri yok, ben inanmıyorum yani. Tamamen amca çocuğu, dayı çocuğu, hala çocuğu, kuzen, kardeş... Bunların işe yerleştirilmesi vs. için taleplerle gidildiği için, artık siyasilerde bir karşılığı yok. İş bitirme, dernek kurup para götürme, bu tür çerçevelerde faaliyet görüyor.”

G7: *“İyi bir sivil toplum örgütüyse eğer, yani toplumdaki, temsil ettiği alan ile ilgili sorunları saptayıp bunu siyasete yansıtabilme gücü varsa, pazarlayabilme gücü varsa etkili olabilir. Ama bizim için konuşursak herhangi bir danışma yok. Ama dediğim gibi eğer böyle bir güç varsa, siyasete çok büyük etkisi olabilir STK'ların. Yani genel olarak etkisi vardır ancak Bingöl siyasetinde sivil toplum kuruluşlarının, alanlarını geniş olmasına rağmen, olması gerektiği kadar etkisi olduğunu düşünmüyorum.”*

G9: *“Bu soruya cevap verirken sivil toplum örgütü diye bahsettiğimiz grubun içine birçok grup olduğunu belirtmek gerekir bence. Dini örgütlenmeler, STK adı altında siyasi faaliyet gösteren kuruluşlar, bunların yanında bizim gibi hemşeri dernekleri, sendikalar vesaire. Bunların tamamı kendi nüfuzlarına göre etki etme gücüne sahipler. Özellikle son zamanlarda “...” (başka bir derneğin) bu anlamda etkili olduğu söyleniyor. Ancak bizim “...” (derneğimiz) olarak etki edebildiğimiz herhangi bir siyasi mecra yok. Kendi camiamızdan listeler ile ilgili bazı talepler olduğu söylenebilir ama kendi adımıza bir etkileme gücünden bahsedemiyoruz. Bu anlamda üyelerimizden gelen bir talepten de söz edebiliriz, siyasal süreçlere katılım noktasında ve etkileme noktasında daha aktif olmakla alakalı ancak maalesef şu an öyle bir pozisyonumuz yok.”*

Etkileme gücünün yokluğuna ve sınırlılığına işaret eden bu görüşlerin ortak noktasının teoride böyle bir etkileme gücünün var olduğunun kabul edilmesidir. Ancak görüşülenler uygulama aşamasında bu teorinin pratiğe dökülemediğini ifade etmişlerdir. Verilen yanıtlara bakıldığında sınırlı bir etkileme gücü, nezaketen alınan görüşlerin dikkate alınmaması, kişisel menfaatler ve nepotizm etkisi, aktif olarak etkileme gücünün yokluğu gibi değerlendirmelerle, görüşülenlerin sivil toplum kuruluşlarının yerel siyaseti etkileme gücüne olumsuz bir anlam atfettikleri görülmektedir.

Etkileme gücünün içeriğine ilişkin değerlendirmeler içeren yanıtlar ise **“siyaset üstü ve yön verici”** ve **“çıkarcı odaklı”** vurgularıyla öne çıkmaktadır. Etkileme gücünün içeriğini siyaset üstü ve yön verici olarak değerlendiren yanıtlar şu şekildedir:

G1: *“Olması gereken sivil toplumun siyaset üstü olmasıdır. Daha doğrusu siyaseti belirleyen, yön veren kurumlar olmasıdır. Bunu şu anlamda söylüyorum; amaç*

belirlemek için değil ancak ortaya koyduğu perspektif ile siyasete yön vermek. Batı toplumlarında sivil toplum kuruluşları siyasetin üzerindedir. Yön verir. Müspet anlamda bir yön vermeden söz ediyorum tabii. Yani ben bugün bir başkan olarak A partisine ne kadar yakınsam B partisine de o kadar yakın olmam lazım. Yani kendi içimdeki siyaset bana aittir. Ama derneğin siyaseti olmaması gerekir. İlin siyaseti olması gerekir. Hizmet siyaseti. Bir belediye başkanı seçildikten sonra neticede ilin belediye başkanı olur. Dolayısıyla sivil toplumun onlarla beraber hareket etmesi, onlara yön göstermesi, yapılan eksiklikleri onlara iletmesi gerekli bir durumdur. Bu da yapılması gereken bir davranış ancak pratikte gerçekleşmediği kanaatindeyim.”

G3: *“Yani STK’ların yerel siyaseti değil de, yerel siyasetin STK’ları etkilemesi ve ona bir yön ve misyon biçmesi şeklinde değerlendirmemiz daha doğru olacaktır diye düşünüyorum. Çünkü dernek anlamında biz 30 muhtarlık ve 70 mezra gibi aslında geniş bir bölgeye hitap ediyoruz. Bu coğrafyanın içerisinde her fikirden, düşünce ve ideolojiden insanlar var. Kendimizi bu sebeple siyaset üstü olarak görüyoruz.”*

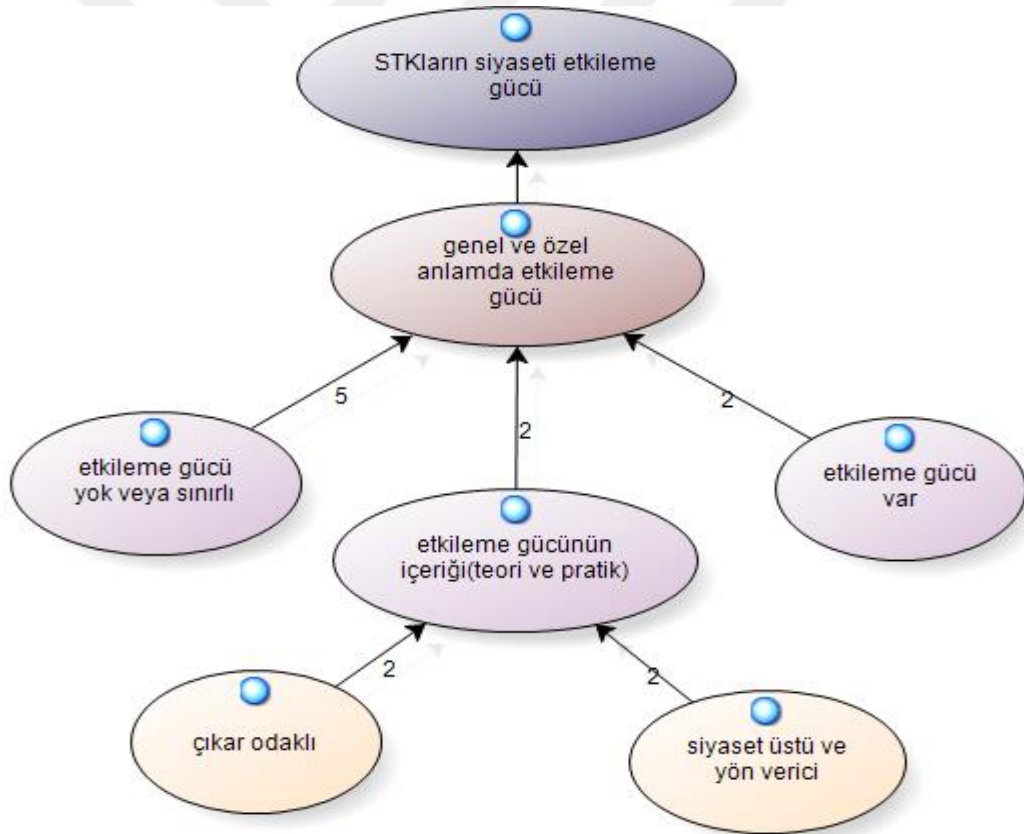
Her iki görüşülenden alınan bu yanıtlar göstermektedir ki siyaset kavramının çok yönlülüğü, teori ve pratikteki anlamları ve işlevleri, STK ve yerel siyaset ilişkisinde de farklı açılardan değerlendirmelere yol açabilmektedir. Şöyle ki siyasetin bireysel çıkarların tatmin edilmesi açısından bir araç olarak görüldüğü pejoratif yaklaşımlar bu noktada pratikte doğru olmayan uygulamalara yol açabilmektedir. Bu yüzden yukarıdaki görüşmecilerin de işaret ettiği biçimde siyaseti kamusal çıkarları üstün tutarak halk için halk yararına gerçekleştirilecek faaliyetler olarak gören yaklaşımla hareket edildiğinde, STK’ların siyaseti belirleyen ve siyasete yön veren kurumlar olarak bu işlevi siyasi ahlak çerçevesinde, şahısların değil kamunun yararına yapmaları gerektiğine dair bir değerlendirme ortaya çıkmaktadır.

Etkileme gücünün içeriğinin **“çıkar odaklı”** olarak değerlendirildiği görüşler, aşağıda yer almaktadır:

G1: *“Bingöl küçük bir il. İnsanlar birbirini tanıyorlar. Bu ikili ilişkiler münasebetiyle her aile kendi aile ve çevresine faydalı olmak ve yer vermek için sivil toplumu siyasete alet edebiliyor. Bu da işin tabiatı gereği normal karşılanıyor açıkçası. Çünkü küçük illerde, birbirinin içine geçmiş yapılara dönüşmüş durumda. Ama bunu bir siyaset kapısı olarak görmek bana yanlış geliyor. Diyelim ki ben bir dernek kuruyorum. Bunun vasıtasıyla ‘benim ailemin bu kadar oyu var, bana şunları vermezseniz size oy verdirmem’ gibi diyaloglar bana çok yanlış geliyor.”*

G6: “Yerel siyaseti etkileme güçleri var aslında ama ne yazık ki Türkiye’de ki sivil toplum örgütleri her biri bir menfaat peşinde oluşu için etkileme güçleri çok zayıf. Bir sivil toplum örgütünün, bir derneğin yahut federasyonun seçim dönemlerinde siyasete bulaşmaması gerekir. Çünkü sen sivil toplum örgütüsün. Oradaki halkın tümünü temsil etmen gerekiyor.”

Görüşülenlerin verdiği yanıtlar önceki değerlendirmeleri tamamlar niteliktedir. G1 ve G6, siyasetin kişisel çıkarların karşılanması için kullanılan bir araç olduğu hükmündeki anlayışa sivil toplum kuruluşları içinde de rastlanabileceğini ifade ederek bu durumun yanlış olduğuna dikkat çekmişlerdir. Sivil toplum kuruluşlarının sadece üyeler temelinde değil kurumsal açıdan da çıkar tatmini için özellikle seçim dönemlerinde bu şekilde bir araçsallaştırma içinde bulunması eleştirilmiştir. Sivil toplum kuruluşlarının siyaseti etkileme gücüne dair bulguların sınıflandırıldığı tablo aşağıda yer almaktadır:

Şekil 1. STK'ların yerel siyaseti etkileme gücü modeli.

3.1.2. Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerel Siyaset Arasındaki İlişki:

Sivil toplum kuruluşlarının yerel siyaset organlarıyla olan ilişkisinin varlığını, yokluğunu ve içeriğini saptamak amacıyla çalışma grubundaki dernek yöneticilerine “Sizce STK’lar yerel siyasetle bir ilişki içinde midir? Siz bir STK olarak yerel siyaset ile bir ilişki içinde olduğunuzu düşünüyor musunuz? Neden?” sorusu yöneltilmiştir. Verilen yanıtlar içerik analizine tabi tutulduğunda görüşülenlerin öncelikli olarak bu soruyu yine “genel ve özel anlamda” farklı açılardan değerlendirerek yanıtladığı görülmüştür. Genel anlamda bir ilişkiden bahseden dernek yöneticileri bunu iki sınıfa ayırmışlardır. Bir grup, sivil toplum-yerel siyaset ilişkisi içerisinde bazı derneklerin kendi istek ve inisiyatifleriyle bazı yerel siyaset mekanizmalarının etkisi altına girdiğini ve hatta kuruluş amacının bu olduğunu belirtirken bir diğer grubun ise bunu ilişkinin doğası gereği zorunlu ve kaçınılmaz bir ilişki çeşidi olarak tanımladığı görülmüştür. Bu ilişki çeşidinde ise ulusal ve yerel ölçekte çeşitli farklılıklar olduğunu belirten dernekler bulunmaktadır. Verilen yanıtlar kategorize edildiğinde alınan cevaplara göre aradaki “**ilişkinin varlığı, yokluğu, içeriği**” şeklinde alt temalar oluşmuştur.

Sivil toplum kuruluşları ile yerel siyaset arasındaki ilişkinin varlığına dair alınan cevaplar, **genel** ve **özel** olmak üzere iki kategoriye ayrılmıştır.

Sivil toplum kuruluşları ile yerel siyaset arasında **genel bir ilişkinin var olduğuna** dair verilen yanıtlar şu şekildedir:

G1; “Sivil toplumun siyasetin dışında kalması çok zor. Siyaset yapmak noktasında değil. Siyasi aktörlerle iletişim noktasında. Yani bu bir zorunluluk çünkü sorunların muhatabı onlar.”

“Çünkü bir STK iline faydalı olmak istiyorsa, ilişki kurmak zorundadır. Hangi ideolojiden geldiğinin bir önemi yoktur bu durumda.”

G3; “Genelden başlayıp özele inmek istiyorum ben bu konuda. İl genelinde, sadece köy dernekleri anlamında söylemiyorum ben bunu, bazı derneklerin siyasetle iç içe olduğunu, referanslarını siyasetten aldığını, siyasilerin direktifleriyle çeşitli beyanlarda bulunabildiğini görüyoruz. STK’ların içerisine sendikaları, vakıflar vesaire koyduğumuz zaman bu resmi daha net bir şekilde görebiliyoruz.”

G4, “Ulusal bazdaki dernekler var. Bunlar siyasetin içerisinde, merkezindedir. Yönetiyorlar ve görüyoruz. Atamalarda vesaire.”

G9; “Çoğu sivil toplum örgütü siyasetle kaçınılmaz bir ilişki içerisinde. Varlığını bu şekilde sürdürebiliyorlar. Hem mali kaynak elde etme açısından hem de nüfuz elde etme açısından ilişkiler var. Bizimde bireysel olarak siyasi partiler ile tabii ki ilişkilerimiz olmuştur. Ama dernek olarak aramızda herhangi somut bir ilişki olmamıştır. Ama genel anlamda konuşursak derneklerin siyasi mekanizmalar ile bir ilişkisi vardır diyebiliriz. Hatta bazen partilerin il ve ilçe teşkilatlarını ya da il encümen listelerini birbir etkileme gücü bile olabiliyor.”

G6; “Bugün bazı dernekler menfaatler için kuruluyor. Mesela görüyoruz. Sadece kâğıt üzerinde kurulu dernekler var. Bugün Bingöl’de çok fazla sayıda dernek var ancak 5-6 tanesinin haricinde, geri kalanların belirli bir yerleri bile yok. Tabiri caizse çantada dernek olmuşlar. Evrakları çantada taşıyorlar. Yasal yükümlülüklerini yerine getiriyorlar tabii, kâğıt üzerinde dernekler. Seçim döneminde bir siyasetçiden menfaat sağlamak için ya da belirli projelerden faydalanmak için dernekler kuruluyor. Bu derneklerin topluma da ile de ülkeye de bir faydaları yok.”

Beş farklı dernek yöneticisinin verdiği bu yanıtlar incelendiğinde **G1**’in bu ilişkiyi bir zorunluluk olarak gördüğü ve sürecin kaçınılmaz bir parçası olarak yorumladığı, **G3** ve **G9**’un ise bu ilişkinin varlığını çeşitli çıkar mekanizmaları üzerine kurulu bir ilişki çeşidi olarak gördüğünü ancak kendilerinin bu ilişki biçiminin dışında olduklarını belirttikleri görülmüştür. **G4** çıkar odaklı bir ilişki biçiminin varlığını kabul etmekle beraber bunu ulusal çaplı dernekler üzerinden referans vererek belirtmiştir. **G6**’nın yanıtı sonucunda bazı derneklerin ilişkisinin içeriğinin ve hatta kuruluş amacının direkt olarak şahsi çıkarlar olduğunu belirttiği görülmektedir.

Aradaki ilişkiyi **çıkâr odaklı** ilişkiler olarak gören derneklerin yanında bir de bir **zorunluluk** olarak gören dernek yöneticilerinin yanıtları ise şu şekildedir:

G5; “Ancak köy derneğimizin ise siyaset ile ilişkisi olduğunu düşünüyorum. Siz istesenez dahi siyasetten uzak duramıyorsunuz. Bir şekilde siyaset derneğe yansıyor. Yani dernek gönüllülerinden ya da dernek üyelerinden bazı arkadaşlar, ya da mesela yönetim kurulunda ki arkadaşlar aynı zamanda siyasette yapıyor. Buda o derneği siyasetle iç içe getiriyor. İster istemez birileri bir şekilde kendilerini yahut kendi partilerini derneğin içine sokuyor, ister istemez iç içe giriyor.”

G5’in yanıtı sonucunda siyaset kurumunun sivil toplum kurumlarına yansımalarının kaçınılmaz olduğu, üyelerin politik duruşlarının ve bu anlamda ki

tavırlarının derneği bir bütün olarak siyaset ile kaçınılmaz bir ilişkiye soktuğu anlaşılmaktadır.

Bu zorunlu ilişkinin kaçınılmaz olduğunu ancak **ulusal ve yerel bazda farklılıklar** gösterebileceğini belirten **G2**'nin verdiği yanıt ise şu şekildedir: “Bölgemizin hassasiyetlerini de göz önüne almalıyız. Örneğin İstanbul’da normal bir STK kurulduğunda veya ulusal anlamda bir insan hakları derneği anlamında bir kuruluş oluşturulduğunda siyasetin bakış açısı farklı, yerelde kurulmuş, Bingöl gibi bir ilde kurulmuş bir sivil toplum örgütüne siyasetin bakışı farklıdır. Bunların da göz önünde bulundurulması lazım. Bunları göz önüne alırsak, siyasetçiler ister istemez STK’larla bir etkileşime girmek zorundalar. Bakın altını çiziyorum, zorundalar. Kaçınılmazdır. STK’larda kendi ihtiyaçlarını karşılama veya bir yerlere gelme noktasında ki çabalarında siyasetçilere muhtaçtır. Bunu da açıkça söylüyorum. Çünkü sivil toplum kuruluşları projeler üzerinden ayakta durur, maddi anlamda.”

Sivil toplum kuruluşları ile yerel siyaset arasında **özel bir ilişkinin var olduğuna** dair verilen yanıtlar ise şu şekildedir:

G1; “Bu işin doğası gereğidir. Biz Bingöl’de belediye ile çalıştık, beraber hareket ettik. Mesela Bingöl’de konukevi var. Biz bir proje ürettik ve Bingöl belediyesi ile hareket ederek hayata geçirdik. Şu anda belediye orayı işletiyor. “...” (derneğimiz) oranın açılmasında, işletilmesinde, projelendirilmesinde vs. büyük emeği vardır. Yani bu tür ilişkiler olabiliyor. Hizmet noktasında tabii. Netice de bir şey ortaya koymak, bir hizmet ortaya koymak gerekirse ilişki kurmak zorundasınız. Bunun için illa ki siyasi fikirleriniz benzer olması gerekmez.”

G6; “Şunu söyleyeyim, yerel siyasetle bir ilişki içerisindeyiz evet. Ancak bu ilişki ne üye menfaati ne de kişisel menfaat olmamalıdır. Biraz önce de söylediğim gibi ben bugün bir belediye başkanından ne talep edebilirim? Bingöl’ün daha kaliteli hizmet alabilmesi için, Bingöl’ün altyapısıyla, üstyapısıyla, Bingöl’ün daha iyi bir noktaya gelebilmesi için kendileri ile beraber çalışmak durumundayız. Böyle bir ilişki içerisindeyiz. Sivil toplum örgütlerinin asıl amacı da budur.”

G8; “Özellikle toplumu ilgilendiren meselelerde mesela festival gibi etkinlikler yaptığımız zaman belediyenin ciddi bir desteğini alıyoruz. Genel olarak da STK’nın bir mensubu olarak şunu söylüyorum; belediyeye başvurduğumuz zaman gereken desteği alabiliyoruz. Eğer ki nüfuz olmasaydı bu taleplere cevap verilmeyecekti diye düşünüyorum. Yani dernekleştikten sonra ilişkiler ister istemez artıyor.”

Sivil toplum kuruluşları ile siyasi iktidar mekanizmaları arasında özel bir ilişki olduğunu belirten bu üç dernek yöneticisi, bu ilişkinin varlığının gerekli olduğunu ve dernekleşmenin bu ilişkinin boyutunu arttırdığını belirtmiştir. İlişkinin amacını ise hizmet odaklı bir ilişki biçimi olarak tanımlamaktadır. Verilen yanıtların geneli incelendiğinde ise iki muhatap arasında bir ilişkinin mevcudiyetini kabul eden dernek yöneticilerinin, ilişkinin içeriği noktasında net farklılıklar beyan ettikleri görülmüştür.

*Sivil toplum kuruluşları ile yerel siyaset arasında **bir ilişkinin var olmadığına** dair verilen yanıtlar ise şu şekildedir:*

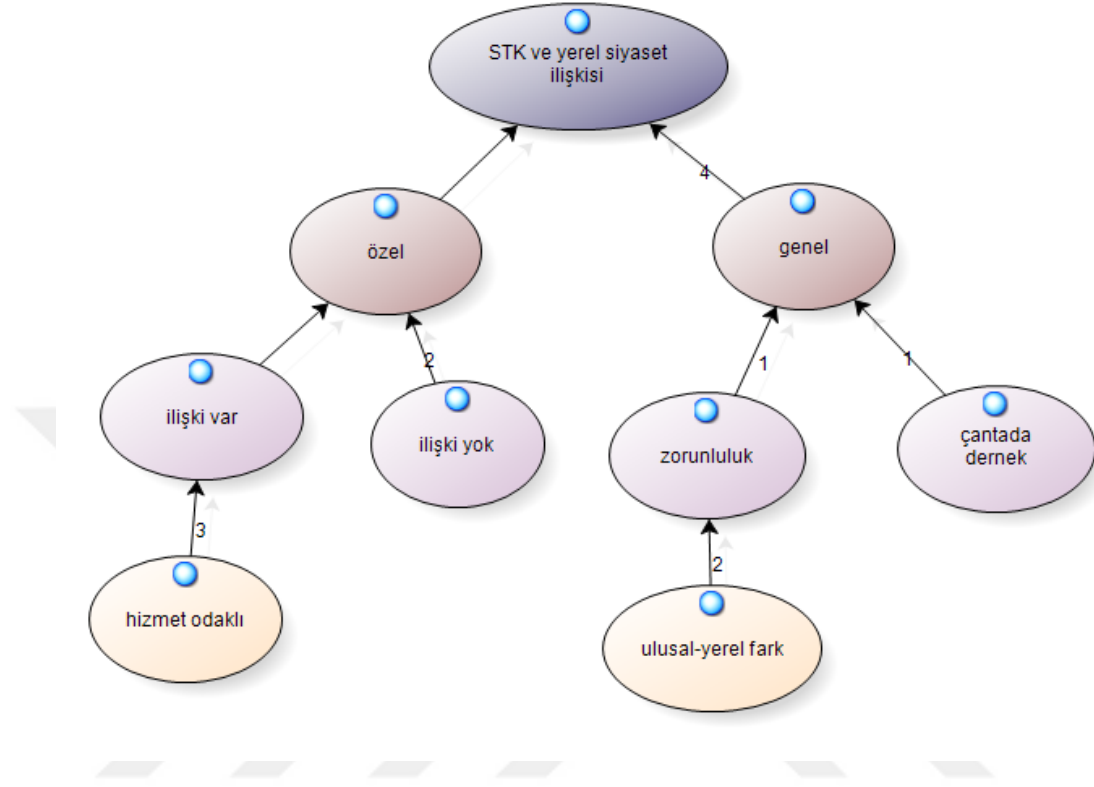
G4; “...” (derneğimiz) olarak, 5 yıl önce bahsettiğim yeni kongreye giderken, dernek tüzüğünde değişikliğine gittik. Tüzüğümüzde şöyle bir madde koyduk; derneğimiz hiçbir Siyasi partinin üyesine yahut gönüllüsüne hiçbir siyasi telkinde bulunmayacak. “...” (derneğimiz) hiçbir siyasi partinin yanında yer almıyor. Bugüne kadar da almamıştır. Tabi üyelerin siyasi görüşleri mutlaka var. Ama dernek olarak bundan uzak durmaya çalışıyoruz.”

Yerel siyasi mekanizmalar ile hiçbir şekilde bir ilişki kurmadığını ve bunu dernek tüzüğü ile sabit hale getirip güvence altına alındığını belirten G4, görüşülen dernek yöneticilerin çoğunluğunun kabul etmiş olduğu doğrudan ve dolaylı ilişki biçiminin kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir.

G7; “Herhangi bir siyasi parti ile bir ilişkimiz yok bizim. Derneğimiz de her partiyi benimseyen, farklı ideolojilerde, farklı siyasi görüşleri olan insanlar var. Dolayısıyla sivil toplum kuruluşu olarak sadece bir kesime yakın durmaktan çekiniyoruz. Çünkü bünyemizde her görüşten ve siyasi partiden etkilenen insanlar var. Aktif olarak siyasi partilerde görev alan üyelerimiz var. Dolayısıyla bizim bu şekilde yaklaşma şansımız yok. Olmaması da gerekiyor. Çünkü sivil toplumun gücünü koruyamazsınız. Temsil ettiğiniz kitlenin bütünlüğünü koruyamazsınız. O durum bizim için güç kaybı olur.”

Tıpkı G4 gibi kendilerinin de herhangi bir siyasi mekanizma ile ilişkisinin olmadığını belirten G7, bunun sebebini ise teknik olarak böyle bir ilişki çeşidinin derneğe zarar vereceğine ve faydacı bir tutum olmayacağına inandığını belirterek açıklamıştır. Görüşülen diğer derneklerin farklı sorulara verdiği cevaplarda da yer alan “her politik görüşten üyelerin varlığı durumu ve derneğin karar mekanizmalarına etkisinin” G7 ve mensup olduğu dernek için daha önemli olduğu, bu anlamda bir güç kaybı yaşamamak

içinde siyaset ile arasına mesafe koymayı uygun gördükleri anlaşılmaktadır. Sivil toplum kuruluşları ve yerel siyaset ilişkisine ilişkin yanıtlardan elde edilen kategoriler şekil 2’de yer almaktadır:

Şekil 2. STK ve yerel siyaset ilişkisi modeli.

3.1.3.Yerel siyasi aktörlerin STK'lardan beklentileri ve talepleri:

Yapılan görüşmelerde sivil toplum kuruluşları ile yerel siyaset organları arasında ki karşılıklı beklenti ve talepler incelenmiş olup, ilk olarak yerel siyasetçilerin sivil toplum kuruluşlarından herhangi bir beklentisi olup olmadığı ve varsa bu taleplerin içeriği üzerine; “Seçim dönemleri başta olmak üzere; yerel siyasi aktörlerin STK'lardan herhangi bir beklentisi ya da talebi oluyor mu? Seçime ilişkin sizden beklenen herhangi bir siyasi davranış, karar, tutum var mı?” sorusu yöneltilmiştir. Alınan yanıtlara göre görüşülen dernek başkanlarının büyük çoğunluğu karşı taraftan çeşitli talepler olduğunu düşünürken, bir kısmı herhangi bir talep olmadığını belirtmiştir. Talep var diyenlerin cevaplarına göre taleplerin içeriklerinin birbirine yakın olduğu anlaşılmıştır. Seçim dönemleri başka olmak üzere görüşülen yöneticilerin birçoğu taleplere bizzat şahit olmuş olup, taleplerinde, taleplere verilen cevaplarında benzerlik gösterdiği saptanmıştır. Alınan

yanıtlar *beklentinin olup, olmadığı* ve *var olan beklentinin içeriği* olarak kategorize edilmiştir.

Beklentinin olmadığına yönelik yanıtlar şu şekildedir;

G1; *“Bu sebeple ilişkiler muhakkak olacaktır ama spesifik bir talep kendi dönemimde hiçbir zaman olmadı. Herhangi bir oy pazarlığı, koltuk pazarlığı ya da siyasi bir pazarlık bizde olmadı, umarım olmaz.”*

G4; *“Onun dışında, yerel yönetime yönelik yahut yerel işleyişe yönelik bir talepleri de olmadı. Hatta biz bundan önceki belediye başkanlarını ve valileri ziyaret ettiğimizde, ben kendilerine şunu söyledim; Sayın valim ya da sayın belediye başkanım, memleket hepimizindir. Gönül isterdi ki 3 ayda, 5 ayda bir derneklerle bir araya gelip, bağımsız bir meclis kurun. Bu kurulda STK’lar olabilir, kanaat önderleri olabilir, ilimizin akademisyenleri olabilir. Sahada birçok insandan istifade edebilirsiniz. Bunların görüşüne müracaat edin. O an fikrimiz desteklediklerini beyan ettiler ancak dedim ya, aradan geçen 2-3 dönem maalesef hiçbir belediye bugüne kadar kapımızı çalıp da ‘biz bunu yapmak istiyoruz, siz bu konuda ne yapabilirsiniz?’ demedi.”*

G8; *“Yakın zamanda bir seçim oldu ancak direkt bir beklenti içerisine girmediler bizden taraf. Herhangi bir parti ya da parti mensubundan bir talep almadık. Biz “...” (derneğinizden) oy bekliyoruz gibi bir durum olmadı. Bizzat iletişim bölümünde olduğum için böyle bir talebin gelmediğini biliyorum. Dernek başkanımıza da gelmedi. Direkt net bir şekilde bize oy veriniz ya da derneğinizin desteğini bekliyoruz gibi bir rica gelmedi. 3 yıllık bir derneğiz. Yani bir seçim gördük ancak o sıralar daha yeni bir dernek olduğumuzdan kaynaklı böyle bir talepte gelmemiş olabilir.”*

Alınan yanıtlara göre; **G1**, böyle bir ilişki çeşidinin (beklenti/talep) olmasının mümkün, hatta çok olası olduğunu ancak spesifik olarak kendi döneminde veya yönetiminde böyle bir durumla karşılaşmadığını belirtmiştir. Yani kendi adına böyle bir durumdan bahsedememekle beraber genel olarak sistemin içerisinde böyle bir durumun olduğunu kabul ettiği anlaşılmaktadır.

G4'ten alınan yanıttan anlaşılacağı üzere aslında dernek yönetimi olarak hizmet noktasında bir iş birliği veya talebe açık oldukları, hatta bu noktada pratikte çeşitli adımlar atmakla beraber yerel yönetimin herhangi bir yaklaşımı ve beklentisinin olmadığı saptanmıştır.

G8 kendilerinden bu anlamda hiçbir talebin veya beklentinin olmadığını belirtmiştir. Ancak yanıtın devamında bunun sebebinin henüz yeni bir dernek olmaları

olabileceğini belirtmiştir. Belirtilen bu detay ile aslında yerel mekanizmaların taleplerinin olabildiğinin olası olduğunu ancak bunun çeşitli kriterlere bağlı olabileceği sonucu çıkarılmıştır.

Beklentinin olduğuna dair alınan yanıtlar kendi içerisinde **beklentinin içeriğine** göre şu şekilde kategorize edilmiştir:

G10; *“Tabii ki. Özellikle seçim döneminde siyasi partilerin ülkemizin genelinde sivil toplum kuruluşlarını ziyaret ettiği bilinen bir gerçektir ve bu ziyaretler daha çok oy talep etme ziyaretleridir. Ve biz bunu doğal bir süreç olarak görüyoruz açıkçası. Kendini siyasi bir parti olarak nitelendiren bir örgütün gelip STK’lardan oy istemesi doğaldır. Bu anlamda bize gelen talepler oldu bugüne kadar elbette. Ancak bugüne kadar hiçbir parti veya kişiyle derneğimiz adına bir pazarlık söz konusu olmamıştır.”*

G1; *“Beklenti noktasında siyaset yapan herkesin bir beklentisi olacaktır. Sonuçta seçilecek kişiler oyla seçiliyor ve bu oyun kaynağı vatandaşlardır. Bu yüzden bir beklentinin olması kaçınılmazdır. Bütün siyasi kulvarlarda bu böyledir. Ama biz, direkt siyasi parti ismi belirterek, ‘şu parti bizden oy istedi’ diyemeyiz. Ancak yüzeysel olarak destek herkes istemiştir. Ancak direkt bir talep ben başkanlığım döneminde yaşamadım. Ama beklenti dediğim gibi her zaman var ve bu olacaktır da. Neticede siyaset, hizmetin bir aracıdır. Ama oraya gitmenin yolu da oy almaktır.”*

G2; *“Bir genel seçimde 5 tane aday vardı bir siyasi partiden. Başka bir partiden de 1 kişi vardı. Toplam 6 kişi. Bu 6 kişide bizim derneğimizin doğal üyesi. Yani üye kaydı olmasına gerek olmaksızın her hemşerimiz bizim derneğimizin doğal bir üyesidir. 6 tane aday vardı o seçimde. Bu 6 adayında haklı olarak sizden ve derneğinizden beklentisi var. Siz ya bu kişilerin tamamına gözlerinizi ve kulaklarınızı kapatacaksınız. Ya da adaletli bir şekilde hepsine eşit mesafede duracaksınız. Peki, bu nasıl mümkün? Ben kendi dönemime dair somut örnek vereyim, daha net anlaşılsın. Örneğin ben Karlıova’da çalışırken bu 6 arkadaşın tamamı ziyarete geldi. Ben arkadaşlarımızın da fikirlerini alarak derneğimi temsilen hepsini misafir ettim. Parti ayrımı gözetmeksizin. Medya kuruluşunuz var. Bu durumda ya hiçbiriyle röportaj yapmayacaksınız ya da hepsiyle yapacaksınız. Biz hepsiyle röportaj yaptık. Böylece kendimizi farklı ithamlardan koruyabildik. Fakat insanları yüzde yüz memnun edemezsiniz. Dönem dönem başka sıkıntılarda yaşanıyor siyasetle alakalı.”*

G3; *“Siyasi partiler elbette sivil toplum kuruluşlarından destek isterler. Çünkü sivil toplum kuruluşları aynı zamanda siyasetin içerisinde rahat manevra yapabileceği*

ya da düşüncesini rahatça bütün bireylere, üyelere ulaştırabileceği bir yer şeklinde düşünülebilir. Düşününün iki bin-üç bin üyesi olan bir STK elbette bütün siyasetçilerin gidip destek talep edeceği bir mecradır. Talep etmeleri de siyaseten doğaldır. Böyle üye sayısı ve gücü olan bir derneğe bir siyasetçinin gidip, desteğini de alabilmesi, kendisi için özellikle Bingöl'de bir kazanç olacaktır diye düşünüyorum. Özellikle bizim gibi yerel dernekler anlamında bunu söylediğimizde, daha feodal bir yapı olduğu için, dernek başkanı, yönetim kurulu ya da üyeler, herhangi bir siyasi partiye meyil ettiğinde, onun yanında bir tutum sergilendiğinde otomatik olarak en son üyeye kadar da bu yansır. Yani örnek olarak şunu söyleyebilirim; 10.000 kişilik potansiyeli olan hemşerilerimizi düşünün, bir siyasi partiye topluca kayma göstermeleri durumunda Bingöl gibi bir ilde yerel siyasetin kaderini değiştirebileceklerini her siyasetçi bilir. Dolayısıyla her siyasetçi de aynı şekilde buraya gelmek ister. İster kendilerine oy verilsin isterse verilmesin. Bu kapıyı herkes çalmak ister. Özelde “...” (derneğimiz) olarak bizim herhangi bir siyasi partiden bir beklentimiz veya desteğimiz olmadı, olmayacaktı. Ancak şunu söyleyebiliriz; “...” (derneğimiz) içerisinde bir hemşerimiz kalkıp siyaset yapmak isterse, biz o kardeşimizin yanında olmak isteriz. Bu da doğal olandır. Üyemizdir, hemşerimizdir. Ona yakın olmakta bizim için kıymetlidir. Hem bir kardeşimizi ön planda tutmak, hem de onun yanında durmak bize de bir katma değer sağlar, kendisine de sağlar. Ancak bir siyasi partinin destekçisi olmadık, olmayacağız da.”

G5; “Evet oldu. Siyasi partiler, yani adaylar daha doğrusu, çoğunlukla dernekleri ziyaret ederek destek talebinde bulunurlar. Kimi zaman karşılık görür, kimi zaman karşılık görmez. Ama bu destek talepleri genelde derneğe zarar veren hareketlerdir. Çünkü o partiyi destekleyen veyahut desteklemeyen muhalif olan insanlar var ve dernekler gerçekten büyük zarar görüyor bu şekilde. Bunun önüne geçilmesi gerekiyor ama nasıl geçilir bir fikrim yok.”

G6; “Bize gelince, dediğim gibi 26 yıldır dernek başkanıyım, bugüne kadar talepleri olmadı mı bizden? Tabii ki oldu. Bize gelip üyelerinizle konuşun, bize destek olun, seçilirsek şöyle şeyler yaparız vesaire... Ve tüm samimiyetimle söylüyorum, ben her seferinde bunu reddettim. Eğer ülkeye hizmet konusunda size inanırsam ben zaten arkadaşlarımı ikna ederim. Ülkeme, ilime fayda noktasında. Ama asla ve asla bir maddi menfaat karşılığında hiçbir siyasetçi ile bir ilişkiye girmedim. Hiçbir zaman da girmem.”

G9; “Bizim gibi aile ya da aşiret temelli derneklerde aile ve aile büyükleri dernek yönetiminden önce geliyor söz hakkı olarak. Aile büyüklerine gelen talepler eğer

karşılıksız kalırsa ikinci veya üçüncü planda talepler bize geliyor. Destek noktasında, oy potansiyeli noktasında bazen de fiziksel çalışma ve faaliyet noktasında yani insan gücü olarak talepler oluyor ancak dediğim gibi biz daha çok alternatif pozisyonunda kalıyoruz. Bunları söylerken parti ayrımı yapmadan söylüyorum. Tüm partilerden aynı taleplerle karşılaşılıyor.”

Alınan yanıtlara göre **G1** ve **G10** konuyla alakalı siyasi partilerin ve özellikle seçim dönemlerinde adayların kendilerinden bir oy beklentisi olduğunu tecrübe ettiklerini belirtmişlerdir. Ve bunun sürecin doğal bir parçası olduğunu ve herhangi bir sorun görmediklerini ifade etmişlerdir. **G10** sadece yerel düzeyde değil tüm ülke genelinde seçim dönemlerinde yerel siyasi mekanizmaların sivil toplum kuruluşlarından oy ve destek talebi olduğunu düşündüğünü belirtmiştir. Bu anlamda teorik ve pratik olarak oy beklentisinin normal olduğunu belirten **G10**, kendilerine talep geldiğini belirtmekle beraber herhangi bir anlaşma ve pazarlığa dâhil olmadığını da eklemiştir.

Araştırmamızda görüştüğümüz dernekler genel olarak hemşehri derneği olması sebebiyle bazen aynı bölgeden ve hemşehri grubundan birden fazla siyasi aday çıkabilmektedir. Bununla alakalı **G2** kendi yönetimi döneminde böyle bir olayla karşılaştığını, hemşehri grubu içerisinde birden fazla aday çıkması sonucu gelen taleplerin çatıştığını belirterek sürecin bazen kişiselleştğini ve çeşitli sorunlar yarattığını ifade etmiştir.

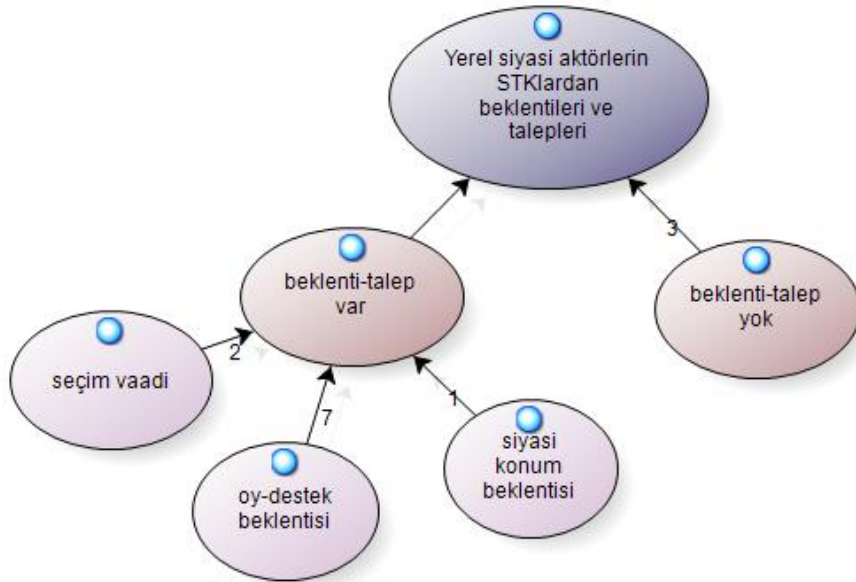
G3 derneklerin kitlesel oluşumlar olması sebebiyle özellikle seçim dönemlerinde siyasilerin kitlelere daha rahat ulaşmak amacıyla kendilerine yöneldiklerini belirtmiştir. Alınan yanıtların geneli değerlendirilince, seçim dönemleri başta olmak üzere STK'ların, siyasi partilerin/adayların cazibe merkezi haline geldiği anlaşılmaktadır. Oy ve destek beklentisi kimilerine direkt, kimilerine dolaylı yoldan iletilen dernek yönetimlerinin bazıları durumu etik ve ahlaki bulmamakla beraber tamamının bu talepleri doğal ve kaçınılmaz olarak karşıladığı saptanmıştır ve görüşülen dernek yöneticilerin cevaplarının tamamındaki genel kanı, yerel siyasi mekanizmaların STK'ları bir oy deposu olarak gördüğü için sadece seçim dönemlerinde ziyaret edip, onları önemli hissettirdikleri yönünde olduğu saptanmıştır.

G4; *“Tabii, ister istemez. Dedim ya seçimden seçime aktörler gelir. Yani aday adayları gelir, dernekleri ziyaret eder. Gönülleri hoş ederler. Fikirlerimiz alınır vesaire. Sizin bölgeden, sizin yöreden birini aday yapalım gibi söylemler oluyor. Biz de kendi arkadaşlarımızla istişare ettiğimizde bir ya da birden fazla isim veriyoruz. “...”*

(derneğimiz) adına söylüyorum, isim veriyoruz. Listeler açıklandığında bakıyoruz maalesef verdiğimiz isimlerin hiçbiri yok. Yine güçlü aktör olan o ulusal STK'lar kendi adaylarını yerleştiriyorlar. Ya da derneklerin dışında yani işte örnek veriyorum; "...” (derneğimiz) dışında, bazı hemşerilerimiz, perde arkasında başka şahısların isimlerini ön plana çıkararak onları yerleştirebiliyorlar bazı yerlere. Ama ciddi manada derneklerin bu hususta ki talepleri dikkate alınmıyor.”

G4'ten alınan yanıtta yine seçim dönemlerinde STK'lar ile iş birliğini kuvvetlendirmek ve desteği kendi üzerine çekmek için çeşitli siyasi vaatlerde bulunulduğu anlaşılmaktadır.

Aynı zamanda **G2**, talebin sadece siyasilerden değil, siyasi konum elde etmek isteyen bazı vatandaşlardan/hemşerilerden geldiğini, "halk arasında derneğin, partinin il genel meclisinde aday veya kişi belirleme yetkisi olduğuna dair inanışlar oluyor. Bundan dolayı o kontenjana dernek üzerinden girmek isterler. Bunların hepsine cevap vermek mümkün mü? Mümkün değil. Ne kadar mükemmel olursanız olun, insanların siyasi beklentilerine cevap veremezsiniz. Cevap veremediğiniz için de özellikle seçim bittikten sonra bakarsınız ki size saygı duyan insanların sayısı azalmış. Bu her seçim döneminde böyledir." yanıtıyla ifade etmiştir. Yerel siyasî aktörlerin STK'lardan beklenti ve talepleri olup olmamasına ilişkin bulguların sınıflandırılması, şekil 3'te tablo haline getirilmiştir:

Şekil 3: Yerel siyasî aktörlerin STK'lardan beklenti ve talepleri modeli.

3.1.4. STK'ların yerel siyasi aktörlerden beklentileri ve talepleri:

Araştırmamızda sivil toplum kuruluşları ile yerel siyaset arasındaki ilişki ve etkileşim sürecinin sağlıklı bir şekilde anlaşılması adına öncelikle sivil toplum kuruluşlarına, yerel siyasi aktörlerin kendilerinden herhangi bir taleplerinin olup olmadığı sorulmuş, sonrasında ise bu talepler içeriklerine göre ayrıştırılmıştır.

Görüşmemizin sonraki sorusu ise; “*Peki sizin STK olarak yerel siyasi mekanizmalardan herhangi bir beklentiniz ya da talebiniz var mı?*” olmuştur. Verilen yanıtlar incelendiği zaman STK'ların kendilerinin yerel siyasi aktörlerden herhangi bir beklentisinin veya talebinin olup olmadığını ve eğer varsa bu beklentilerin içeriğinin, akabinde ise taleplerinin karşılanıp karşılanmadığı noktasında çeşitli farklılıkların olduğu saptanmıştır.

Kendi vizyon ve misyonlarına, aynı zamanda coğrafi ve sosyal yapılarına göre farklılık gösteren yanıtlar, ***talebin olması, talebin olmaması, talebin içeriği ve talebin karşılanma durumu*** olarak kategorize edilmiştir.

Sadece bir dernek yöneticisi siyasi mekanizmalardan herhangi bir ***talepleri olmadıklarını*** belirtmiştir;

G3; “*Özelde “...” (derneğimiz) olarak bizim herhangi bir siyasi partiden bir beklentimiz veya desteğimiz olmadı, olmayacak da.*”

Genel olarak derneklerin ***beklentileri ve talepleri olacağını*** düşünen dernekler şu şekildedir;

G1; “*Bütün STK'ların siyasetten beklentileri vardır. Her zaman vardır. Bu kendi ailesine yönelik hizmetler olabilir. Ya da son yıllarda ki referans noktasında beklentiler olabilir. Sonuçta gençlerimiz sınavlara, mülakatlara giriyor ve bu tür yerlerde biliyorsunuz ki herkes referanslara ihtiyaç duyuyor. Bunu hakkının korunması noktasında anlayabiliriz aslında. Torpil noktasında söylemiyorum bunu ve asla doğru bakmayız böyle şeylere. Bu kişisel bir beklenti. Ailevi beklenti ise bölgede ki hizmetler noktasında gerçekleşiyor.*”

G2; “*Derneklerinde beklentileri var tabii. Bu da derneği kuranların duruşlarıyla alakalıdır. Hatta şöyle bir şey söyleyebilirim size; dağılan derneklerin birçoğu, ‘ne isteyeceğiz?’ sorusuna yanıt bulamadıkları için dağılmıştır.*”

G1 ve **G2** derneklerin genel olarak beklenti ve taleplerinin doğal olduğunu belirtmektedirler. **G2** doğru talepler üretemeyen derneklerin sonunda başarısız

olduklarını belirterek sivil toplum kuruluşlarının beklenti ve taleplerinin doğal olmanın ötesinde kaçınılmaz olduğunu ifade ettiği anlaşılmaktadır.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi genel olarak derneklerin beklenti ve talepleri olmakla beraber kendi vizyon, misyon ve sosyal durumlarına göre beklentilerin içeriğinin değişkenlik gösterdiği saptanmıştır.

Beklenti ve talepler içeriklerine göre, ***eğitim ve sosyal alan beklentisi, hizmet beklentisi, kişisel-siyasi beklenti, koordinasyon ve iletişim beklentisi, kültür-sanat faaliyetlerine destek beklentisi*** olarak kategorize edilmiştir.

Eğitim ve sosyal alan beklentisi içeren yanıtlar şu şekildedir;

G7; “Yani fiziksel olarak yol, köprü, sağlık hizmetleri gibi sorunları, toplumun ihtiyaç duyduğu şeyleri zaten köy heyeti ve muhtar bildiriyor. Ancak bizim istediğimiz kültürel ve sosyal olarak da bir şeyler yapılması. Mesela eğitim anlamında bizim projelerimiz oluyor.”

Hizmet beklentisi içeren yanıtlar şu şekildedir;

G1; “Siyasetten beklentiler, hizmet noktasında talepler olmak zorundadır. Bugün Bingöl ölçeğinde, hizmetten diyelim ki üst perdede pay almış insanlar dahi daha fazlasını isteyeceklerdir. Bir de ilimiz noktasında beklentilerimiz vardır. “...” (derneğimiz) bir aile derneği olmasına rağmen kesinlikle ailecilik ya da kabilecilik yapmamıştır. Sunu ifade etmek istiyorum; bizim hemşerilerimizin coğrafyasının ağırlıklı olduğu yer Genç ilçesine bağlıdır. 2 sene önce ki bir toplantıda şunu belirttim; ‘Evet bizim coğrafyamız Genç’tir. Genç’e 9,5 milyon TL para aktarılmış. Ancak Solhan’a (Bingöl’ün başka bir ilçesi) 4,5 milyon TL aktarılmış. Bu adil değildir.’ dedim. Daha sonra bazı arkadaşlarımız şunu söylediler; ‘Sizin coğrafyanız Genç, neden böyle bir şey söylediniz? Sonuçta orası sizin bölgeniz.’ Bizim burada ifade etmek istediğimiz şey şuydu; bizim coğrafyamız değil. Her yer bizim coğrafyamız. Adil paylaşım, adil hizmet dağılımı. Herkesin beklentisi bunlardır aslında. Ancak bunlar karşılanmayınca insanların beklentileri farklılaşıyor. Siyasilere biraz daha iş düşüyor açıkçası. Daha adil davranmaları gerektiğini düşünüyorum. Bizim gibi olan bölgeler yoğun. Mesela kuzey ilçelerini tutun da farklı bölgelerde ki birçok bu noktada sıkıntı yaşıyorlar. Dolayısıyla insanların siyasetten beklentileri ve talepleri bu noktada her zaman oluyordur, biz de dâhil. Başta şahıslar adına, örneğin şahısların haklarının gasp edilmemesi adına. Ya da köylerimizde ki sorunların giderilmesi adına tabi ki taleplerimiz olur. Yeri gelir ülkemiz adına da taleplerimiz olur. Bazen büyük

toplantılara davet ediliyoruz. Ulusal anlamda yapılan toplantılar oluyor. O noktada da ülkemiz adına taleplerimiz oluyor.”

G6, “Ben her zaman şunu söylüyorum. Her seçimden önce ve seçildikten sonra da şunu söylüyorum; seçimden seçime herkesin cebinde bir siyasi kimlik olabilir. Ama seçim bittikten sonra tek bir kimlik taşıyalım. Yaşadığımız ilin kimliğini taşıyalım. Bingöl kimliğini taşıyalım. Bu kimlikle A partili, B partili, C partili kim olursa olsun. Biz Bingöl’ün kimliği ile Bingöl için neler yapabiliriz bunu düşünmeliyiz. Bu noktada bir talebimiz var. Bugün örneğin burada birçok işte gerçekten bizim payımız var. Şehirdeki viyadükten tutun da, Sütaş’a kadar, Düzağaç tapu sorununun çözümüne kadar birçok hizmette biz ciddi bir şekilde üzerlerine gittik, taleplerimiz oldu. Bingöl’de bugün 88 köyümüz var merkeze bağlı, ilçeler hariç. 88 köyümüzün yollarının tümü asfalt. Sadece 4 köyümüzün yolu henüz asfaltlanmadı. Her ne kadar hizmetin kalitesi tartışılır olsa da bir şekilde iyi şeyler yapıyor sonuçta. Taleplerimiz bunlar bizim. Sık sık da bu konuda kendilerini rahatsız ediyoruz açıkçası. Eğer biz bu ilin kimliğini taşıyorsak bu ile hizmet etme mecburiyetindeyiz. Talebimiz budur.”

G9, “Ancak bizim dernek yönetimi olarak beklentimiz daha çok yerleşim alanlarımızın iyileştirilmesi, refah seviyesinin artırılması ve özellikle fiziksel sorunların çözülmesi noktasında oluyor.”

Kişisel-siyasi beklenti içeren yanıtlar şu şekildedir;

G2; “Dernekler vardır, insanlar derneklerin bir parçasıdır. Kişisel beklentileri de olabilir. Ya da dernekler üzerinden bir yerlere de gelmek istiyor olabilirler... Ancak ister istemez dernek yönetimlerinin beklentileri oluyor siyasilerden. O da dernek yönetimine bağlı. Kurulma amacına bağlı. Yani ben dernek başkanıyım, iki tane çocuğum var. Ben bu dernek vasıtasıyla iki çocuğuma iş ayarlayabilirim düşüncesiyle dernek kuranlar, yönetenler de var. Başarılı da olmuştur. Ya da bu dernek vasıtasıyla belirli ihaleler alınmıştır. Ya da daha farklı olarak siyasete kolay yoldan giriş yolu olarak görülebilir. ‘Şu derneğin başkanı olursam tanınırım, arada bir-iki yemek veririm’ vesaire. Bir süre sonra bakıyorsunuz ki dernekten çıkan insanlar bir siyasi partiden belediye başkan adayı aday olabiliyor, il genel meclisi başkan aday oluyor.”

G3; “Özelde “...” (derneğimiz) olarak bizim herhangi bir siyasi partiden bir beklentimiz veya desteğimiz olmadı, olmayacak da. Ancak şunu söyleyebiliriz; “...” (derneğimiz) içerisinde bir hemşerimiz kalkıp siyaset yapmak isterse, biz o kardeşimizin yanında olmak isteriz. Bu da doğal olandır. Üyemizdir, hemşerimizdir. Ona yakın olmak

da bizim için kıymetlidir. Hem bir kardeşimizi ön planda tutmak, hem de onun yanında durmak bize de bir katma değer sağlar, kendisine de sağlar.”

G5; “Bugüne kadar ister istemez çeşitli taleplerimiz olmuştur. Mesela yönetimdesin, şahısın biri geliyor, işte ‘benim kuzenim bu durumda, falan yerde alım var, bu konuda bize yardımcı olun’ tarzında yaklaşımlarda oluyor ve bazen bunlar da iletiliyor.”

G9; “Açık konuşmak gerekirse en büyük talep bu konuda ailelerden geliyor. Dernek mensubu aileler kendileri veya aile bireyleri için siyasilere nüfuzlarını kullanarak iş veya referans olma noktasında talepler oluyor.”

Koordinasyon ve iletişim beklentisi içeren yanıtlar şu şekildedir;

G10; “Evet, var. Bizim en büyük beklentimiz sivil toplum kuruluşlarıyla olan ilişki ve irtibatın daha sık, daha rasyonel ve planlı olarak gerçekleştirilmesidir. Çünkü sivil toplum örgütleri, toplumun kılcal damarlarıdır. Bu anlamda bir belediyenin veya yerel tüzel kişiliğin STK’ların taleplerini dikkate alması, merkez siyasetin ve yönetiminde güçlenmesi anlamına gelir aslında. Katılımcı demokrasinin temel özelliğidir bu. Böyle bir beklentimizde var elbette.”

Kültür-sanat faaliyetlerine destek beklentisi içeren yanıtlar şu şekildedir;

G8; “Mesela şu an kendi kültürümüzü Amsterdam başta olmak üzere birçok yerde tanıtmayı düşünüyoruz. Hatta tiyatro kökenli olduğum için bunu tiyatroyla birleştirerek yapmayı düşünüyoruz. Ve bunu yaparken Bingöl valiliğinden destek alarak yapmayı düşünüyoruz- ki ön görüşmelerini yaptık. Hem belediyeyi hem de valiliği bu projenin içine katarak yurtdışına kültürel faaliyet çalışmalarımızı yapmayı düşünüyorum. Bu anlamda tabii ki beklentimiz ve taleplerimiz var.”

İçerik noktasında talebi olan dernekler birbirinden çeşitli farklılıklar göstermekle beraber hepsi yerel siyasi örgütlerden çeşitli taleplerde bulunmaktadır. Ancak taleplerin olması bir tarafa yapılan görüşmelerde taleplerin çoğunun karşılanmadığı anlaşılmıştır. Aşağıda verilen analizlerde taleplerin karşılanıp karşılanmaması, karşılanan taleplerin karşılanma şartlarının ne olduğu ile ilgili çeşitli yorum ve analizler verilmiştir.

Talebinin karşılandığını belirten yanıtlar şu şekildedir;

G8; “Küçük taleplerimiz illa ki olacaktır. Beklenti ve taleplerimiz var tabii. Mesela cenaze olur, cenaze aracını isteriz belediyeden. Köyümüz, Solhan’a bağlı bir köy ve merkezden 71 km uzak. Ama sağ olsunlar bu anlamda ki taleplerimize gereken cevabı alabiliyoruz. Fakat dernek kurulmadan önce bireysel olarak biz talep ettiğimiz zaman

böyle rahat bir şekilde taleplerimize karşılık alamıyorduk... Başka bir konu olarak; mesela Avrupa ülkelerine ya da ulusal ajansa proje hazırladığımız zaman, STK'lar yerel yönetimlerden ve merkezi yönetimlerden destek aldığı zaman daha rahat proje hazırlayabiliyorlar."

G8 verdiği yanıt ile taleplerine karşılık alan tek dernek pozisyonunda bulunmaktadır. Görüşmenin içeriğinden ve yanıtların genelinden anlaşılın, taleplerin karşılama kriterinin ise dernekleşme olduğudur. Alınan yanıtlara göre bireysel olarak talep edildiği takdirde karşılama mümkün olmayan taleplerin, dernek olarak talep edilince karşılama olasılığının arttığı saptanmıştır.

Taleplerine karşılık alamadığını belirten yanıtlar ise şu şekildedir;

G4; *"Köylerimizle ilgili ciddi manada sıkıntı var. Köylerimiz Genç ilçesine 35-40 kilometre uzaklıkta. Maalesef oralara da pek fazla hizmet götürülmemiş, mahrum edilmiş. Son iktidar partisi ile bir şeyler yapılmaya çalışılıyor ancak müdahale ettiğimiz zamanda işte 'bizim elimizde yapabileceğimiz bir şey yok, imkânlar bu' vesaire. Mesela yapılan yollara bakıyoruz, daha güzel olabilir. Yetkili mercilerde ki arkadaşlarımızı aradığımızda ise maalesef ka'le alınmadığımızı görüyoruz. Taleplerimiz var ancak maalesef dikkate alınmıyor."*

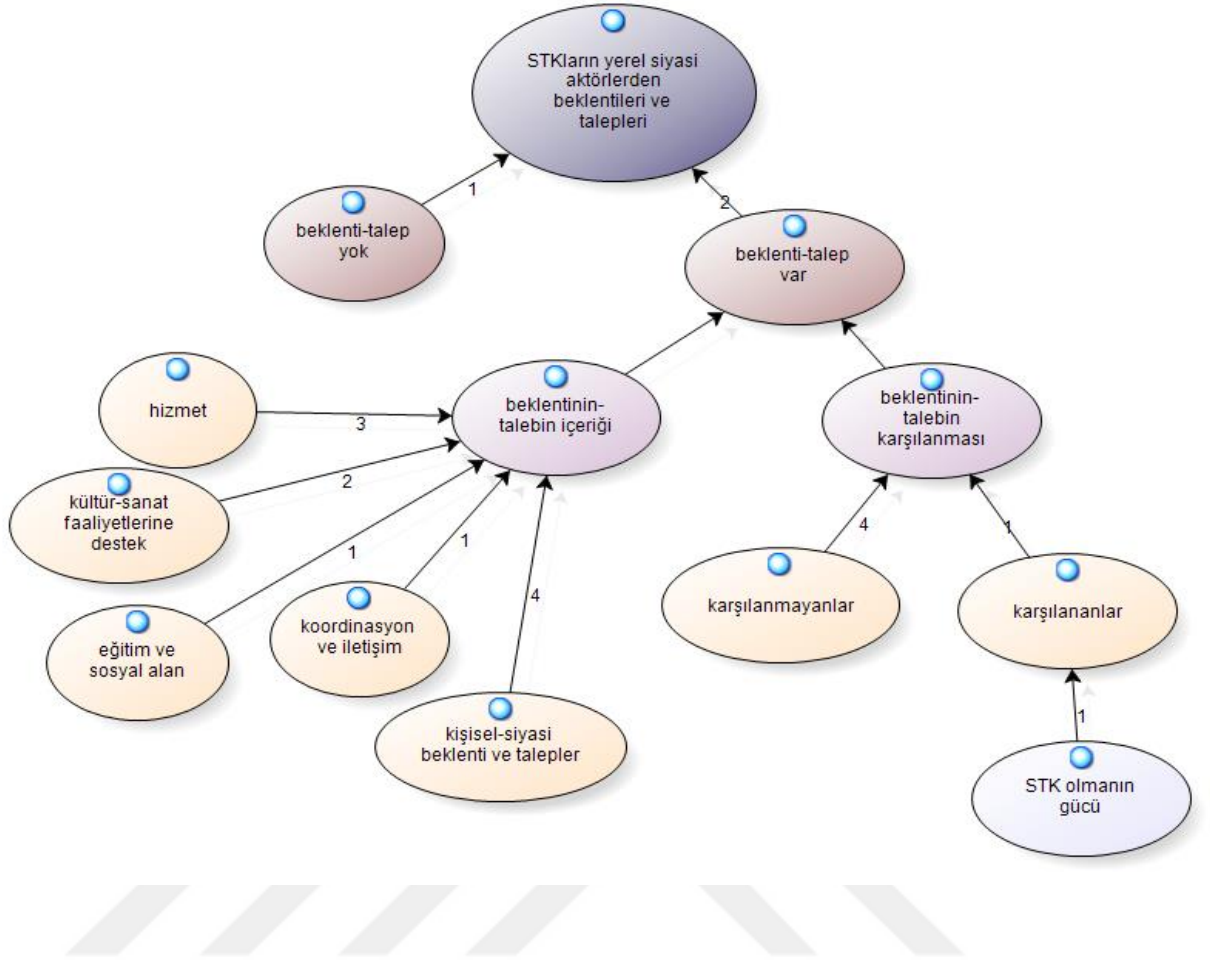
G5; *"Daha çok il genelinde ki problemlerin iletilmesiyle ilgili taleplerimiz oluyor ama çok da karşılık görmüyor. Şimdi seçimden önce her türlü talebimiz gerekli yerlere iletiliyor ve çok da hoş karşılanıyor. Ama seçim bittikten sonra gücünüzü yitirmiş oluyorsunuz ve seçimden sonra bu taleplerimiz asla karşılık görmüyor. İlin gelişimine yönelik, mesela trafik sorunu, mesela ilde yeşil alan projeleriyle ilgili yaptığımız görüşmeler genelde havada kalıyor. Seçimden önce sizi can kulağıyla dinleyen siyasetler seçimden sonra 180 derece dönüp, kendi işlerine dönüyorlar ve STK'ları ciddiye dahi almıyorlar. Yani sonuç olarak aslında birçok talebimiz var ama hiçbirinin bir karşılığı yok."*

G7; *"Her hafta bir mahallede sohbet geceleri düzenledik. Çok güzel fikirler çıkıyor ortaya. Siyasete yön verebilecek, çok güzel çalışmalar yapılabilecek bilgiler çıkıyor ortaya. Ama bundan yararlanılıyor mu dersiniz, Bingöl için yararlanılmadığını düşünüyorum. Yani fiziksel olarak yol, köprü, sağlık hizmetleri gibi sorunları, toplumun ihtiyaç duyduğu şeyleri zaten köy heyeti ve muhtar bildiriyor. Ancak bizim istediğimiz kültürel ve sosyal olarak da bir şeyler yapılması. Mesela eğitim anlamında bizim projelerimiz oluyor. Dernekler masasına sunuyoruz, İçişleri Bakanlığına. Bunlara*

yeterli ilgi gösterilmedi ve dönüş sağlanmadı... Ancak bu sene farklı bir projem oldu. Köyde en az 6-7 tane sosyal aktivite alanı oluşturmak. Köyde 614 öğrencinin okuduğu ilköğretim okulu var. Bir yarışma düzenleyerek çeşitli hediyeler dağıtmak. Durumu olmayan insanlar için bir sünnet organizasyonu gibi etkinlikler... Bu proje ile ilgili de herhangi bir dönüş olmadı.”

G9; *“Ancak şunu da belirtmek istiyorum bu anlamda bizimde hatalarımız var. Taleplerimiz var, evet ancak bunu yeterince iyi ifade edememişiz bugüne kadar ya da içine dolduramamışız. Bunun sonucunda taleplerimiz karşılıksız ve sonuçsuz kalmış.”*

Alınan yanıtlar incelendiği zaman görüşülen dernek yöneticilerinin özellikle hizmet noktasındaki eksiklikler ile alakalı geçerli talepleri olduğunu ancak gerekli makamlara iletilmesine rağmen karşılık bulmadığı anlaşılmaktadır. Yapılan görüşmelerden alınan referanslarda ve görüşmelerin genelinden edinilen izlenim, yerel siyasi aktörler kendi talepleri söz konusu olduğu zaman daha ulaşılabilir ve işbirlikçi gibi görünürken, STK’ların talepleri söz konusu olunca ulaşılması zor ve önemsemeyen bir tutum içerisine girdikleri görüşülen yöneticilerin beyanlarından anlaşılmaktadır. Sivil Toplum Kuruluşlarının yerel siyasî aktörlerden beklentileri ve taleplerine ilişkin bulgular aşağıda bulunan tabloda kategorize edilmiştir:

Şekil 4. STK'ların yerel siyasi aktörlerden beklentileri ve talepleri modeli.

3.1.5. Siyasi aktörlerin STK'lara biçtiği rol:

Sivil toplum örgütleri ile yerel siyasi mekanizmaların yönetim faktörü olarak birbirlerini nasıl etkilediklerini ve birbirinden beklentilerini inceledikten sonra, “*Sizce siyasi aktörler sizinle ilgili neler düşünüyorlar? Size siyasal veya sosyal olarak nasıl bir rol biçiyorlar? Değerlendirebilir misiniz?*” sorusu ile sivil toplum kuruluşlarının gözünden, kendilerine biçilen rolü değerlendirmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlar incelendiği zaman görüşülen derneklerin biçilen bir rol olduğunu ve olmadığını düşünenler olarak iki net gruba bölündüğü anlaşılmıştır. Rol biçildiğini düşünenler ise biçilen rolün kapsamında çeşitli farklar ortaya koymuştur.

Verilen yanıtların daha iyi anlaşılması adına “*biçilen bir rol yok*”, “*biçilen bir rol var*” olarak kategorize edilmiş, *biçilen bir rol var* diyenlerin yanıtları *içeriklerine* göre sınıflara ayrılmıştır.

Biçilen bir rol yok diyenlerin yanıtları şu şekildedir;

G4; *“Siyasilerin dernekleri ciddiye aldığını düşünmüyorum. Aksini düşünmem için ya da bir rol biçtiklerini düşünmem için bugüne kadar ilimizi ziyarete gelen bakanlar olsun, vekiller olsun, belediye başkanları olsun dernekleri çağırırımış olmaları gerekirdi. Ancak bugüne kadar hiçbir siyasetçinin dernekleri çağırıp onların görüşlerine müracaat ettiklerini duymadım. Yani sadece “...” (mevcut dernek) geçmişim yok. Yaklaşık 20 yıla yakın bir süredir STK içerisindeyim. 2000’den bu yana. Maalesef 2000’den bu yana ben henüz siyasilerin görüşlerini aldıklarına şahit olamadım.”*

G5; *“Eskiden şöyle bir şey vardı; platform adı altında biz STK’ların bir araya geldiği, aday adaylarının ve siyasi aktörlerin anlık dinlendiği bir platform vardı Bingöl’de. Mesela eğer bugün öyle bir platform olmuş olsaydı, bu siyasi figürler gelip kendi dertlerini anlatabilirdi. Veya STK’lar daha ciddiye alınabilirdi. Tekrar böyle bir platform kuralım, sorunları burada dile getirelim denebilirdi. Ama şu an öyle bir şey yok. Herhangi bir konuda bize biçilen bir rol yok. Belki çok sıkıştıklarında, oda muhtemelen 4-5 yılda bir, seçimden seçime bir rol biçiyorlar bize. Herhangi bir vasıf yüklediklerini düşünmüyorum.”*

G6; *“Bir belediye başkanı ya da milletvekili, encümen vesaire gelip bana Bingöl’ün 88 köyünün hangisinde ne sıkıntı var sorsa, ben bilirim. Ama ne yazık ki hiçbir şekilde gelmiyorlar. Bizden fikir almak, beraber, iş birliği içerisinde çalışmak noktasında herhangi bir rol biçmediklerini anlıyoruz buradan.”*

G9; *“Bize biçtikleri herhangi bir rol yok diye düşünüyorum. Daha önce de belirttiğim gibi muhatap bölgenin büyükleri, aile büyükleri olduğu sürece dernek olarak bize biçilen bir rol olmayacaktır maalesef.”*

G4, G5, G6 ve G9’un yanıtlarından anlaşılacağı üzere net bir şekilde göz ardı edildikleri ve kendi problemleri daha olmak üzere şehrin genel işleyişi ile alakalı hiçbir problemle alakalı sivil toplum örgütlerinin ciddiye alınmadıkları görülmüştür.

G4 siyasilerin sivil toplum örgütlerine olan mesafeli duruşunun yeni bir tavır değil, uzun bir geçmişi olduğunu belirtmiştir.

G5 bir dönem ilde yönetim anlayışını güçlendirmek amacıyla STK’ların ve siyasi mekanizmaların iştirak ettiği ve istişarede bulunabildiği bir platform olduğunu belirtmiştir. Şu an bu platformun eksikliğini hissettiklerini belirtmesinden, bu tür bir mecranın pratikte faydalı olacağını ve bunun önemli bir eksiklik olduğunu düşündüğü anlaşılmıştır.

G5 aynı zamanda daha önce de birçok dernek yöneticisinin farklı sorulara verdiği yanıtlarda da olduğu gibi siyasi aktörlerin sivil toplum kuruluşlarına olan ilgisinin sadece seçim zamanlarında ortaya çıktığını belirtmiştir.

Siyasi mekanizmaların STK'lara **biçtiği roller olduğunu** düşünen derneklerin cevabı ise **içeriklerine** göre kategorize edilerek şu şekilde sıralanmıştır;

G2; *“Yani bizim başladığımız dönemde evet bizler siyaset konusunda tecrübeli değildik ancak samimiydik. Belki de işlerimiz birçoğu bu yüzden yolunda gitti bilemiyorum. Bizim gözümüzde siyaset makamı da bir nevi bir sivil toplum kuruluşu idi. Yani bir hizmet makamı olarak görüyorduk biz kendilerini. Ancak gördük ki ne zaman ki onlardan farklı düşündünüz ya da fikir beyan ettiniz, bunu bir güç mücadelesine dönüştürüyorlar. O zaman anladık ki siyaset bizim anladığımız gibi bir şey değil. O zaman anladım ki siyaset dediğimiz mekanizma aynı çıkar ve menfaatler doğrultusunda yürüyormuş.”*

G2'nin yanıtı incelendiği zaman, siyasi makamlar ile STK'lar arasında ki ilişkinin teoride ve pratikte çeşitli farklar gösterdiği anlaşılmıştır. Çevresel şartların ve karşılıklı çıkarların, özellikle yerel siyasi aktörlerin STK'lara karşı olan tutumunu ve biçtiği rolü derinden etkilediği anlaşılmıştır. Yaşanan çıkar çatışmaları, sivil toplum örgütlerini bir iş birlikçi veya köprü görevinden uzaklaştırıp, tam tersi konuma, güç mücadelesinin bir tarafı olarak konumlandığı görülmektedir.

G6; *“Bugün son beş yıldır benim derneğime yerel siyasetçilerden hiçbiri gelmedi. Onların bize bakışları ya da biçtikleri rol bence ‘kullanabildiğimiz kadar, kendi siyasi menfaatlerimiz doğrultusunda kullanalım.’”*

G6'nın yanıtı incelendiği zaman yine G2'ye benzer olarak biçilen rolün bir çıkar hesabı ile ilişkilendirildiği, ortada bir çıkar olmadığı zaman ise derneklerin yine görmezden gelindiği anlaşılmaktadır.

G2; *“Oda siyasetçinin beklenti ve perspektifine göre şekillenir. Acaba siyasetçinin STK'lardan beklentisi ne? Eğer birinci grup siyasetçiler, sizin içinizden çıkmış ve bir yer edinmişse, onun sizden beklentisi farklıdır. Eğer sizin topluluğunuzdan çıkmamış ise ve elinde bir mühür varsa, onun sizden beklentisi farklıdır. Daha öncede söyledim bunu. Eğer sizin içinizden çıkmışsa, dost, akraba vesaire ise kesinlikle sizi yönetmek ister. Bunlar benim arka bahçem demek ister. Bu onun için varlık-yokluk mücadelesidir. Eğer derneğin içerisinden ona itiraz eden olursa, derneğin tamamını yok etmek için elinden geleni yapar. Çünkü kendisinden sonra ki en güçlü yapı o dernektir.”*

Mutlaka onu şekillendirmek ve kontrol edebilmek ister. Yani bu bir güç ve itibar meselesidir.”

G2'nin yanıtı incelendiği zaman biçilen rolü siyasi aktörün içinden çıktığı camia veya gruba göre farklı yorumladığı anlaşılmaktadır. Yorumunu daha çok aynı camiaya mensup olan dernek ve içinden çıkmış siyasi figür bazlı değerlendiren G2, bu tür bir durumda siyasi aktörün/aktörlerin kendilerine **arka bahçesi** gibi davranmak istediğini belirtmiştir. Aksi halde derneğin ve üyelerin tamamını hiçe sayarak derneği devre dışı bırakmak istemesinden çıkarılan sonuç siyasi aktörlerin dernekleri kendi amaçları doğrultusunda kullanamadıkları noktada diğer görev ve faydalarının aslında pek bir öneminin olmayışdır.

G1; *“Açıkçası onların zihinlerinde biz nasıl görünüyoruz bilemem. Fakat her siyasi düşünce “...” (derneğimiz) gibi geniş bir ailenin kendi cephesinde olmasını ister.”*

G1 mensubu olduğu derneğin yerel siyasi aktörler tarafından bir cazibe merkezi olduğunu belirtmiştir. Çalışmanın konusu olan dernekler incelendiği zaman üye sayısı ve çevresine etki etme yönünden en etkili derneklerden birinin G1'in yöneticisi olduğunu derneğin olduğu belirlenmiştir. Saptanılan bu bilgi ile mevcut yanıt birleştirildiği zaman G1'in, kendilerine aslında yüksek oy potansiyeli ve nüfuz gücü sayesinde siyasi aktörler tarafından bu anlamda bir rol biçildiğini düşündüğü anlaşılmaktadır.

G10; *“Burası küçük bir il. Burada ki her parti yöneticisi, her yerel yönetici uzaktan veya yakından dernekleri tanır. Bu anlamda talepler ve biçilen roller aslında çok amaca hizmet eder nitelikte değil. Bize biçilen roller çok sınırlı düzeyde kalıyor. Türkiye'nin genelinde birçok derneğin amaç ve hedefleri net anlaşılmıyor maalesef. Bu genel bir sıkıntı. O yüzden sonuçta yine beklenti ve biçilen rol oy ve destek noktasında belirlenmiş oluyor. Diğer noktalarda biçilen roller ve verilen değer çok zayıf.”*

G3; *“Etkin alanda “...” (derneğimiz) oy potansiyelinin ne olduğunu siyasiler bilirler. Dolayısıyla bu oy potansiyeline talip olmak, sahip olmak her siyasetçinin de rüyasını süsler. “...” (hemşerilerimizi) yanında görmek ister, arkasında görmek ister. Bu anlamda bizlere biçilen rol doğrusunu söylemek gerekirse sadece ve sadece taşıyıcıdır “...” (derneğimiz) bu konuda. Nasıl taşıyıcıdır diyeceksiniz. Siyasetçilerin tamamı “...” (derneğimize) gelir, “...” (derneğimizin) oylarına talip olurlar. Önerilerine kanaat önderlerimizi, aile büyüklerimizi alarak “...” (hemşerilerimizin) oylarını aldıktan sonra “...” (derneğimizin) görevi otomatik olarak bitiyor. Ondan sonra görmemezlikten geliniyor. Bugün karşılaştığımız eş, dost, arkadaş ya da kabilecilik, bölgecilik şeklinde*

değerlendiriliyor. Bizde buna karşıyız aslında. Bu olmamalı. Yani hemşerilerimiz sadece siyasetçilerin oy torbalarını doldurmamalılar. Oy torbaları dolduktan sonra da hemşerilerimizin görülmesi gerekir ve değerlendirilmesi gerekir diye düşünüyorum.”

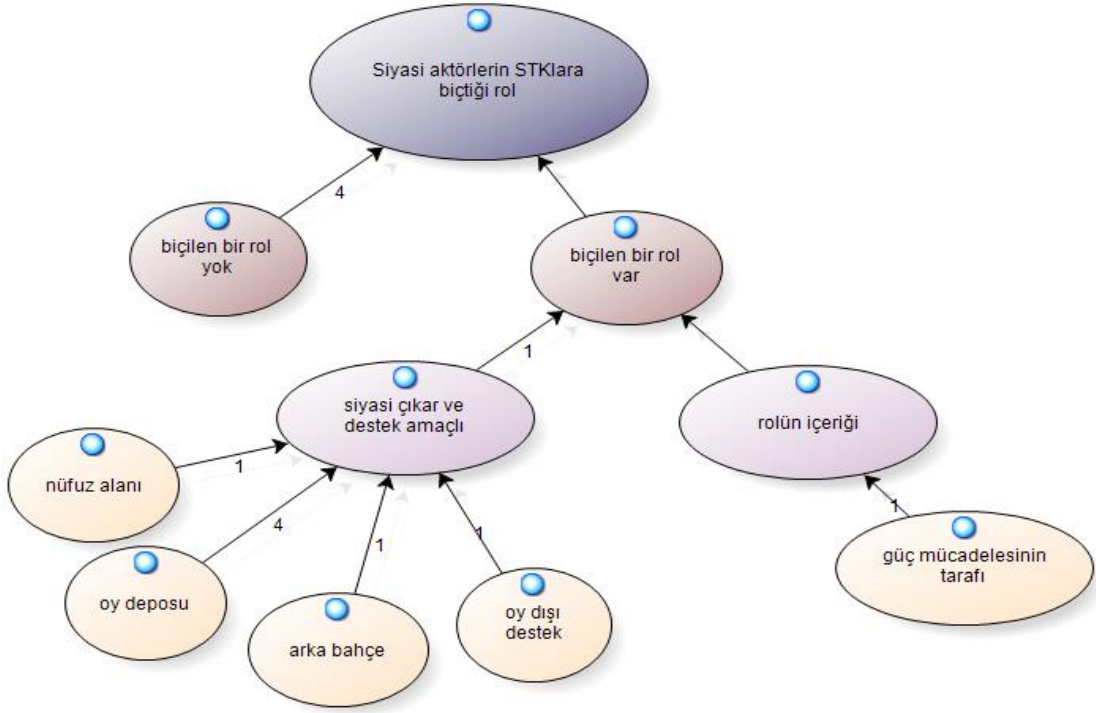
G5; *“Bence aslında bu sorunun muhatabı onlar zaten. Ben kendi pencereden bakınca bizi sadece oy deposu olarak görüyorlar diye düşünüyorum. Başka bir şey ifade etmiyor.”*

G7; *“Açık konuşmak gerekirse sivil toplum kuruluşlarına, siyasetçi potansiyel bir oy gözüyle bakar. Yapması gereken tabii ki bu değildir. Biz siyasetçilerin böyle düşünmemesi gerektiğini düşünüyoruz.”*

G10, G3, G5 ve G7'nin yanıtları incelendiği zaman hepsinin ortak fikrinin kendilerine oy deposu olarak bakıldığı yönünde olduğu görülmüştür. Yine kendilerine gösterilen değerın sadece seçim zamanında ortaya çıktığını belirtmeleri bu **oy deposu** fikrini destekler niteliktedir.

G8; *“STK’lar dağınık olan bireyleri küme haline getiriyor. Siyasilerinde en büyük hedeflerinden bir tanesi kümelere ulaşabilmektir. Tek tek bireylere ulaşıp oy talep etmek siyasetçiler için zor bir durumdur. Biz işin içine girdiğimiz zaman gördük ki direkt oy istemeden ziyade şu noktada desteklerinizi bekliyoruz gibi, ya da ziyaret başlığı altında çeşitli iletişim kurma yöntemleri oluyor. Sivil toplum kuruluşları kitle olduğu için nüfuzu da artıyor tabii. STK’lar bu anlamda güçlü kuruluşlar. Bizde bunu 3 yıldır hissediyoruz.”*

G8 diğer yöneticilere ek olarak kendilerine sadece oy potansiyeli olarak bir rol biçilmediğini, aynı zamanda fiziksel insan gücü ve diğer konularda da biçilen bir rol olduğunu ifade etmiştir. Görüşmenin geneli incelendiği zaman ise diğer görüşülen derneklerle ortak olarak kendilerinin de yine sadece seçim dönemlerinde önemli hissettirildiği verilen yanıtlardan anlaşılmıştır. Siyasi aktörlerin STK'lara biçtikleri role ilişkin yanıtlar tablomuzda gösterildiği gibi kategorize edilmiştir:

Şekil 5. Siyasî aktörlerin STK'lara biçtiği role ilişkin model.

3.2.STK'ların üyeleri üzerindeki etkileri ve ortak davranışları:

Bu araştırmanın konu edindiği ve tespit etmeyi amaçladığı olgulardan biri de derneğin iç dinamikleri özelinde dernek üyelerinin birer seçmen olarak bireysel ya da kolektif siyasal davranışlarda bulunup bulunmadıklarıdır. Dernek üyelerinin aynı zamanda birer seçmen olarak bireysel siyasi kararları üzerinde mensubu oldukları derneğin bir etkisi ya da yönlendirmesi olup olmadığı merak edilmiştir. Bununla birlikte dernek mensubu kimlikleri ile grupsal siyasal katılım faaliyeti gösterme olasılıkları da tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.2.1. STK'ların kendi üyelerinin siyasi kararlarına etkisi:

Araştırmanın katılımcı grubuna; “dernek mensuplarının siyasi karar alırken ve tercih yaparken direkt ya da dolaylı olarak, derneğin kimliğinden ya da kararlarından etkilendiklerini düşünüyor musunuz” şeklinde bir soru yöneltilmiştir.

Çalışmanın büyük bölümünde araştırılan karşılıklı etki, ilişkinin boyutu ve içeriği ve karşılıklı algı ve roller incelenmiş, yanıtların birçoğunda sürecin gidişatını etkileyen en önemli kısmın seçim dönemleri daha doğru ifadeyle siyasi karar mekanizmalarının

devreye girdiği dönemler olduğu anlaşılmıştır. Bunun üzerine dernek yöneticilerine “Dernek mensuplarının siyasi karar alırken ve tercih yaparken direkt ya da dolaylı olarak, derneğin kimliğinden ya da kararlarından etkilendiklerini düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltilmiştir.

Alınan yanıtlar incelendiğinde dernek yöneticilerinin **derneğin üyeleri etkileme gücü var, derneğin üyeleri etkileme gücü yok** olmak üzere 2 kategoriye ayrıldığı, ek olarak her iki kategorinin de **kendi içinde içeriklerine göre** sınıflara ayrıldığı belirlenmiştir.

Derneğin üyelerini etkileme gücü olduğunu düşünenlerin yanıtları şu şekildedir; **G3**; “Muhtemelen etkileniyordur. Yani dernek başkanımızın, dernek üyelerimiz ya da dernek yönetim kurulumuzun bir fikir beyan etmesi, dernekte ki üyelerinde aynı şekilde meylinin o tarafa dönmesi anlamına geliyor. Bu bütün dernekler için söz konusudur. Siz yüzünüzü nereye çevirirseniz, üyeleriniz de yüzünü oraya çevirir. Bu şekilde bakıyoruz biz meseleye.”

G3’ün yanıtı ve konuyla ilgili diğer yanıtları incelendiği zaman dernek üyelerinin kanaatlerinin genel olarak dernek yönetiminden ve özellikle dernek başkanından etkilendiği belirlenmiştir. Bunda en önemli payın ise dernek başkanına gösterilen saygının ve güvenin belirleyici olduğu anlaşılmıştır.

G1; “Kendi ailesinden birilerinin aday gösterildiği durumlarda duruş sergiler, bu da kaçınılmazdır. Yönetim olarak biz böyle kararlar almasak da kendi dost sohbetlerimizde herkes siyaset konuşuyor neticede. Fikirlerini beyan ediyor. Kimseye dayatmadan. Şöyle yapsak daha iyi olur, ya da sıkıntılarımızı şu kişiye daha sağlıklı bir şekilde iletebiliriz tarzında muhabbetler oluyor tabii. Ancak bunu kitlesel olarak şuna karşı kullanalım gibi bir durumumuz yok. Kendi aile adaylarımız olunca tabii işler biraz daha değişiyor. Mesela geçmişte benzer bir durum yaşanmıştı. Bedri (Tuğ) başkanın Bingöl’de Ak Parti’nin çok ön planda olduğu yıllarda, Saadet Partisi’nden aday gösterilmesinden kaynaklı toplumun oraya yönelik eğilim gösterdiği olmuştu. Bu demek değil ki toplum Saadet Partisi’ni destekledi. Başka bir partide aday gösterilse muhtemelen o tarafa doğru bir yönelim olacaktı. Sonraki dönemlerde de daha küçük çaplı da olsa benzer olaylar gördük. Sebebi aile mensubiyeti.”

G1 dernek yönetimin tüzel kişiliği ile dernek üyelerine karşı herhangi bir yönlendirmesi olmadığını ve siyasi kararların daha çok kişisel olarak alındığını ancak bunda da dernekten bağımsız, dost meclisi diye tabir edilen gruplarda yapılan fikir

alışverişlerinin etkili olduğunu belirtmiştir. Ancak ek olarak mensubu olunan camia içinden çıkarılacak bir adaya karşı kolektif olarak bir tavır sergilemenin mümkün olduğundan ve geçmişte örneklerinin yaşandığından bahsetmesi üzerine, kabilecilik ya da ailecilik anlayışının önemli olduğu ve bu aşamada bir yönlendirmeden çekinilmeyeceği anlaşılmıştır.

G5; *“Genelde kendi aramızda istişare ettiğimizde, eğer çok bariz bir fark olmazsa, yani mesela çok sağ bir çizgiden sol bir çizgiye kayış olmazsa genelde oy verebiliyorlar. Tabi bu yüzde yüz değil. Yüzde altmış-yetmiş oranında derneğin durumuyla ilgili olarak üyelerin siyasi çizgileri etkilenebiliyor.”*

G7; *“Etkilendiğini düşünüyorum. Yani ben kendi dönemimde bunu yaşamadım ve yaşatmamayı düşünüyorum. Biri bir partiye bir oy verecekse, bunun derneğin yönlendirmesi ile olmasını istemem. Bunu insanın kendi iradesi ile ölçüp belirlemesini isterim. Ama hiçbir zaman olmuyor diyemem. Nasıl oluyor? Eğer ben bir STK olarak sadece bir siyasi partiyi temsil ettiğim zümrenin içine sokuyor isem, o insanların etkilenme oranı daha fazla oluyor. Yani dolaylı olarak. Ama direkt gidip işte sizden şu veya bu partiye destek vermenizi istiyoruz gibi durumumuz hiçbir zaman olmadı. Yani yönlendirme yok. Ama siyasi partilerin ve STK’ların seçim döneminde beraber hareket etmeleri, toplumun tercihiine etki ediyor. Yani bir telkin yok ama STK’lar dolaylı olarak etkileyebiliyor.”*

G5 ve G7 birbirlerine yakın cevaplar vererek direkt olarak dernek başkanının veya yönetiminin bir telkinde ya da yönlendirmede bulunmadığını ancak dolaylı yollarla etkileme süreçlerinin devreye girdiğinden bahsetmiştir.

G8; *“Yani sıfır etkiden bahsetmek mümkün değil. Muhakkak ki etkileme oluyor. Her zaman açıktan olmasa da bazen derneklerin yönetim kurulu başkanları ile bir şekilde irtibat kurulabiliyor. Çünkü siz de biliyorsunuz ki derneklerin birer tüzüğü vardır-ki tüzüğümüze göre de siyaset yapmak yasak. Ancak başkanlar bunu gizli yapabiliyorlar. Yani direkt değil ancak endirekt olarak söz demek doğru olmasa da çeşitli destek olma noktasında söylenmiş şeyler olmuştur bu tip durumlarda. Doğal olarak da üyeler içinde bir etkilenme durumu söz konusu olabiliyor. Çünkü açıkçası biz üyelerimizin genel profilinden haberdarız. Kimin nasıl bir siyasi duruşu vardır biliriz az çok. En azından %80-85 civarı için bunu söyleyebiliriz.”*

G8 ise G3’e benzer olarak kendi derneklerinde de dernek başkanından bir etkilenme olabildiğini ancak G3’ten farklı olarak bunun dernek başkanının kararlarına

veya şahsına gösterilen güvenden ziyade daha çok başkanın dolaylı telkini ile yakın çevresi içerisinde böyle bir etkilenmeden ve kolektif hareket etme sürecinin var olduğu anlaşılmaktadır.

G2; *“Tabii, tabii etkilenir. Örneğin bir seçim süreci vardır. Orada bir yol haritası belirlenecektir. O yol haritasını belirleyecek olan dernektir. Derneğin yönetim kurulu üyeleri ve dernek üyeleridir. Ancak bu tabii ki resmi bir süreç değildir çünkü dernekler siyaset yapamazlar, siyasi fikirlerini açıklayamazlar. Fakat ülkede toplumu bire bir ilgilendiren sosyolojik konularda dernekler fikir beyan edebilirler. Ancak A Partisi’ni ya da A şahsını bizzat desteklediklerini beyan edemezler. Bu kâğıt üzerinde böyledir. Ancak pratikte işler değişiyor. Özellikle yerel kökenli STK’lar, yerel seçim dönemlerinde çok aktiftir. Toplanırlar, ‘bizim adayımız şu olsun, biz şunu destekliyoruz’ gibi söylemlerde bulunabilirler kendi içlerinde ve üst tabaka aday belirleme mekanizmalarına da giderler. ‘Bakın bizim bu kadar imzamız var, biz bu adayı destekliyoruz’ derler. Genel merkezler de zaten STK’ların bu konudaki görüşlerini önemserler. Yerel siyasetin bakış açısı farklıdır ama genel merkezlerin ve genel siyaset unsurlarının bakış açıları yerel mekanizmalar gibi değildir. Onlar ararlar, görüşmek isterler. Yani ‘bizim şöyle bir düşüncemiz var, sizin de bulunduğunuz bölgede bir etkiniz olduğunu biliyoruz, bu adayla çalışmak ne gibi sonuçlar verebilir’ diyerek sizinle bir mülakat yaparlar ve sizi ciddiye alırlar. Belki de yerel siyasetinde sizi ciddiye almak zorunda kalmasının sebebi budur. Üst tabakanın baskısı. Bu yüzden yerel siyasetçiler de STK’ların görüşlerini önemserler, önemsemek zorunda kalırlar... STK’lar ise kendi yol haritalarını, alttan gelen talepleri dikkate alarak belirlerler. Bu toplumun içinde yaşayıp da eskiden siyaset le ilgilenmiş insanların, köylerde ki muhtarların, esnafların yani kısacası sokaktaki vatandaşın taleplerine göre hareket ederler. Hareket etmek zorundadırlar yoksa yok olurlar.”*

Diğer yanıtlardan farklı olarak G2 teoride derneklerin siyasi telkinde bulunmanın ya da siyasi bir karar beyan etmenin dernek tüzüklerince yasak olduğunu belirtmesine rağmen sürecin pratikte böyle yürümediğini ve bu etkilenme sürecinin kaçınılmaz olduğunu belirtmiştir. Yerel siyaseti ilgilendiren süreçlere bizzat genel merkezlerin STK’ları dâhil ettiğini belirten G2, bu tür süreçlere kendilerinin de dâhil olduğunu ifade etmiştir. STK’larında bu sürece dâhil oluşunu üyeleri üzerinden ve onlarla beraber hareket ederek yürüttüğünü belirten G2, aksi halde derneğin yıpranacağını ve zarar göreceğini ifade etmiştir. Verilen bu yanıt bazı dernek yönetimlerinin karar alma

süreçlerine üyelerini dâhil ederek aslında karşılıklı bir yönlendirme ve etkileme sürecinin varlığını kanıtlar nitelikte olduğunu göstermiştir.

Derneğin üyelerini etkileme gücü olmadığını belirten yanıtlar şu şekildedir;

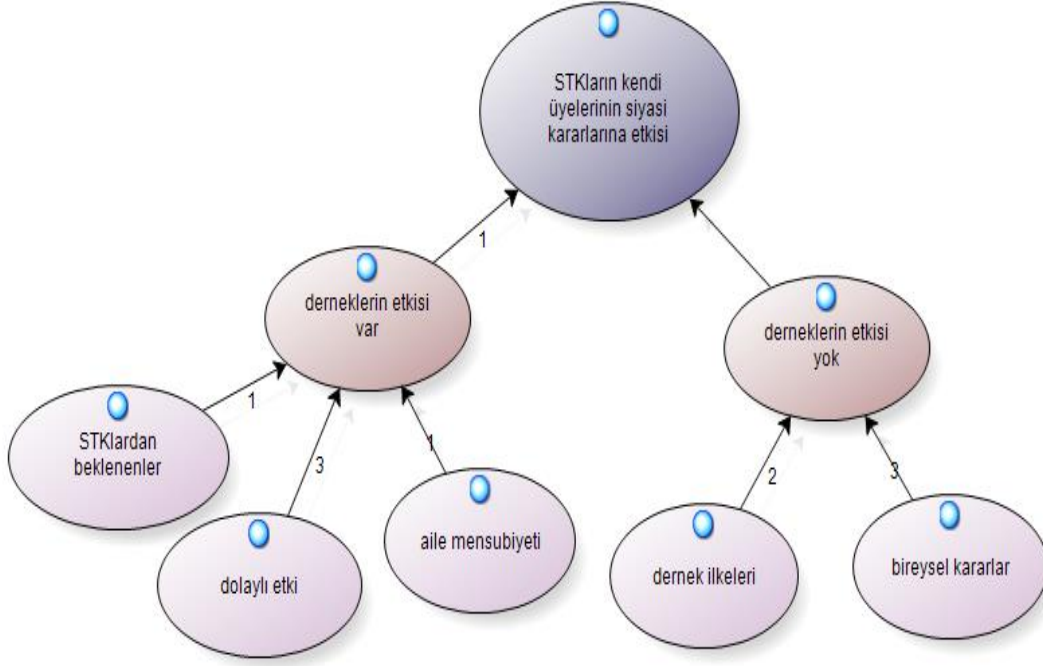
G10; “Dernek mensuplarının, arkadaşlarımızın siyasi karar alırken çoğunlukla ferdi davrandığına inanıyorum. Yani tabi bireysel olarak kişiler, ‘ben böyle bir karar aldım, desteğim şu yönde, siz ne düşünüyorsunuz’ gibi söylemlerin içine girebilir. Ama derneğimizin kimliğinden ya da kararlarından etkilendiğini düşünmüyorum. Dernekler veya dernekçilik Türkiye’de daha çok bir hobi faaliyeti gibi yürütüldüğü için hala, ben bu anlamda büyük yönlendiriciler olabildiklerini düşünmüyorum şu anda. O yüzden daha çok kişisel arka plan çalışmaları olarak kalır. Yönetim olarak bizim böyle bir etkileme sürecimiz yok. Tabi bu her dernek için geçerli olmayabilir. Ben kendi derneğimiz açısından söylüyorum bunları.”

G1; “Olabilme ihtimali olan bir durum. Ancak ben kendi dönemimden bahsedecek olursam; ‘biz şu adayı destekleyelim, ya da şu partiyi destekleyelim’ dediğimiz bir dönem olmadı. Neticede oy verme davranışı kişiseldir. Kendi yönetimimde her siyasi fikirden üye var. Böyle bir toplulukta biz bir karar alalım şu partiye destek verelim demek çokta mantıklı olmaz.”

G9; “Eskiden bahsedersen ittifak kültürü daha fazlaydı. Ancak bugün dernek olarak özellikle siyasal bir karar alınması bir şey ifade etmiyor. Bireysel fikirler ve kararlar daha ön planda. Toplantılar yapılırken bu muhalif sesleri çok fazla duymayız ancak sonrasında dernek üyeleri kendi ideolojik durumlarına göre kararlarını verirler. Örneğin biz geçmiş dönemlerde ‘Evet Platformu’ adı altında bir platforma üye olduk dernek olarak ve bu dernek üyelerimizle beraber aldığımız bir karardı. Ancak sonrasında pratikte işler öyle olmadı. Onun dışında zaten genel olarak beraber bir karar alma veya hareket etme sürecimiz teorik olarak da olmadı. Bizimde bu noktada herhangi bir talebimiz veya yönlendirmemiz olmuyor zaten.”

Verilen yanıtlar incelendiğinde G10, G1 ve G9 birbirine yakın cevaplar vererek kendi yönetimleri dönemlerinde böyle bir durum yaşanmadığını ifade etmişlerdir.

Ancak verilen yanıtların ve diğer ifadelerin tamamı yorumlandığı zaman aslında böyle bir etkileme durumunun olası olduğu anlaşılmıştır. Ancak yöneticiler kendi dönemlerinde somut olarak böyle bir durum yaşanmadığı için yanıtlar “**derneğin üyelerini etkileme gücü olmadığını** belirten yanıtlar” başlığı altına alınmıştır. Bu kategoriye ilişkin bulgular şekil 6’da ayrıntılı şekilde tablo haline getirilmiştir:

Şekil 6. STK'ların üyelerinin kararlarına etkilerini gösteren model.

3.2.2. STK'ların üyeleriyle yerel siyasete karşı kolektif duruş sergileme durumu

Dernek yönetimlerinin ve başkanlarının üyelerini etkileme/etkilememe süreçleri incelendikten hemen sonra derneklerin bir tüzel kişilik olarak yaşadıkları il ve bölge ile alakalı çeşitli sosyal, kültürel, politik ve ekonomik süreçler gibi şehrin gündelik hayatını etkileyen konularda ki duruşları ve bu duruşları neye göre belirlediklerini anlayabilmek adına yöneticilere “*Yerel siyaset tarafından verilen olumlu ya da olumsuz herhangi bir siyasi karar veya tercih ile ilgili olarak üyelerin birlikte kolektif bir duruş (belirlenen adayın beğenilmemesi, herhangi bir aday adayını grupça destekleme, herhangi bir kararda baskı grubu olarak bir duruş sergileme vs.) sergilediği oluyor mu?*” sorusu sorulmuştur.

Alınan yanıtlar incelenip sınıflandırıldığı zaman ***kolektif duruş sergilenen durumlar*** ve ***kolektif duruş sergilenmeyen durumlar*** olarak iki an başlığa ayrılmış, her başlık kendi ***içerisinde sebeplerine ve örneklerine*** göre birkaç alt başlığa ayrılmıştır. ***Kolektif duruş sergilenen durumlar olduğunu*** belirten yanıtlar şu şekildedir;

G2; “Özellikle kendi dönemim açısından konuşursak, biz o dönemde böylesi kolektif tavırlar sergiledik ve çok da başarılı olduk. Sivil toplum kuruluşları bence o dönemlerde daha etkiliydi. Kolektif olarak bir duruş sergileyebilme ya da bunun sonucunda başarıya ulaşma birazda mevcut siyasi düzen ile alakalı.”

G2'nin yanıtı incelendiği zaman somut olarak çeşitli kolektif duruşların varlığından söz etmek mümkündür. Ancak kolektif hareket etme, üyelerin herhangi bir baskı hissetmeden buna katılabilmesi ve neticesinde sonuç alabilmenin değişen ve dönüşen siyasi havayla direkt olarak ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

G9; “Dediğim gibi daha önce ‘Evet Platformu’nda kolektif olarak bulunduk.”

G4; “Genç ilçemizde oldu. Bir de daha önceki belediye başkanlarımızda oldu. Yapmış oldukları bazı çalışmalar vardı. Biz kendi üyelerimizle beraber, muhtarımızla beraber ziyaret ettik, tepkimizi dile getirdik. Genç ilçesi için bir iyileştirme oldu.”

G6; “Bugün Bingöl’de bir fiziksel çalışma, bir iş yapıldığı zaman kolektif olarak karar alma her zaman olmuştur. İşin hizmet boyutunda biz yönetim olarak oy birliği ile kararlarımızı alıyor ve ona göre hareket ediyoruz. Hiçbir kararımız oy çokluğu ile alınmamıştır, her zaman oy birliği ile karar alırız. Aklında en ufak soru işareti kalan bir üyemizi tatmin etmeden yola devam etmeyiz. Bu anlamda işin hizmet boyutunda her zaman kolektif olarak duruşumuz belli olmuştur. Yani biz işlerin hizmet ve yönetim boyutunda sürece kolektif bir şekilde müdahil oluyoruz, evet. Ancak işin siyasi veya politik boyutuna mümkün olduğunca müdahil olmama taraftarıyız.”

G9; “...Onun dışında Genç ilçesinde doğalgaz çalışmaları ile alakalı bir süreçte bireysel bazı çalışmalara üyelerimizde katılarak kolektif bir harekete dönüştü ve başarılı da olundu. Bunun gibi hizmet ile alakalı konularda bazı beraber hareket etme süreçlerimiz oldu. Bunun dışında özellikle yaşanan terör olayları ile alakalı kitlesel basın açıklamaları yapıldı.”

G4, G6 ve G9’un yanıtları incelendiğinde daha çok şehrin fiziki ve altyapısal sorunları ile alakalı kolektif duruşlar sergilenerek sürece yön verme veya müdahil olma çabasına girildiği anlaşılmaktadır. Ancak politik olarak kolektif bir duruş sergileme taraftarı olmadıkları verilen yanıtlardan anlaşılmaktadır.

G1; “Siyasi anlamda bir duygusallıktan bahsediyorum. Yaşadığımız olaylarla ilintilidir. Neticede herkes siyaseten kendine yakın birini o koltuklarda görmek ister. Eğer oralarda tercih edilmediğini düşündüğünde bir pozisyon almaya çalışabilir. Bu dernek

olur, aile olur, aile büyükleri olabilir vesaire. Bu da oldu. Bedri Tuğ başkanın Ak Partide kendine yer verilmemesi sebebiyle Saadet Partisinde aday gösterilmişti ve "...” (derneğimizin) toplumu da bu yönde duruş sergilemişti. Bundan sonrada olabilir böyle şeyler. Netice de siyasette insanlar kendi ailesinden, eşinden, dostundan birilerinin orada bulunmasını ister. Karar alma noktasında ise bazen bize göre haksız görünen, diğer topluluklara göre haklı bir karar olabilir... Mesela Genç’te bir yürüyüş olmuştu hatırlarsanız. Bir tepki konulmuştu. Sonrasında bu durumu toparlama derdine düşülmüştü ve nitekim halk sonuca ulaşmıştı. Orada kitlesel bir hareket oluştu. Bizim o konuda temsil edilmediğimiz, o yüzden oy vermeyeceğimizi ve kaymalar olacağını belirten bir toplantı olmuştu. İl bazında da geçmişte bu tür şeyler yaşanmıştı, gelecekte de muhtemelen yaşanacaktır.”

G5; *“Yani şimdi belediye başkanı zaten bize düşen bir konu değil. Ama meclis üyeleridir, il genel meclis üyeleridir bunların oluşumunda derneğimizden isim talepleri oluyor. Verdiğimiz isimlerde oluyor. Bazen hiç isim vermediğimizde oluyor, uzak duruyoruz.”*

G1 ve G9 ise daha çok şehrin politik yapısını etkileyen konularda eksikler görme üzerine kolektif bir duruş sergileme ihtiyacı hissetmişlerdir.

Kolektif duruş sergilenmediğini belirten yanıtlar şu şekildedir;

G6; *“Ben buna dernek başkanlığı yaptığımdan beri hep dikkat ettim. Örneğin seçimlerde asla adaylara müdahale etmedim. Bana sorulduğu zaman, en yakınımındaki insan dahi göreve layık değilse, fikrimi net ve açık bir şekilde dile getirdim. Ancak bunları yaparken bizim dernek olarak toplu bir şekilde duruş sergileme olanağımız yok. Bu aday belirleme konusunda toplu olarak hiçbir şekilde hareket etme olanağımız yok. Çünkü bizim her bir üyemiz farklı bir bölgeden. Bizde de malumunuz bölgecilik ve aşiretçilik ön planda maalesef. Her ne kadar toplum içinde görünmese de seçim döneminde bunlar daha çok gün yüzüne çıkıyor.”*

G6’nın yanıtı incelendiğinde, özellikle küçük şehirlerde ki bölgecilik, ailecilik gibi kavramların bazı durumlarda kolektif hareket etmeye engel olduğu anlaşılmaktadır.

G2; *“Günümüzde siyaset algısı o kadar çok değişti ki, yani özellikle daha otokratik bir sisteme geçtiğimiz için biz, insanların görüşleri çok fazla önem arz etmiyor açıkçası. Şu an, yani kısa vadeli konuşuyorum, sivil toplum kuruluşlarının fikirlerinin, duruşlarının ya da üyeleriyle beraber gösterdikleri tavrın bir önem arz ettiğini düşünmüyorum. Ama dediğim gibi şu an için konuşuyorum. Karşımıza bir seçim çıkar,*

ilgi tekrar artar o ayrı bir durum. Fakat şu an yani koskoca milletvekilleri ya da siyasi parti başkanları bile bir fikir belirtemez hale geldi. Ülkede öyle değişik bir hava var. Kaldı ki sivil toplum kuruluşlarının etkili olduğu bir hava veya duruş da yok.”

G4; *“Bingöl merkezi için gittiğimizde ‘bakın burada yanlış yapıyor, sahaya inin, tamam bizi dinlediniz ama bizim dışımızda ki insanları da dinleyin’ dedik ancak maalesef dinlenilmedi. Son günlerde bir çarşaf liste sosyal medyada dolaşüyor. Ciddi manada tepkiler var ancak bakıyoruz ki attıkları bir adım yok. Sahadaki insanları dinlemiyorlar. STK olarak da dediğim gibi maalesef STK’lar da görüyoruz ki topyekûn birbirlerinin arkasında değil. Ya da arkalarına aldıklarını düşündükleri aile tamamen arkasında durmayabiliyor. Biraz da derneklerin bu yüzden zayıf kaldığını düşünüyoruz. Yönetim, 10-15 kişi bir araya gelip açıklama yapabilir ama topyekûn derneklerin arkasında bir güç olmadığı için dernekler bazen yalnız kalabiliyor.”*

G5; *“Ama belirlenen adaylardan sonra çok bir etkimizin olduğunu düşünmüyorum. STK olarak böyle biz bu şahsı istemiyoruz dediğimiz zaman o şahsın değişme olasılığı çok düşük, yani bugüne adar ben denk gelmedim. Bizimde öyle bir talebimiz olmadı açıkçası. Siyasi partiler zaten STK’lara “köprüyü geçene kadar” gözüyle bakıyorlar. Oy deposu olarak görüyorlar. Seçimden önce ‘ne istersen tamam’ deniyor. Abartılı taleplere bile, asla yapmayacakları taleplere bile ‘yapamayız, olmaz’ demiyorlar da ‘bakarız’ şeklinde geçiştiriyorlar. Bu da STK’ları kullanmaktır yani. Tamamen ‘işimizi göreceğiz, köprüden geçene kadar ayıya dayı diyeceğiz’. Sonrasında ‘ayı ayıdır biz de istediğimizi yapacağız’ mantığı hâkim.”*

G2, G4 ve G5’in yanıtları incelendiği zaman kolektif bir duruş sergilenmeme sebebinin bir tercihten ziyade boşuna bir çaba olarak görülmesi olduğu anlaşılmaktadır. Genel olarak ülkede belli kişi ve kesimler dışında diğer seslerin yeterince önemsenmediğini düşündüğü belirten bu dernek yöneticileri kolektif duruş sergilenmemesinin sebebini dikkate alınmamak olarak açıklamaktadırlar.

G3; *“Bu meseleye yaklaşırken şunu tekrar belirtmek gerekir ki biz uzun bir geçmişi olmayan bir derneğiz. Dolayısıyla da bu işe başlarken ipimizi daha sağlam bağlamak durumundaydık. Bu bizden kaynaklı meselelerden ötürüdür. Çünkü geniş bir coğrafyaya hitap ediyoruz. Ve bu coğrafyanın içerisinde her türden, fikirden, ideolojiden hemşerilerimiz var ve her hemşerimiz bizim için kıymetlidir. Bu insanları derneğimize çekmek bizim görevimiz. Bu yüzden biz kolektif olarak falan siyasi partinin adayını destekliyoruz, ya da biz grupça bu adayı protesto ediyoruz demek gibi bir lüksümüz*

olmadı bugüne kadar. Ancak bizim siyasal anlamdaki tercihlerimiz kendi adaylarımız, kendi hemşerilerimiz üzerinden olabilir. Bunun da doğal bir hak olduğunu düşünüyoruz. Aksi halde daha önce belirttiğim gibi siyasete ve siyasilere eşit mesafedeyiz. Bizim ilkesel anlamda bizi bir arada tutan zorunluluklarımız var. Öyle düşünüyoruz. Ancak dediğim gibi üyelerimiz ya da hemşerilerimiz içinden adaylarımızda çıkabilir. Yetişmiş, kalifiye insanlarımız olduğunu söylemiştim. Bu insanlar belirli görevlere talip olabilirler. Öyle bir durumda da talip olanı desteklemek bizim görevimiz haline gelir.”

G7; *“Bugüne kadar olmadı. Ama şunu belirtmek gerekir ki, biz merkeze bağlı bir köyüz. 30 km mesafede. Köyümüzün zaten hemen hemen şehrimiz kadar sıkıntıları var. Biz sadece kendi köyümüzle ilgili bu durumu yaşadık. Belirli olaylarda net bir tavır gösterdik tabii. Alınması gereken kararlar ve eksiklikler noktasında. Yalnız il bazında öyle bir deneyim yaşamadık. Tabii ilimiz için verilecek doğru bir kararın her zaman topluca yanında, alınacak yanlış bir kararında üye ve yönetim kurulumuzla beraber karşısında olur, eleştirimizi yapmaktan çekinmeyiz.”*

G8; *“Böyle bir hareketimiz olmadı hiç. Yani biz tek başımıza “...” (derneğimiz) olarak böylesi kararlar karşısında yetkili makamların karşısına geçip bir düzeltme talebi ya da kolektif olarak bir duruş gibi bir pozisyonumuz olmadı. Bu demek değil ki her kararı beğenip destekliyoruz. Tabi ki belediyenin ya da yerel yönetim aktörlerinin destek vermediğimiz, beğenmediğimiz birçok kararı olmuştur. Ancak genelde bunları kolektif bir hareket olarak duyurmuyoruz. Çünkü malumunuz tüm STK’lar yerel yönetimlerle iyi geçinmeye çalışıyor. Herkes o çizgiyi korumak istiyor. Belki de yanlış bir durumdur bu. Yani tabi ki bir şehirdeki STK’ların yerel yönetimlere eksikliklerini söylemesi gerekir. Ancak biz “...” (derneğimiz) olarak belediye başkanına ya da yerel yönetim birimlerine üyelerimizle beraber kolektif olarak herhangi bir telkinde bulunmadık bugüne kadar.”*

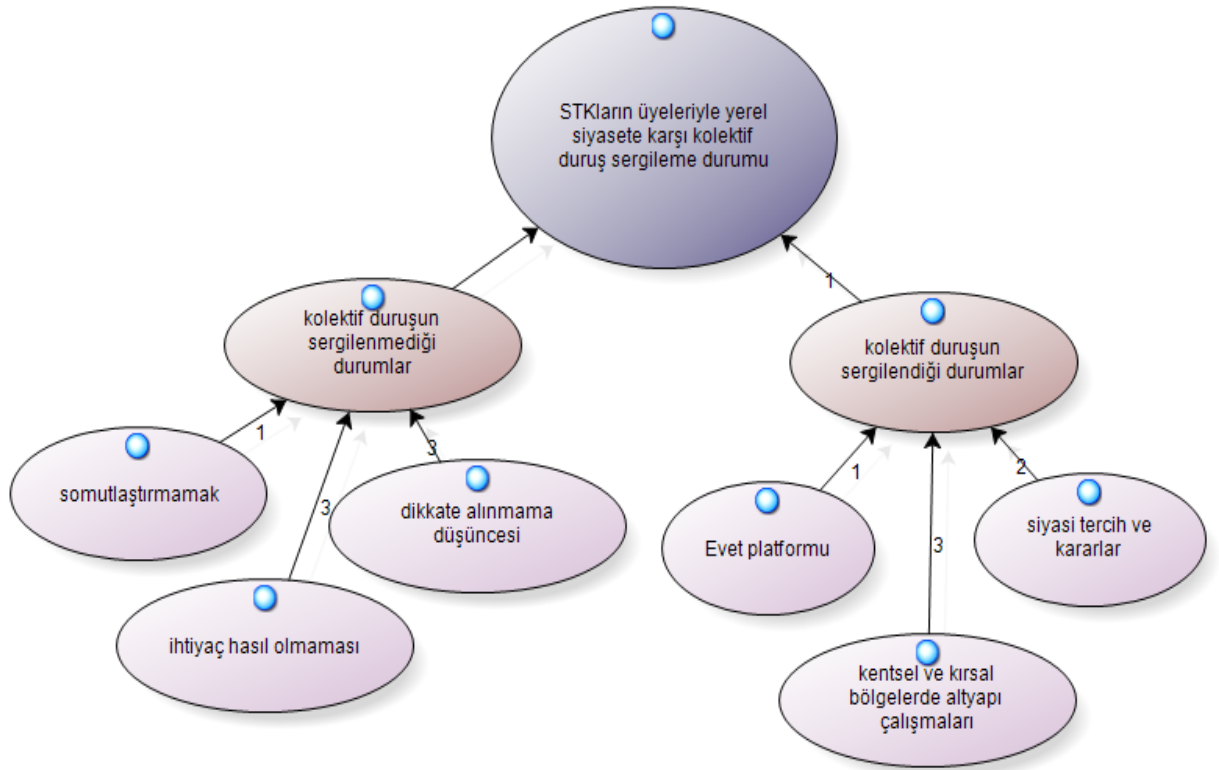
G3, G7 ve G8’in yanıtları incelendiği zaman kolektif duruş sergilenmemesinin sebebinin, buna ihtiyaç duyulmadığını veya kolektif duruş sergilenmesini gerektirecek herhangi bir durumla karşılaşılmamış olduğu anlaşılmıştır.

G10; *“Bizim dernek olarak ildeki eksiklikleri belirlemekle görevli bir ekibimiz ya da medyadan sorumlu, o konularla alakalı faaliyet yürüten bir ekibimiz maalesef yok. Yani alınan herhangi bir siyasi kararlarla ilgili karar mercilerinin duruşlarını ya da tercihlerini sorgulayabiliyoruz, evet. Bunu kendi aramızda, diğer STK’larla olan görüşmelerimizde ya da çeşitli cemiyetlerde söyleyebiliyoruz. Eleştiresi yapılabilir*

tarafımızdan. Ama bunu kitlesel bir hareket olarak ya da bir basın aracı yoluyla duyurma noktasında bir çalışmamız olmadı bugüne kadar.”

G10'un yanıtı incelendiği zaman kolektif duruş sergilememenin, sorunun somutlaştırılmaması ve tercih edilmemesi olarak görüldüğü anlaşılmıştır. Eleştiriler veya fikirler dernek içerisinde dillendirilmekle beraber tüzel kişilik kullanılarak kolektif olarak ifade edilmemektedir.

STK'ların kendi üyeleriyle yerel siyasetin kararlarına karşı kolektif bir duruş sergileyip sergilemediklerine dair bulgular, kategorize edilerek şekil 7'de modellenmiştir:

Şekil 7. STK'ların üyeleriyle yerel siyasete karşı kolektif duruş sergileme durumunu gösteren model

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Temsil ve katılım kavramlarının pratikte yerel demokrasiler açısından vazgeçilmez ve hayati kavramlar olması sebebiyle, günümüzde yerinden yönetim aktörleri demokratikleşme ve kalkınma sürecinin en önemli aktörlerinden biri haline gelmiştir. Tüm siyasal sistemlerde katılım sürecinin etkilendiği faktörler olduğu belirlenmiştir. Bunların başında kültür, maddi durum, cinsiyet, yaş, sosyal statü ve eğitim, siyasal ve sosyal aidiyet hissi gibi faktörler gelmektedir.

Bu farklılık unsuru olan faktörler pratikte karar alma süreçlerini zora sokuyor gibi görünse de çok seslilik yaratması, farklı kitleleri veya unsurları da sürece dâhil etmesi sebebiyle demokrasi açısından önemli görülmektedir. Temsil kavramının sağlıklı ve düzgün bir şekilde siyasal sistemler içerisinde hayat bulması açısından hayati öneme sahip olan bu farklı unsurların varlığının devam edebilmesi için, bireylerin ya da kitlelerin katılım süreçlerine dâhil olma sürecinin kolaylaştırılması gerekmektedir. Aksi halde sağlıklı bir katılım ve temsil sürecinden bahsetmek mümkün olmayacaktır.

Gelişmiş demokrasiler ele alındığı zaman görülmüştür ki bireyler ve idari yönetim arasındaki diyalog kanalları düzgün bir şekilde çalışmakta ve bu iki aktör birbirini tamamlama rolü üstlenmektedir. Ancak bazı süreçler sonucunda görülmüştür ki bu iki aktör arasında ilişki sekteye uğrayabilmekte ve diyalog kanalları işlevini her zaman sorunsuz yerine getirememektedir. Bu tür durumlarda sivil toplum kuruluşları ortaya çıkmakta ve bir köprü görevi görerek, tüzel kişiliği vasıtasıyla diyalog kanallarını tekrar işler hale getirme vazifesini üstlenmektedir. Bu süreç sonunda hem halk fikir ve taleplerini idareye daha kolay iletebilmekte, hem de idari yapı demokratikleşme yolunda önemli adımlar atabilmektedir.

Tüm dünya genelinde yakın tarihimizde sivil toplum örgütlerin bu anlamdaki rolü ve işlevi artış göstermektedir. Bu anlamda başarılı işler yaptığı görülen sivil toplum örgütleri idari yapı tarafından ciddiye alınmakla beraber halk tarafından da ilgi görmüştür. Gelişimi devam etmekle beraber varlığı ve işleviyle alakalı tanımlama yapma girişimleri artmış ve rolü daha yoğun olarak irdelenmeye başlamıştır. Sivil toplum kavramıyla ilgili tüm bu soruların ardından sürecin gelişimi ve değişimi artmış, siyasal literatürde başlı başına bir alan kazanmıştır.

Çalışmamızda yerel yönetimler, sivil toplum kavramı ve gelişim süreci ve bu iki aktör arasında ki ilişki teorik olarak kısaca incelenmiş olup, çalışmanın önemli bir kısmı saha çalışması ve görüşmeler üzerinden şekillendirilmiştir.

Sonrasında ise il genelinde belirlenen belli sayıda ki derneğin yöneticisi ile önceden belirlenen sorular üzerinden görüşmeler yapılmış, gerekli inceleme ve analize tabi tutularak yorumlar yapılmıştır.

Görüşülen derneklerin büyük çoğunluğunu, farklı zamanlarda, farklı kırsal bölgelerden kente göç edip, kent merkezinde bir araya gelerek dernekleşen hemşeri dernekleri oluşturmaktadır.

Çalışmamızda kentin idaresi ve yönetimi noktasında en önemli aktör olan yerel yönetim organları ile diğer bir önemli unsur olan sivil toplum örgütlerinin ilişkisi incelenmiştir.

Araştırma sorularımızdan ilki göz önünde bulundurulduğunda “sivil toplum kuruluşu olarak hemşehri derneklerinin yerel siyaset üzerinde bir etkisi olup olmadığı” tespit edebilmek amacıyla katılımcılara yöneltilen soruların yanıtları incelendiğinde, STK’lar ile yerel siyasi mekanizmalar arasında doğrudan veya dolaylı yoldan bir ilişki olduğu anlaşılmış ancak dernek yöneticilerin ilişki biçimini ve amacını yorumlayış şekilleri sonucunda bu ilişkinin boyutu noktasında çeşitli farklılıklar ortaya konduğu saptanmıştır. Dernek yöneticilerinden alınan yanıtlar, diğer görüşme sorularına karşılık alınan yanıtların içinde ki verilerle de birleştirilince iki taraf açısından da bir ilişkinin varlığından bahsetmek mümkündür. İlişkinin bulunmadığını belirten yanıtlar görüşmenin tamamı ile beraber ele alındığı zaman sınırlı argümanlar noktasında bir ilişki yokmuş gibi görünse de ve fiziksel bir etkileşim veya yönlendirme olmasa da bir ilişkinin varlığından bahsetmek mümkündür.

Bu ilişkiyi kendi açısından reddeden dernekler olmakla beraber derneklerin isim vermeden diğer bazı derneklere ‘*çantada dernek*’ ya da ‘*siyasetçilerin arka bahçesi*’ gibi yakıştırmalar yapması ve bunun birbirinden farklı dernekler tarafından tekrar edilmesi bu anlamda derneklerin yerel siyasi mekanizmalardan önce kendi aralarında bir problemin varlığını ortaya koymuştur. Ayrıca farklı amaçlara hizmet etmek için bir araya gelen sivil toplum örgütlerinin tamamında sadece çeşitli çıkar ilişkileri kurabilmek ve rant elde edebilmek uğruna ‘*binasız ve tabelasız*’ derneklerin bulunduğu sonucuna çalışmamız sonucunda ulaşılmış bulunmaktayız.

Aradaki ilişkinin sadece böylesi bir çıkar ilişkisi olduğunu savunmak yanlış olur. İlişki kurmanın yönetim kavramının doğası gereği kaçınılmaz olduğunu ve hizmetlere ulaşma noktasında çeşitli ilişkiler kurmanın en doğal yol olduğunu, kurulan her ilişkinin yukarıda bahsettiğimiz ilişki biçimine dâhil olamayacağını savunan derneklerin beyanları da çalışmamızda bulunmaktadır.

Bu tarz ilişkilerin içeriğinin ve boyutunun incelenmesi sonucunda, dernek yöneticilerine somut olarak aradaki etkileşim sürecinin nasıl ve ne boyutta gerçekleştiği sorusu yöneltilmiştir. Aradaki ilişki ağları yoğun olmasına karşın derneklerin yerel siyaseti ve siyasetçileri etkileme gücünün aynı oranda yoğun olmadığı belirlenmiştir. Sivil toplum örgütlerinin ve yöneticilerinin bu anlamda bir çabalarının ve taleplerinin olduğu ancak siyasi aktörler tarafından yeterli karşılık görmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Etkileme gücünün var olduğunu belirten derneklerin ise nüfus ve nüfuz bakımından etkili ve büyük dernekler olması, bizi yerel aktörlerin dernekler ve derneklerin talepleri noktasında eşit mesafede davranmadığı sonucuna ulaştırmıştır. Konuyla alakalı genel bir yorum yapmak gerekirse, çalışmamızın sonucunda derneklerin yerel siyaseti etkileme noktasındaki en belirleyici faktörün derneğin temsil ettiği kitlenin nüfusu ve dernek yönetiminin, dernek üyeleri üzerindeki yönlendirme gücü olduğu anlaşılmıştır.

Tüm bu ilişki ve etkileme gücü somut olarak karşılıklı talep ve beklentiler üzerinden ilerlemektedir. Çalışmamızı üzerine inşa ettiğimiz araştırma sorularımızdan “karşılıklı beklenti ve talep” ile ilgili sorumuza karşılık dernek yöneticilerinin, siyasi aktörlerin kendilerinden nasıl bir talep veya beklenti içerisinde olduğuyla alakalı yanıtları çok büyük oranda benzerlik göstermektedir. Alınan yanıtlar incelendiğinde yerel siyasi aktörler, görüşülen derneklerin hiçbirinden ilin yönetimi veya eksikleri noktasında fikir alışverişi veya iş birliği talebinde bulunmamıştır. Dernekler bu anlamda bir iş birliğine hazır olduklarına belirtmelerine rağmen yönetim tarafından böyle bir adım atılmamıştır.

Ancak, görüşülen derneklerin çoğunluğu neredeyse aynı cevapları vererek, özellikle seçim dönemlerinde kendilerine karşı bir teveccüh olduğunu, ilginin arttığını, ziyaretlerin gerçekleştiğini belirtmiştir. Tüm bu sürecin sonunda ise siyasetçilerden kendilerine ‘oy-destek’ talebinde bulunulduğunu ifade etmişlerdir.

Derneklerin çok büyük çoğunluğu aynı durumu belirtmişlerdir. Siyasilerin sadece seçim döneminde dernekler ile berabermiş gibi görünmesinin bir yandan olumlu bir imaj yaratma gayreti olduğu diğer yandan ise toplu kitlelere ulaşmanın en kolay yolu olarak

gördüğü anlaşılmaktadır. Seçim dönemlerinden hemen sonra bu ilginin ortadan kaybolması ve hizmet noktasında hiçbir talep ve iş birliği girişiminin bulunmaması da bu sonucu destekler niteliktedir.

Konuya STK'ların siyasi mekanizmalardan beklentileri yönünden bakıldığı zaman ise bir dernek hariç tüm derneklerin talep ve beklentisi olduğu görülmüştür. Dernekler temelde kırdan kente göç eden hemşerilerini bir araya getirip, hem kent hayatına adapte olmasını kolaylaştırma hem de kendi kültürlerini devam ettirebilme amacıyla kurulmuş olsa da belli bir noktadan sonra amaç, hizmet ve üretim noktasında kendi içlerinde farklılıklar göstermişlerdir ve bunun sonucunda da zaman içerisinde farklı talep ve beklentiler ortaya koymuşlardır.

Görüşülen derneklerin talepleri eğitim, hizmet, sosyal faaliyet, kültür-sanat gibi konular üzerine yoğunlaşmıştır. Üyeler özelinde çeşitli kişisel talepler olduğu belirtilse de derneklerin genel beklentileri özelde kendi gruplarının ve bölgelerinin, genelde de tüm ilin alması gereken hizmetleri elde edebilmektir. Tüzel kişilikleri sebebiyle bu tür taleplerini resmi olarak gereken yerlere iletmesi gereken dernekler, bu talepleri hazırladıkları projeler üzerinde hayata geçirmeyi amaçlamaktadır. Çeşitli projeler hazırladıklarını belirten birçok dernek, projelerinin yönetim tarafından ilgi görmediklerini belirtmiştir. Konuyla alakalı birçok derneğin aynı sorunu dile getirmesi ve bizim yaptığımız genel araştırma sonucunda bu projelerin ciddi bir maddi güç kaynağı olduğu belirlenmiş ve bu noktada kurulan çeşitli çıkar ilişkileri sonucu derneklerin en büyük maddi kaynağı olan projelerin '*binasız ve tabelasız*' dernekler denilen çıkar amaçlı kurulmuş derneklere aktarıldığı belirlenmiştir. Bu şekilde değerlendirildiği zaman derneklerin birçok beklenti ve talebinin karşılanmadığı anlaşılmaktadır.

Görüşülen derneklerin neredeyse tamamı aynı sorun ve sıkıntılardan bahsetmesine rağmen genel bir kabullenmişlik ve çaresizlik hali dikkat çekmektedir. Bunun nedenini anlamak için sorulan ve kendilerine nasıl bir rol biçildiklerine yönelik sorulan soruların yanıtları incelendiği zaman derneklerin neredeyse yarısı, yönetim tarafından kendilerine bir rol biçilmediğini ifade etmişlerdir. Kendilerine herhangi bir rol biçilmediğini ve önemsenmediklerini düşünen STK'ların bu nokta da ortaya bir duruş koyabilmesi biraz güç görünmektedir. Bu anlamda bir sitemin varlığı göze çarpsa da hem derneklerin birbiri arasında ki iletişimsizlik ve koordinasyon eksikliği, hem de yönetimin ilgisizliği, bazı dernekleri Bingöl ili için çaba sarf etme noktasında demoralize ettiği görülmüştür.

Kendilerine bir rol biçildiğini belirten derneklerin yanıtları ise daha vahim bir sonucu ortaya koymaktadır. Bu konuda görüş bildiren derneklerin yanıtları sonucunda, yine derneğin temsil ettiği coğrafi bölgenin nüfus yoğunluğu ve dernek yönetiminin bu bireylerin üzerinde ki etkisine bağlı olarak siyasilerden direkt veya dolaylı olarak, özellikle seçim dönemlerinde bir oy talebi geldiği belirlenmiştir. Yani kendine hiçbir rol biçilmediğini düşünen derneklerin yanında bir de kendine sadece 'oy deposu' rolü biçildiğini düşünen derneklerin varlığı daha problemlili bir sonucu ortaya koymaktadır.

Araştırma sorularımız arasında yer alan ve derneklerin işleyişleri noktasındaki dinamiklerini anlayabilmek adına sorulan sorulara yönelik alınan yanıtlar ve görüşmelerin tamamı incelendiğinde, belirlenen bu problemlili ve çıkar odaklı ilişkilerin bir sonucu olarak dernek yönetimleri, kolektif duruş sergileme ve ilin çeşitli sorunlarıyla alakalı üyeleriyle beraber hareket etme noktasında sorunlar yaşamaktadır. Derneklerin kendi içlerinde üye-yönetim kopukluğu, temsil ettiği kitle ile dernek arasında güven problemi ve derneklerin birbiri arasında iş birliği ve koordinasyon eksiklikleri olduğu belirlenmiştir.

Çalışmamız sonucunda ildeki derneklerin ve yerel yönetim aktörlerinin belirli aralıklarla bir araya gelebileceği, belirlenen gündem maddelerinin tartışılıp, fikir alışverişi yapılabileceği bir platformun varlığı gerekli görülmektedir. STK'ların direkt halk ile içe içe olması ve Bingöl ilinde ki sorunlara bizzat şahit olması, halk ile yönetim arasında bir köprü görevi görmesi açısından önem teşkil etmektedir.

Ancak tüm bunlardan önce sorunun kaynağı olarak tespit ettiğimiz yerel yönetim aktörlerinin, sivil toplum örgütlerine bakışı ve yaklaşımı değişmeli, sivil toplum örgütlerinin yönetişim kavramının bir gereği olarak, ilin yönetimi noktasında en önemli sacayaklarından biri olduğu kabul edilmelidir. Aksi halde alınan tüm kararların ve üretilen tüm çözüm önerilerinin sonuçsuz kalacağı aşikârdır.

KAYNAKLAR

- Akad, M. (1976). *Baskı gruplarının siyasal iktidarla ilişkileri*. İstanbul Üniversitesi. Hukuk Fakültesi.
- Akdoğan, Y. (2008). *Yerel siyaset*. Okutan Yayıncılık
- Alimoğlu, C. H. (2019). *Sivil toplum kuruluşlarının yerel yönetimlerin kalkınmasındaki rolü: Bingöl Tavz-der örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bingöl
- Aslan, S. (2010). Sivil toplum ve demokrasi. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 15(2). 357-374.
- Ayata, A.G. (1993). Geleneksel ve Modern Dayanışma. *Gecekondularda Aileler Arası Geleneksel Dayanışmanın Çağdaş Organizasyonlara Dönüşümü*. Ankara: Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayını. ss. 251-341.
- Aytaç, Ö. (2018). Türk sosyolojisinde bir öncü isim: Prens Sabahattin. Çekmece İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 6(12), 75-120.
- Çalış, Ş. Benli, A. ve Yıldırım, E. (2004). Sosyal gelişim için el ele: Sendikalar ve Sivil Toplum Kuruluşları. I. Ulusal STK'lar Kongresi. Çanakkale.
- Çevikbaş, R. (2008). Türkiye'de yerel yönetimlerde yerel özerklik ve idari vesayet. *Yerel Siyaset Dergisi*. 3(32). 74-86.
- Çitçi, O. (1996). Temsil, katılma ve yerel demokrasi. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*. 5(6). 5-14.
- Dilber, F. (2011). *Siyasal katılımı kitle iletişim araçlarının seçmenler üzerine etkisi: Karaman ili seçmenleri üzerine bir alan araştırması*. *Humanities Sciences*. 7(3).

- Erdoğan, Ü. (2011). *Sivil toplum kuruluşlarının yerel yönetimlerin karar alma sürecindeki rolü: Aydın ili örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aydın.
- Erdoğan-Tosun, G. (2001). *Demokratikleşme Perspektifinden Devlet-Sivil Toplum İlişkisi*. Baskı. Alfa Yayınları. İstanbul.
- Göymen, K. (2007). *Korel Göymen ile Yerel Siyaset Kavramı Üzerine*. Yerel siyaset üzerine röportajlar-1. Plato Danışmanlık. İstanbul.
- Güloğlu, T. (2006). *Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Yönetimlere Etkisi*. III. Ulusal STK'lar Kongresi. Çanakkale.
- Kapani, M. (1978). *Politika bilimine giriş*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi.
- Kaypak, Ş. (2012). *Yerel yönetimlerde katılımcı/müzakereci demokrasi sürecinde sivil toplum kuruluşlarının önemi*. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi. 8(17). 171-196.
- Keyman, E. F. (2005). *Devlet ve sivil toplum arasındaki sınır iyi çizilmelidir*. Sivil Toplum. (10). 130-132.
- Kurtoğlu, A.(2005). *Mekânsal bir olgu olarak hemşehrilik ve bir hemşehrilik mekânı olarak dernekler*. European Journal of Turkish. "<https://www.researchgate.net/publication/30453637>" adresinden "15.02.2020" tarihinde alınmıştır.
- Kuş, E. (2003). *Nicel-nitel araştırma teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ökmen, M. (2006). *Uyum sürecinin idari-politiği: Avrupa Birliği ve Türkiye perspektifinde küreselleşme-yerelleşme dinamikleri*. (Edt: H. Özgür, B. Parlak). Avrupa Perspektifinde Yerel Yönetimler. Alfa Aktüel Yayını, İstanbul, 43-106.
- Özdemir, H. (1997). *Vakıflar ve sivil toplum*. Yeni Türkiye Dergisi. 309-313

- Özyurt, C. (2018). Bireyci Toplum Savunusu Olarak Prens Sabahattin Sosyolojisi. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, Yıl, 8, 175-198.
- Sarıbay, A. Y. (2000). *Kamusal alan, diyalojik demokrasi, sivil itiraz*. Alfa Yayınları.
- Sartori, G., (1993). *Demokrasi teorisine geri dönüş*. (Çev.: Tunçer Karamustafaoğlu ve Mehmet Turhan). Yetkin Yayıncılık. Ankara
- Sönmez, Z. S. (2010). *Hemşehri derneklerinin yerel siyaset üzerine etkileri: 2004-2009 yerel yönetimler seçimi Buca ilçesi örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir
- Şahin, M. & CANAN, Ö. (2004). Vakıf ve Derneklerle İlgili Mali Konular: Sorunlar ve Öneriler. *Yeni Türkiye Dergisi*. (3). 98.
- Tekeli, İ. (1996). Yönetim Kavramı Yanı sıra Yönetişim Kavramının Gelişmesinin Nedenleri Üzerine. *Sosyal Demokrat Değişim*. (3). 45-54.
- Tosun, E. K. (2007). Avrupa birliğine üyelik sürecinde Türkiye’de yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları. *Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*. (e-dergi). “<http://www.paradoks.org>” adresinden “25.12.2019” tarihinde alınmıştır.
- Tuncel, G. (2010). *Türkiye’de sivil toplum kuruluşları-kamu bürokrasisi etkileşimi*. Yayınlanmamış doktora tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Malatya.
- Turan, İ. (1986). *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*. 3.Basım, İstanbul: Der Yayınları.
- Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2009). Yerel Yönetimler ve Mali Özerklik: Türkiye ve Oecd Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Balikesir University Journal of Social Sciences Institute*. 12(21).

- Usta, S. (2011). Katılımcı demokrasi perspektifinden kent konseyleri ve sivil toplum kuruluşları ilişkisi: Sakarya örneği. Ulusal Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiriler Kitabı. Bursa. 200-217.
- Wickwar, W. H. (1970). *The political theory of local government*. Univ. of South Carolina Pr.
- Yaman, F. T. (2017). Katılımcı demokrasi: Kapsam ve unsurlar. Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 6(2). 136-160.
- Yayla, A. (2004). *Siyaset teorisine giriş*. Siyasal Yayınevi. Ankara
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, (Genişletilmiş 9. Baskı). Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldırım, İ. (2004). *Demokrasi Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim*. Seçkin Yayıncılık. Birinci Baskı. Ankara.

EKLER**EK 1. Görüşme Formu****Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu**

Çalışma grubunu oluşturan katılımcılarla yapılacak derinlemesine görüşme öncesinde, görüşme formunun girişinde yer alan bir bilgilendirme notuyla katılımcılardan, alınan bilgilerin bu çalışmanın bilimsel platformu dışında kullanılmayacağına dair, çalışmaya katılma onamı alınacaktır. Bu çalışmada kullanılacak görüşme formuna ait bilgilendirme aşağıdaki gibidir:

Nitel bir araştırma olarak yürütülen bu çalışmada bir sivil toplum kuruluşu olarak hemşehri derneklerinin yerel siyaset ile olan ilişkisini ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Değerli katılımcılar,

Bu araştırmanın bir parçası olmak üzere seçildiniz. Gönüllülük esasının geçerli olduğu bu çalışmada katılımı kabul ettikten sonra vazgeçme hakkınız saklıdır. Tarafımıza vereceğiniz bilgiler bütünüyle gizlidir, ifşa edilmeyecektir ve söz konusu bilimsel proje dışında herhangi bir yerde kullanılmayacaktır. Sizden herhangi bir ücret talep edilmeyecek, katılımınız için bir bedel ödenmeyecektir. Size ait kişisel bilgileriniz ve görüşlerinizin gizliliğine büyük özen ve saygı gösterilecektir.

Bu onay formunu imzalamanız, tarafınızdan beklenenleri anladığınızı ve bu araştırmaya katılmak istediğinizi gösterir.

Araştırmaya katkı sağladığınız için teşekkür ederiz.

GÖRÜŞME FORMU

- 1- Sizce sivil toplum kuruluşlarının siyaseti, özellikle de yerel siyaseti (yerel seçimler, adayların belirlenmesi, belediye ile ilişkili faaliyetler) etkileme gücü var mı?
- 2- Sizce STK'lar yerel siyasetle bir ilişki içinde midir? Siz bir STK olarak yerel siyaset ile bir ilişki içinde olduğunuzu düşünüyor musunuz? Neden?
- 3- Seçim dönemleri başta olmak üzere; yerel siyasi aktörlerin STK'lardan herhangi bir beklentisi ya da talebi oluyor mu? Seçime ilişkin sizden beklenen herhangi bir siyasi davranış, karar, tutum var mı?
- 4- Peki sizin STK olarak yerel siyasi mekanizmalardan herhangi bir beklentiniz ya da talebiniz var mı?
- 5- Sizce siyasi aktörler sizinle ilgili neler düşünüyorlar? Size siyasal veya sosyal nasıl bir rol biçiyorlar? Değerlendirebilir misiniz?
- 6- Dernek mensuplarının siyasi karar alırken ve tercih yaparken direkt ya da dolaylı olarak, derneğin kimliğinden ya da kararlarından etkilendiklerini düşünüyor musunuz?
- 7- Yerel siyaset tarafından verilen olumlu ya da olumsuz herhangi bir siyasi karar veya tercih ile ilgili olarak üyelerin birlikte kolektif bir duruş (*belirlenen adayın beğenilmemesi, herhangi bir aday adayını grupça destekleme, herhangi bir kararda baskı grubu olarak bir duruş sergileme vs.*) sergilediği oluyor mu?

EK 2: Etik Kurul Raporu**ETİK KURUL KARARI**

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR NO	ÇALIŞMACININ ADI SOYADI
10.01.2019	16	4	Dr.Öğr.Üyesi Onur YERLİKAYA ŞAŞMAZ

KARAR

“Bir Sivil Toplum Kuruluşu Olarak Hemşehri Derneklerinin Yerel Siyaset Üzerindeki Etkileri; Bingöl İli Örneği” konulu çalışma etik kurulumuzda görüşülmüş olup; çalışmanın etik kurallara uygun olduğuna oybirliğiyle karar verilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ (Başkan)			
Doç. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU (Üye)	Bulunamadı	Doç. Dr. Rıfat BİLGİN (Üye)	İmza
Doç. Dr. Süleyman İLHAN (Üye)	Bulunamadı	Doç.Dr. Haki PEŞMAN (Üye)	İmza
Doç. Dr. İrfan EMRE (Üye)	İmza	Dr. Öğr. Üyesi Serkan BİÇER (Üye)	Bulunamadı
Doç. Dr. Taner YILDIRIM (Üye)	İmza	Dr.Öğr. Üyesi Ayşe Ülkü KAN (Üye)	İmza
Doç.Dr. Erkan Turan DEMİREL (Üye)	İmza	Dr.Öğr. Üyesi Yunus Emre KARAKAYA (Üye)	İmza

EK 3: Orijinallik Raporu

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI BENZERLİK RAPORU

FORM
30

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı-Soyadı	Serdar APUHAN
Öğrenci Numarası	171208115
Anabilim Dalı	KAMU YÖNETİMİ
Programı	KAMU YÖNETİMİ
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Dr. Öğr. Üyesi Onur YERLİKAYA ŞAŞMAZ
Tez Başlığı (Türkçe)	Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Siyaset ve Seçmen Davranışları Üzerine Etkisi; Bingöl İli Örneği

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 83 sayfalık kısmına ilişkin, 18/11/20 tarihinde Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 5'tir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin yüksek lisans tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Onur YERLİKAYA ŞAŞMAZ

Danışman

Doç. Dr. Ali SIRRI YILMAZ

Anabilim Dalı Başkanı

Lisansüstü tezler, savunma öncesinde intihal program raporu ile birlikte enstitüye teslim edilir.

İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

Fırat Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü,
23119 - Elazığ / TÜRKİYE

<http://sosbe.firat.edu.tr/>

Telefon : +90 424 241 5480
Fax: +90 424 233 2180
e-posta : sosbilenst@firat.edu.tr

ÖZGEÇMİŞ

Serdar APUHAN, 1995 yılında Bingöl’de doğdu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul, lise öğrenimini Bingöl Anadolu Öğretmen Lisesi’nde tamamladı. 2013-2017 yılları arasında Kocaeli Üniversitesi’nde, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü’nde öğrenim görerek mezun oldu. 2017 yılında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı’nda başlayan öğrenimine devam etmektedir.

